

Musamu kásonika Luka Luka Khotidi ya mukanda

Bakidisitu ba theti bátambwasa mu kuzimbula ni Luka yi yandi musoniki wa Musamu wa Bukheti wa Luka yi mukanda wa Bisalu bya bathumwa. Básonikawa ku thwala Bisalu bya Bathumwa (Mhb 1,1).

Yandi, munganga kákala yi nduku wa kisalu wa Pholu.

Luka kákala mosi wa bana bakonda kala Bayuta, mwisi Atyosi, amana yandi katambwasa malongi ma bathumwa ba Yesu ku thwala kusala kisalu kyandi yi thumwa Pholu. Homa hana kakala yi mvula yina kásonika mukanda wawu bizayakaniku mboti-mboti. Mukuma Luka wákangala nzila za lawu za kaleyi ha kimosi yi Pholu, batu balonguka balawu bisi zonza ni ngatu ku Loma kakala, bwosu bisi banzila phi ni ngatu kwakuna kásonikina mukanda wa Bisalu bya bathumwa. Batu balonguka, balawu bisi banza ni Musamu wa Bukheti wawu básonikawa mu luyanduku lwa mvula za makumi sambanu (60) holo ku thwala mvula meni zina.

Luka kásonika mukanda wawu kikuma kya biwutu byandi bana bakonda kala Bayuta yi kikuma kya Bayuta. Yi bawu phi báyukawa lawu kwena baphani bwosu: Mu kuzonzila mambu matadi Lubutuku lwa Yesu, Luka kabati bonga mbandu kwena bapfumu ba Loma (2:1) yi

luyanduku lwa kisalu kya Yowani Mubotiki (3:1); Wukyatiki butuka dya Yesu tuka kwa Atamu (3:23-38) yi kima kibati songila ni Yesu kena kiwutu kya tsi yosu; Luka kásonika mukanda wawu mu mihowu mina bisi sadila baphani, hanga: "mulongi". Mbatanana kásonikawa kikuma kya baphani kaasi malongi mena muna kati matadi batu bana bisi tela ni ba Thyofila, disongidila: batu bana batomi zola Nzambi holo bana kazodi Nzambi.

Kisina kya mbuta kya Luka kizimbudi ni Nzambi mu khenda zandi (1,50, 54, 72, 78), wátuma Yesu ndangu kisa sosa yi kuhulula batu bana bátota (19:10).

Mu kati dya mukanda wawu, mwena yi mambu mahika mana tufwani twamona phi hanga mu mukanda wa Mathayi yi wuna wa Malaku; bwosu tufwani twatanga mambu mata-didi Yowani Mubotiki; kumekama kwa Yesu ku tseki ya kisombi; luzingu lwa Yesu ku Ngadidi; Mihangu mya Yesu ku mbanza Yelusalemi; Muk-inzi wa Phaki, lufwa lwa Yesu ha kitakani, kufu-tumuka kwandi yi kudimonikisa kwandi kwena balonguki yi kwena batu bahika yi kutombuka kwandi ku zilu. Hena yi mambu mahika kásonika Luka, makondi kala mu mikanda mya hika hanga: Yesu ku nzu ya Malata yi Madiya baphangi ba Lasalu (10, 38-42); Mukhenda wa Mwisi Samadiya wa bukheta (10, 29-37); Mukhenda wa Mwana wa vila (15, 11-32).

Musamu wa Luka wawu wuzonzi phi ni Yesu kenina kikuma kya batu boosu. Kikuma kya yandi, Yesu kisa kikuma kya batu babana

bakonda kala Bayuta yi kikuma kya Bayuta, basumuki yi batu basungama, batsukami yi bamvwama.

Mu kulanda yi masingitini mukanda wawu, Luka kabati musongila Mwana mutu hanga muhuludi wa batu boosu.

Khotidi

¹ ^a Muzitu Thyofila,

Batu ba lawu bameka kusonika meni dya mambu mana maluta ha kati kya betu.

² Basonikama bwosu batuzimbwala betu, batu bana bamonu mambu mana yi mesu ma thona tuka ku luyandiku, amana phi babana basadi ba ndinga ya Nzambi.

³ Ihana ni kwena meni phi, phyudiki bwa bukheti, bmeni dina dyosu, buna dyalutila, tuka ku luyandiku yi kuna tsuka, ihana mbonibwa bwa bukheti mu kukusonikina ngeyi muzitu Thyofila,

⁴ tsadibwa ndangu wazaya hika tsikiningi ya malongi mana watambula.

Wanzo wusamuni lubutuku lwa Yowani Mubotiki

⁵ Tangwa dina, Eloti kakala pfumu wa mulambu wa Yuteya. Kwakala yi nganga Nzambi

^a **1:1 1:1** Mukanda wawu, Luka kasonikawa mu zina dya mukidisitu mosi wa luzitu, Thyofila, yi kikuma kya bakidisitu bahika.

^b **1:3 1:3** Ku nima dya kulunguka mambu moosu tuka ku luyanduku. Khaphu zodi za theti za Musamu wa Bukheti wawu, zibati zonzila lubutuku lwa Yowani mubotiki yi lubutuku lwa Yesu.

mosi, khumbu yandi Zakadiya, wuna wakala mu mukanzu wa Abiya. Mukhetu wandi kakala mosi muna butuka dya Loni, yi mbuta wa theti, wa banganga Nzambi, bakala tela: Dizebeti.

⁶ Bakala bawu bodi batu basungama ku thwala ya Nzambi, bakala lemvuka phi buna bufwani ku mitsiku yi malongi moosu ma Pfumu.

⁷ dKaasi bakalaku yi mwana, mukuma Dizebeti kisita kakala, amana bawu bodi phi binunu bakalala.

⁸ Kilumbu kimosi, Zakadiya kakala sala bisalu byandi bya kinganga ku thwala ya Nzambi mukuma dyakala tangwa dya mukanzu wa yandi mu kusalakyia.

⁹ Bwosu yakala tsadidi ya banganga Nzambi, hanga babetini zeki mu kumusola ndangu kakota mu kikumbu kya Nzambi, kayoka phi pfwabidi.

¹⁰ Mulumba-lumba wa batu wosu wakala lom-bila ku phenza, mu tangwa dya kuyoka pfwabidi.

¹¹ Hanga wanzyo mosi wa Pfumu wumulubwakidi Zakadiya: wutelamiki kuna lweka lwa kitata lwa mesa mana ma kuyokila pfwabidi.

¹² Zakadiya buna kamumona, hanga mabanza mamuvwalangani, bweya bumukwatini.

¹³ Kaasi wanzyo wumuzimbwadi: «Yukaku bweya, Zakadiya, mukuma Nzambi wuyuki lom-bilu lwaku: mukhetu waku, Dizebeti, mwana wa

d 1:7 1:7 Dizebeti kisita kakala. Bwosu bakala Sala mukhetu wa Bulahami yi Lebeke mukhetu wa Kizaki yi Lakhedi, bakhaka ba bana ba Kiseledi holo bwosu kakala Ana ngudi wa mbikudi Samwela. Mbala za hika kisita kina kibati songila khenda za Nzambi kwena batu bana badikulumuna yi bana bisi lewula.

yakala kakubutula; wamúheka khumbu, Yowani.

¹⁴ Kakála tho ya kyesi kya lawu yi tsambu kikuma kya ngeyi, amana batu balawu phi basángwala kikuma kya lubutuku lwandi.

¹⁵ Mukuma yandi kakála mutu wa mbuta ku thwala ya Pfumu. Kanwikiku vinu keti malafu ma kufundika lo. Kakála wabasa yi Kitembu kyatoma tuka mu vumu dya ngudi wandi.

¹⁶ Kavútula batu ba lawu ba Kiseledi kwena Pfumu Nzambi wa bawu.

¹⁷ ^dKakwisa hanga mbambala wa Nzambi yi kitembu yi ngolu hanga mbikudi Diya, kikuma kya kukhundikisa batata yi bana ba bawu amana kasádisa batu bana bahakuka, mu kutambula ngangu za batu basungama; ndangu kayidika kikanda kya batu kina kyáyilama kikuma kya Pfumu.»

¹⁸ Kaasi Zakadiya wuzonzi kwena wanzyo: «Abweti yizáyila ni mambu mana menina ma kyedika? Mukuma meni yekina mbuta, mukhetu wama phi wekina mbuta.»

¹⁹ Wanzyo wumuvutwadi: «Meni yenina Ngabudyela; wuna wisi telama ku thwala ya Nzambi mu kumusadila; yandi kathumini ndangu yikuzimbwala amana yikunatina Musamu wa Bukheti wawu.

²⁰ Kaasi ngeyi, wukwikidiku mu ndinga za meni zina zakwisa lungila mu tangwa dyandi;

^d **1:17 1:17** Wanzyo watekila zonza buna kyakala ksalu kya Yowani mwana wa Zakadiya. Batu babakula ni mbikudi Diya wuna watombuka ku zilu mu zanga dya mbawu kakwisa vutuka hika ha tsi mu kuyidika kukwisa kwa Yesu.

ihana ni kamama wakítuka, kilumbu yikuna malúngila mambu mama.»

²¹ Muna tangwa meni dina, batu bakala hingila Zakadiya, hanga bekayituka bwosu kázingidila mu kati dya kikumbu.

²² Kaasi ha kálubuka, kálendaku kubazonzisa amana batu babakisa ni mbona mesu kámoni mu kikumbu. Kakala basongila mu bidimbu, kuna yandi mutu, wusadi kamama.

²³ Ha kámanisa, Zakadiya, tangwa dyandi dina kafwana kasala bisalu mu nzu ya Nzambi, hanga wuvutuki ku nzu yandi.

²⁴ Kunima dya matangwa, mukhetu wandi Dizebeti wáyimita vumu amana wuswami ngonda tanu muna nzu. Wudizonzidi yandi meni ni

²⁵ «Tala mambu kasadi Pfumu kikuma kya meni: buthwena, wutambwasini kukhutumuna mu dyambu dina dyakala pheka tsoni ku mesu ma batu.»

Wanzyo mosi wusamuni lubutuku lwa Yesu

²⁶ Muna ngonda ya sambanu, Nzambi wahitika wanzyo Ngabudyela muna mbanza mosi ya Ngadidi, khumbu ya yawu Nazaleti,

²⁷ kwena ndumba wa mukhetu mosi bázitikila mu kimbayi kwena yakala mosi bakala tela Yozefu. Mutu yandu kákala mosi muna butuka dya kyamvu Tavidu. Khumbu ya ndumba wa mukhetu wuna Madiya.

²⁸ Wanzyo wákota muna nzu yandi, wumuzimbwadi phi: «Mboti Madiya! Pfumu wukusadidi mamboti ma lawu, yandi kenina yi ngeyi.»

²⁹ Madiya buna káyuka mambu mana, wekina yangalakanu; wekadihyula thendula ya mboti meni yina.

³⁰ Hanga wanzyo wumuzimbwadini: «Tekitaku^e, Madiya, mukuma Nzambi wukusadidi mambu ma bukheti.

³¹ Ka thama ku, vumu wayímita, wabúta mwana mosi wa yakala amana wamuheka khumbu, Yesu.

³² Kakála mutu wa mbuta amana bamútela ni mwana wa Nzambi wa Phungu wuluti. Pfumu Nzambi kamuheka, yandi, kiti kya kipfumu kya khaka wandi Tavidí

³³ amana yandi, kayadiki mu matangwa moosu muna kikanda kya Yakobi, kipfumu kyandi kyakálaku yi tsuka.»

³⁴ ^fMadiya wuhyudini kwena wanzyo: «Abweti mahángamina, mambu mana kikuma meni, nza-yiku kedi yakala?»

³⁵ Wanzyo wumuvutwadini: «Kitembu Kyatoma kakúkulumukina amana ngolu za Nzambi wa Phungu wuluti zakúfidinga hanga kivula. Ihana ni Mwana wuna wabútuka, bamútediki: watoma, Mwana wa Nzambi.

³⁶ Kiwutu kyaku Dizebeti, yandi phi ku vumu kenina, mwana wa yakala kabúta, mbatanana kinunu; yandi wuna bakala tela ni kisita, buth-wena, vumu dilungisini ngonda sambanu.

^e **1:30 1:30** "Tekitaku" disongidila: "Madiya, wuyukaku bweya, holo wubangaku. ^f **1:34 1:34** Nzayiku kedi yakala. Nzayiku lutu lwa mutu wa yakala. Yina yena nzonzidi ya ba Hebelu.

³⁷ Mukuma heku kima kyakonda lendakana kwena Nzambi.»

³⁸ Hanga Madiya wuzimbudini: «Meni, yenina musadi wa Pfumu; yambula moosu malungila kikuma kya meni, bwosu wuzimbudibwa.» Amana wanzo wumusisi.

Madiya wendi tala Dizebeti

³⁹ Muna bilumbu byálanda, Madiya wubwi mu nzila wendi tswasu ku malondi ma Yuteya.

⁴⁰ Wákota muna nzu ya Zakadiya amana wámuheka Dizebeti mboti.

⁴¹ Muna tangwa meni dina káyuka, yandu, mboti ya Madiya, mwana wuzatukini muna vumu dyandi. Dizebeti kákala wabasa yi Kitembu Kyatoma

⁴² amana wuzimbudi mu ndinga ya ngolu: «Nzambi wukusakumuni kuluta bakhetu boosu, mwana wuna wabúta phi kenina wa kusaku-muna.

⁴³ Nani yenina meni ndangu, ngudi wa Pfumu wama, kisa thala?

⁴⁴ Mukuma, tala, muna tangwa meni dina ngyukiki mboti yaku, mwana wuningani mu kyesi muna kati dya meni.

⁴⁵ Mu kyedika, mu kyesi wenina, mukuma wukwikidini mambu mana kazonzikini Pfumu kikuma kya ngeyi ni malungila.»

Mukunga wa Madiya

⁴⁶ Hanga Madiya wuzonzi:

«Yibati mutsikisa Pfumu yi mbundu yama yosu, kikuma kenina wa mbuta,

⁴⁷ Moya wama, wenina wabasa yi kyesi

kikuma kya Nzambi muhuludi wama;

⁴⁸ Mukuma wuthadi meni musadi wandi wadikulumuna.

Yi bwabuna ni, tuka lelu, batu boosu bayándika kuthela ni mukwa kyesi,

⁴⁹ mukuma Nzambi mukwa ngolu zoosu wutsadidi mambu ma mbuta.

Khumbu yandi yenina yatoma,

⁵⁰ matangwa moosu kisi songila khenda zandi kwena batu bana bisi muzitisa.

⁵¹ Wusongidi ngolu za koku dyandi:

wukudi batu bana benina yi mbundu za lulendu,

⁵² Wubakatudi bapfumu mu biti bya bawu bya kipfumu

amana wubahingisi kwena batu badikulumuna bakala mu ndonga ya theti.

⁵³ Wuhani mamboti ma lawu kwena batu bana bakala mawu nzala,

amana wubakukwasi bamvwama moku ma khatu.

⁵⁴ Wisa yakidila kikanda kya Kiseledi, musadi wandi:

kázimbakanaku mu kusongila khenda zandi

⁵⁵ kwena Bulahami yi kikanda kyandi, mu matangwa moosu

bwosu kásila kwena bakhaka betu.»

⁵⁶ Madiya wananga yi Dizebeti, ngonda tatu, ku nima wáwutuka kuhata dyandi.

Lubutuku lwa Yowani Mubotiki

⁵⁷ Ha dyalunga tangwa dya kubuta, Dizebeti wábuta mwana wa yakala.

⁵⁸ Bakwa mukumbu wandi yi biwutu byandi bu bayuka ni Pfumu, wumusongidi khenda zandi

mu mambu ma mbuta, ma bukheti kamusadini, básangwala lawu ha kimosi yi yandi.

⁵⁹ Kilumbu kya nana ha kyálunga, ku nima lubutuku, bisa ndangu bamukotisa mwana mukhanda; bazodi bamuheka khumbu ya tata wandi Zakadiya.

⁶⁰ Kaasi ngudi wandi, kuna kákala, wuzimbudi: «Loni, khumbu yandi yakála Yowani.»

⁶¹ Bawu bamuvutwadini: «Muna kikanda kyaku mweku mutu wenina yi khumbu yina!»

⁶² Hanga bahyudi, mu bidimbu, kwena tata keti khi khumbu kazodi bamuheka mwana.

⁶³ Zakadiya walomba dibaya wusonikini: «Khumbu yandi Yowani.» Batu boosu báyituka.

⁶⁴ Muna tangwa meni dina, Zakadiya wáwutukila kuzonza: wekamukumisa Nzambi mu ndinga ya ngolu.

⁶⁵ Bakwa mukumbu boosu báyuka bweya amana mu kinzunga kina kyosu kya malondi ma Yuteya, báyandika kudimenika mambu mana másalama.

⁶⁶ Batu boosu bana bakalama yuka, báyandika kuyindula muna mbundu ya bawu yi kudihyulaka: «Buthwena bwabu, nani kakwisa kituka mwana meni yandu?» Mu kyedika ngolu za Pfumu, wakala zawu mwana wuna.

Mukunga wa Zakadiya

⁶⁷ Zakadiya, tata wa mwana meni yandu, kakala wabasa yi Kitembu Kyatoma; wáyandika kubikula bwabu:

⁶⁸ «Lukumu kwena Pfumu, Nzambi wa kikanda kya Kiseledi,

mukuma yandi kisa, ndangu kayakidila kikanda
kyandi amana kahululakya phi.

69 Kahangi wisi lubula Muhuludi wa ngolu
kikuma kya betu,
mu kati kya kikanda kya kyamvu Tavidi, musadi
wandi.

70 Mamana katekila zonza kwena bambikudi
bandi ba Nzambi:

71 luhulusu lumosi lwisi tukatula kwena bambeni
betu

yi mu luyalu lwa batu bana bisi tumenga.

72 Wásongila kyadi kyandi kwena bakhaka betu
amana kázimbakanaku kuyukana kwandi
kwatoma.

73 Ihana ni Nzambi wázenga ndefi kwena Bula-
hami, tata wetu,

74 ni wátuhulula mu luyalu lwa bambeni,
ndangu twamusadila konda bweya,

75 ndangu twalenga kala batu ba Nzambi yi batu
ba masonga ku thwala yandi
mu bilumbu byosu bya luzingu lwetu.

76 Amana kwena ngeyi mwana wama, bakutediki
ni mbikudi wa Nzambi wa Phungu wuluti,
mukuma wahíta ku thwala Pfumu mu kwenda
muyidikila nzila

77 yi kusamuna kwena kikanda kyandi ni wisi
bahulula
mu kubalolula masumu ma bawu.

78 Nzambi wa betu, wabasa yi lungongu yi kyadi:
katúkenzula mu mwini wandi wuna wisi tuka ku
zilu bwosu kisi lubuka tangwa,

79 Kikuma kya kukenzula baba benina mu phipa
yi mu kivula kya lufwa,

mu kutwadisa bitambi byetu mu nzila ya ngemba.»

⁸⁰ Mwana kakala kola, kakala phi ngolu mu kitembu. Kakala zingila mu nganga tii yi kuna kilumbu kina kisa disongila kwena batu ba kikanda kya Kiseledi.

2

Lubutuku lwa Yesu (Mth 1:18-25)

¹ Muna tangwa meni dina, pfumu wa mbuta wa mulambu wa Loma, Khayisala^a Okisiti, kahanga wulubudi mutsiku ni batu boosu benda disonikisa khumbu.

² Yi mbala ya theti ya kusonikisa khumbu, yasalama mu tangwa meni dina kakala Kidinwusi pfumu wa mukumbu wa Sidiya.

³ Amana batu boosu bakala kwenda mu kudis-onikisa khumbu, kosu mutu, kuna mbanza yandi ya kisina.

⁴ Yozefu, yandi phi, wutuki ku Nazaleti, mbanza ya Ngadidi, wendi ku Betelemi, mbanza yimosi ya Yuteya, kuna kabutwakila kyamvu Tavid; mukuma yandi phi kakala mu kikanda kya Tavid.

⁵ Kenda disonikisa khumbu yi mbayi wandi, Madiya, wakala ku kifundu.

⁶ Muna tangwa medina bakala ku Betelemi, hanga kilumbu kya kubuta kifwani.

^a **2:1 2:1**Ku kisina, Khayisala yakala khumbu ya mutu, kaasi ku manima bayandika kusadilaya hanga khumbu ya «mwata-yamvu», bwosu bazonzidiya haka: «mwata-yamvu wa Loma»

⁷ Madiya wubuti mwana wandi wa yakala, mwana wandi wa theti; wumuvungi ha miledi, wumunimbiki muna bangwa dina bidila bambisi, kikuma mwakalaku kizika, mu nzu ya banzenza kikuma kya bawu.

Wanzyo wubalubwakidi bakalema

⁸ Muna kinzunga mekina, mwakala yi bakalema bakala leka mu tseki, mu kukinda bibulu bya bawu.

⁹ Wanzyo mosi wa Pfumu wubalubwakidi, khembu ya Pfumu yibayiniki hana bakala boosu. Hanga bweya bubakwati lawu.

¹⁰ Kaasi wanzyo wubasamwani: «Luyukaku bweya, mukuma Musamu wa Bukheti yilunatini, wuna wasephidisa lawu, batu boosu:

¹¹ mu phipha ya lelu, muna mbanza ya Tavididi, mubutukidini Muhuludi kikuma kya benu; yi Kidisitu, Pfumu.

¹² Talenu bidimbu lwamuzayila: lwamona mwana mosi wa khunda, wa kuvunga ha miledi, wa kunimbika phi muna bangwa dimosi.»

¹³ Muna mbala mosi, khumbi-khumbi ya banzyo ba ku zilu, kumosi yi wuna wa theti, bakala zatula Nzambi, bakala zimbula:

¹⁴ «Khembu kwena Nzambi muna kisoka kya mazilu
yi ngemba hana tsi kwena batu babana kisi tonda!»

Bakalema bendi ku Betelemi

¹⁵ Tangwa bavutuka, banzyo, ku zilu, hanga bakalema ba mikoku bazimbudi bawu yi bawu:

«Thwendenu tii yi kuna Betelemi, ndangu twa-mona mambu mana mabwi kuna, mana ka-tusamwani Pfumu, twazaya.»

¹⁶ Hanga bakinani kukwenda, bamuwani phi Madiya yi Yozefu yi mwana khunda wa kunim-bika muna bangwa.

¹⁷ Tangwa bāmumona, bayandiki kumenika mambu mana kabasamwana wanzo, matadidi mwana.

¹⁸ Batu boosu bana bayuka meeni dya bakalema, hanga bayituki.

¹⁹ Madiya, yandi, kakala zindika mambu mana moosu muna mbundu amana kakala yindula lawu.

²⁰ Ku nima, bakalema bayutuka kwena bawu, bayandika kuzatula yi kukumisa Nzambi kikuma kya mambu mana bayuka yi mana bāmona, mukuma moosu maluta bwosu kabasamwana wanzo.

Bamuheki Yesu khumbu

²¹ Kilumbu kya nana ha kyālunga, kunima lubutuku, hanga bāmukotisa mwana mukhanda, bamuheki phi khumbu ya Yesu, yina kahana wanzo kwena Madiya, hana khaku kayimita vumu.

Yesu bamusakumuni mu nzu ya Nzambi

²² Amana tangwa ha dyālungila ndangu Yozefu yi Madiya balungisa lukanu lwa kudisemisa bwosu buna myakala lomba mitsiku mya Moyize. Hanga bamunati mwana ku nzu ya Nzambi ya Yelusalemi ndangu bamutambika kwena Pfumu,

²³ kikuma básonika mu mitsiku mya Pfumu: «Mwana wosu wa yakala wa theti wabútuka, kakála watoma kikuma kya Pfumu.»

²⁴ Bibuti byandi bisa tambika mukhayilu bwosu bwakala lomba mu mitsiku mya Pfumu, mbwela boodi holo phombu boodi ba matuku.

²⁵ Kwákala, kuna Yelusalemi, mutu mosi khumbu yandi Simeyoni. Kákala mutu wasungama; kákala muzitisa Nzambi, kákala hingila yandi wafwana kwisa mu kuhulula Kiseledi. Kitembu Kyatoma kákala yi yandi.

²⁶ Amana Kitembu Kyatoma kátekila muzimb-wala ni kakhanaku fwa kedi, konda kumona Kidisitu wa Pfumu.

²⁷ Kitembu wumunatisi Simeyoni, wénda ku nzu ya Nzambi. Muna tangwa meni dina, bibuti bya Yesu bamunati ndangu balungisa lukanu bwosu milombini mitsiku,

²⁸ Simeyoni wumuzangudi muna moku mandi, wuvutudi matonde kwena Nzambi mu kuzonza bwabu:

²⁹ «Buthwena, Pfumu, wulungisi lusilu lwaku: wufwani

wamuyambula muhika waku kafwa mu ngemba.

³⁰ Mukuma mesu mama mamoni luhulusu lwaku,

³¹ luhulusu luna wátekila yidika ku thwala ya bikanda byosu:

³² lwenina mutemu wa kuzayikisa kwena batu ba tsi yosu;

wawuna wákala lukumu lwa kikanda kyaku kya Kiseledi.»

Mbikutulu ya Simeyoni

³³ Tata yi ngudi wa Yesu báyituka mu mambu mamana kázonza Simeyoni kikuma kya yandi.

³⁴ Simeyoni wabasakumuna, wuzonzi phi kwena Madiya, ngudi wa Yesu: «Nzambi wámusola mwana yandu kikuma kya yandi, batu ba lawu bábwá, bahika phi bátombuka, mu Kiseledi. Kakala kidimbu kya Nzambi kaasi batu ba lawu bamubwisa,

³⁵ amana mabanza ma batu ba lawu máswama mu mbundu, kalubulama ha tseki. Kwena ngeyi, Madiya, phasi za lawu wáyuka ku mbundu hanga ngumba yikutubudi mbundu.»

Ana mbikudi

³⁶ Kwákala hika yi mbikudi mosi wa mukhetu, khumbu yandi Ana, mwana mukhetu wa Phanuwedi, mukwa kikanda kya Asidi. Wanuna kákala, kázinga yi yakala dyandi wa kingunza, mvula tsambwadi,

³⁷ ku nima, wasala mufwidi, kánanga mvula makumi nana yi ya. Kakalaku tina nzu ya Nzambi, kaasi kakala sadila Nzambi phipha yi mwini mu kuzila kudya yi mu kulombila.

³⁸ Yandi phi wátula mu tangwa medina, yandiki kuvutula matondu kwena Nzambi. Wu-muzonzidi mwana kwena batu boosu, bana bakala hingila ni Nzambi kahulula Yelusalemi.

Kuvutuka kwa ku Nazaleti

³⁹ Tata yi ngudi wa Yesu, ha bálungisa lukanu lwosu, bwosu milombi mitsiku mya Pfumu, bávutuka yi yandi ku Ngadidi, ku mavula ma bawu ma Nazaleti.

⁴⁰ Mwana kakala kola yi kikesa, wábasa yi mudimu, khenda za Nzambi zákala yi yandi.

Yesu, mu mvula kumi yi zoodi, mu nzu ya Nzambi

⁴¹ Kosu mvula, bibuti bya Yesu bakala kwenda ku Yelusalemi kikuma kya mukinzi wa Phaki.

⁴² Ha kálungisa Yesu mvula kumi yi zoodi, bamunati bwosu kyákala kikalulu kya bawu.

⁴³ Ha bamanisa kuta mukinzi, bávutuka, kaasi mwana sanda, Yesu, wásala ku Yelusalemi; bibuti byandi bázáyaku.

⁴⁴ Babanza ni Yesu kákala yi bakwawu khunda ba mu nzila, bana bakala kangala bawu amana básala kilumbu kimosi mu nzila. Hanga bayandiki kumusanda hana kati kya biwutu yi banduku ba bawu,

⁴⁵ Kaasi bámusengumunaku. Bávutuka hika ku Yelusalemi yi kwenda musosaka, kinzila-kinzila.

⁴⁶ Kilumbu kya tatu, bámusenguna muna nzu ya Nzambi: wasikuka hana kati dya balongi ba mitsiku, mu kubahinikina yi mu kubahyula byufu.

⁴⁷ Batu boosu bana bakala muhinikina, bakala yituka kikuma kya ngangu zandi yi mvutu zina kakala bavutwala.

⁴⁸ Ha bámusenguna, bibuti byandi, báýituka lawu amana ngudi wandi wumuzimbwadi: «Mwana wama, kikuma kya biki wutuhangidi bwabuna? Tatau yi meni, mu kiwayi kya lawu tukakusandila.»

⁴⁹ Yandi wubavutwadini: «Kikuma kya biki lubati tsandila? Lwazayabwoku ni yifweti landila mambu ma Tata wama?»

⁵⁰ Kaasi babakulaku mambu mana kakala bazimbwala.

⁵¹ Yesu wakulumuka nzila mosi yi bawu ku Nazaleti. Kakala balemvukila. Ngudi wandi kakala sweka mambu mana moosu muna mbundu yandi.

⁵² Amana Yesu kakala kola yi mu mudimu yi mu malutu, kakala hana phi tsambu kwena Nzambi yi kwena batu.

3

Malongi ma Yowani mubotiki

(Mth 3:1-12; Mlk 1:1-8; Ywn 1:19-28)

¹ Yakala mvula ya kumi yi tanu, ya luyalu lwa Khayisala Tibela. Hana Phosi Philatu kakala muyadi wa kinzunga kya Yuteya. Eloti yandi kayala ku Ngadidi, amana phangi wandi wa yakala Fidiphu ha kinzunga kya Kitudi yi Talakonititi. Lusanyasi kakala tala kinzunga kya Abileni.

² Ana yi Khayifu bakala bambuta ba banganga Nzambi. Ndinga ya Nzambi yayukalakana kwena Yowani, mwana wa yakala wa Zakadiya, muna nganga.

³ Yowani wayandika kukangala kinzunga kina kyosu kyatalana yi nzadi Yolutani. Weka longa mbotika ya kusoba bikalulu kikuma kya ndoluka ya masumu.

⁴ Bwosu buna bwasonama mu mukanda wa ndinga za mbikudi Yesaya:

«Ndinga mutu wubati bekitila muna nganga:
Yidikenu nzila ya Pfumu,
musungikilenu tuma twa nzila bukheti!

⁵ Beti dyosu dyazíkama
yi mongu yi matunda byosu byasíkunuka;
nzila zina za khonda zasúngama,
nzila za mabulu baséngwadilaza.

⁶ Amana mutu wosu kamóna luhulusu kahána
Nzambi.»

⁷ Mulumba-lumba wa batu bakala kwisa
kweni Yowani ndangu kababotika. Kakala
bazimbwala: «Mbandu ya masawa! Nati
wulusongidi ni lwatina khabu za Nzambi zina
zibati kwisa?

⁸ Salenu mambu ma bukheti, hanga miti
wuna wisi ha bibundu bya bukheti, mu ku-
songila ni benu, lusobini bikalulu byenu amana
ludizonzilaku: "Betu, khaka wetu Bulahami."
Mukuma, yiluzimbwadibwa ni Nzambi kalenda
kitula matadi mama, bana ba Bulahami!

⁹ Amana kisoka bela-bela kyenina mu kuk-
wanga miti tuka ku misodi: miti wosu wuna
wisiku buta bibundu bya bukheti bakwángawa,
balosiwa phi ku mbawu.»

¹⁰ Kibuka kimuhyudi: «Amana biki fwani twa-
hanga?»

¹¹ Wubavutwadi: «Wuna wenina yi miledi my-
odi, kakabisa yi wuna kondi muledi, mutindu
mosi phi yi mutu wuna wenina yi bima bya
kudya, kahanga bwabuna.»

¹² Bakalaki ba phaku bísá ndangu babotama
amana bahyudi kweni Yowani: «Mulongi, biki
fwani twahanga?»

¹³ Yowani wubavutwadini: «Lulutulaku thalu yina bazenga kikuma kya phaku.»

¹⁴ Baphumbulu, bawu phi bamuhyudini: «Amana betu, biki twahanga?» Wubavutwadi mvutu: «Lubwotulaku mbongu kwena mutu, keti kumuhunina musamu, kaasi tambwasenu yi yesi lufutu lwenu.»

¹⁵ Batu boosu bakala hingila yi kivuvu kyosu, bekadihyula kuna mbundu ni ngatu Yowani, fwani kakala Masiya.

¹⁶ Hanga Yowani wubazimbwadi bawu boosu: «Meni, yibati lubotika mu mamba; kaasi wuna wisi kwisa, wuphiti meni mu ngolu: yeku walunga mu kukutumuna misinga mya tsabatu zandi. Kalubotika mu Kitembu Kyatoma yi mu mbawu.

¹⁷ Wusimbi muyungulu muna moku mandi ndangu kasola ngenza za bukheti yi tswala. Kawongika ngenza za bukheti, wuswekiza muna khila, kaasi, tswala, kayokaza mu mbawu yina yisiku zima.»

¹⁸ Yowani kakala basidingisa batu yi milongi mya hika mya lawu.

¹⁹ Kaasi Yowani kakala mukaya Eloti, wuna wakala yala ku Ngadidi, kikuma wakwela Elodyadi, mukhetu wa phangi wandi wa yakala; mambu mambi ma lawu hika kahanga.

²⁰ Hanga Eloti wuyiki hika dyambu dimosi dya mbi lawu: wumukwatisi, mu boloku, Yowani.

*Mbotika ya Yesu
(Mth 3:13-17; Mlk 1:9-11)*

21 Batu ba lawu bakala botama, Yesu phi wabotama. Muna tangwa medina kakala lombila, zilu dyakanguka,

22 amana Kitembu Kyatoma wakulumuka kwena yandi mu kimwesa mutu kya Phombu. Amana ndinga yimosi yituki ku zilu, yizonzi: «Ngeyi wenina Mwana wama watondama; mwena ngeyi mwena kyesi kyama.»

Ndala ya Yesu

(Mth 1:1-17)

23 Bela-bela yi mvula makumatatu Yesu kayandika kisalu kyandi. Bwosu bakala mubanzila, batu, ni mwana Yozefu; tala mulonga wa butuka dya bakhaka bandi: Hedi;

24 Mathata, Lefi, Meleki, Yanayi, Yozefu,

25 Matatyasi, Amosi, Nawumi, Esidi, Nakhayi,

26 Mati, Matatyasi, Semeyini, Yoseki, Yota,

27 Yowana, Lesa, Zolubabedi, Salasyedi, Nedi,

28 Mediki, Adi, Kosami, Edimatami, Elu,

29 Yesu, Edyezedi, Yodimi, Mathata, Lefi,

30 Simeyoni, Yuta, Yozefu, Yonami, Edyakimi

31 Meleya, Mena, Mathata, Natani, Tavididi,

32 Yese, Obedi, Bozi, Sala, Nasoni,

33 Aminatabi, Adimini, Adini, Hesiloni, Phelesi, Yuta,

34 Yakobi, Kizaki, Bulahami, Tela, Nahodi,

35 Seluki, Lewu, Pheleki, Hebedi, Syela,

36 Kayinami, Alipakisati, Semi, Nowa, Lameki,

37 Matusalemi, Enoki, Yaleti, Maleleyedi, Kayinami,

38 Enosi, Seti, Atamu wuna kahanga Nzambi.

4

Phukumunu ya Yesu (Mth 4:1-11; Mlk 1:12-13)

¹ Yesu, ha kalubuka mu nzadi Yolutani, wubasi yi Kitembu kyatoma, yandi wumunatisi mu nganga.

² Kwakuna, kasala bilumbu makumaya, Satana wendi ndangu kamuhukumuna. Kakalaku dya keti kima, bilumbu meni byabina byosu, amana kunima nzala yimukwati.

³ Hanga kiphidi-mutu^a wumuzimbwadi: «Kamba ngeyi Mwana Nzambi wena, zimbula kwena tadi dyadi dyakituka dipha!»

⁴ Yesu wumuvutwadi: «Básonika mu mukanda wa Nzambi: "Mutu kazingilaku lwesi mu mapha."»

⁵ Kiphidi-mutu wumunati ha tunda, mu tangwa dimosi, wumusongidi bipfumu bya tsi byosu,

⁶ amana kiphidi-mutu wumuzimbwadi: «Yikuheka ngolu zoosu yi khembu ya luyalu lwa tsi yayi. Mu kyedika, meni baheka kiyeka kya bima bina byosu, yihanabya phi kwena mutu wuna thondi meni-meni.

⁷ Honi wapfukamina, byabi byosu bya ngeyi byakituka.»

⁸ Yesu wumuvutwadi: «Básonika mu mukanda wa Nzambi: "Fukamina lwesi Pfumu Nzambi waku, yandi, yandi mosi lwesi wasadila."»

⁹ Kiphidi-mutu wumunati hika ku Yelusalemi, wumunenginiki kuna kisoka kya mudilu wa nzu ya Nzambi amana wumuzimbwadi: «Honi ngeyi,

^a 4:3 4:3 Kiphidi-mutu disongidila zabulu.

wu Mwana wa Nzambi, ditsusula tuka haha yi hana tsi;

¹⁰ Mukuma básonika mu mukanda wa Nzambi: "Nzambi kahana muswa kwena banzyo bandi ndangu bisa kulema."

¹¹ Amana phi "bakulela muna moku ma bawu ndangu kulu dyaku didikhukulaku ku tadi dimosi."»

¹² Yesu wumuvutwadi: «Básonika mu mukanda wa Nzambi: "Wamekaku Pfumu Nzambi waku."»

¹³ Ha kasanda kuhukumuna Yesu, mitindu myosu, kunima, kiphidi-mutu wumusisi kikuma kya tangwa dya hika.

Kisalu kya Yesu ku Ngadidi

(Mth 4:12-17; Mlk 1:14-15)

¹⁴ Yesu, wabasa yi ngolu za Kitembu Kyatoma, wávutuka ku Ngadidi. Khululuka ya khumbu ya Yesu, yáyalangana muna mulambu wa Ngadidi wosu.

¹⁵ Kwakuna, kakala longa mu nzu za kimvuka za Bayuta amana mutu wosu kakala muzatula.

Yesu ku Nazaleti

(Mth 13:53-58; Mlk 6:1-6)

¹⁶ Yesu wénda ku Nazaleti, kuna kátsatsukila. Kilumbu kya sabata, wákota mu nzu ya kimvuka ya Bayuta bwosu kyákala kikalulu kyandi. Telami kikuma kya kutanga masonuku

¹⁷ amana bamuheki mukanda wa kuvunga kásonika mbikudi Yesaya. Hanga vungumuniwa, wumoni homa hana basonika:

¹⁸ "Kitembu kya Pfumu kyenina ha thandu ya meni,

wátsita masi ndangu yinata Musamu wa Bukheti
kwena baphutu.

Wáthuma ndangu yisamuna kwena batu ba
boloku ni lulubuki,

kwena baphofu, ni bamóna hika wanga,
kiphwanza kwena batu bena mu kihika,

¹⁹ kikuma yisamuna mvula ya mamboti ma
Pfumu kwena batu."

²⁰ Kunima Yesu wavungawa mukanda,
wuhekiwa kwena musadi amana wuzakadi.
Batu boosu bakala mu nzu ya kimvuka ya Bayuta,
bahungudi mesu kwena yandi.

²¹ Hanga wuyandiki kubasamwana: «Masonuku
mama, tutangi mu kitini kyaki, kwena benu, lelu
malungidi.»

²² Boosu báyandika kuta kimbangi kya bawu
kikuma kya Yesu amana báyandika kuyituka ku
mambu ma bukheti kakala zonza. Bakala zonza:
«Yandu, ka mwana Yozefu ku?»

²³ Yesu wubazimbwadi: «Mu kyedika, kilumbu,
lwathíla kingana kyaki: "Munganga, dibuka nge-
meni." Lwanzímbwala hika: "Twáyuka mambu
moosu wáhanga ku Kaphedinawuma, hangeti
mambu mana, buthwena, mu mbanza ya nge-
meni yayi."»

²⁴ Kunima, wukosikidini: «Mu kyedika yiluzimb-
wadi ni kweku mbikudi wisi lumina mu tsi yandi.

²⁵ Mu kyedika, yiluzimbwadi ni mu tangwa
dya mbikudi Diya, bafwidi lawu bakala mu
Kiseledi; zilu dyánokisaku mvula, mu mvula tatu
yi ngonda sambanu, nzala lawu yákota muna
mulambu wosu.

²⁶ Kinga, Nzambi, kámutumaku Diya kwena mosi wa bawu, kaasi kwena mufwidi mosi lwesi wuna wakala zingila ku hata dya Salepita, mu kinzunga kya Sitoni.

²⁷ Kwákala phi yi bakwa bwasi balawu mu tangwa dya mbikudi Disa, mu Kiseledi; kinga keti mosi wa bawu kásemaku lutu, kaasi Namani, lwesi, mwisi Sidya wásema lutu.»

²⁸ Ha báyuka ndinga meni zina, boosu bákala muna nzu ya kimvuka ya Bayuta, bahanga, bamingi.

²⁹ Bátelema, bamulubudi, Yesu, kufula dya mbanza amana bamunati ku londi dya mongu wuna bátunga Nazaleti, ndangu bamununguna ha tsi.

³⁰ Kaasi wubalwetuki hana kati wenda kwandi.

Mutu wa kitembu kyambi

(Mlk 1:21-28)

³¹ Hanga, Yesu wénda ku Kaphedinawuma, mbanza ya Ngadidi; kakala longa malongi mandi mu kilumbu kya sabata.

³² Batu bakala yituka mu phila kulonga kwandi, kikuma kakala zonga yi hamu.

³³ Mu nzu ya kimvuka ya Bayuta, mwákala yi mutu mosi bakala yangisa kwena kitembu kya mbi. Wakala kalunga:

³⁴ «Ah! Yesu mwisi Nazaleti! Khi mambu ngeyi yi betu? Wisi ndangu watuzanga? Nzayi mboti keti nani wenina ngeyi: Watoma bátuma kwena Nzambi!»

³⁵ Yesu wákayakya kitembu kina yi ngolu. Wuzonzi: «Dibata! Lubuka phi mwena mutu yandu!»

Kitembu kya mbi kimubwisi ha tsi mutu wuna ku mesu ma batu boosu, amana kilubuki kwena yandi, konda kumuhanga kima kya mbi.

³⁶ Amana batu boosu bakala hana bayituka lawu bekadihyula bawu yi bawu: «Khi mutindu wa ndinga yana? Mutu yandu kabati hana muswa yi ngolu yi hamu amana bitembu bya mbi bilubuki!»

³⁷ Amana khululuka ya Yesu yamwangana muna mulambu meni wawuna wosu.

Kubuka kwa bambefu
(Mth 8:14-17; Mlk 1:29-34)

³⁸ Yesu wulubuki muna nzu ya kimvuka ya Bayuta, wendi ku nzu ya Simoni. Buko bwa mukhetu wa Simoni kakala wabela yi kikhafuma amana balombi kwena Yesu ndangu kahanga dyambu kikuma kya yandi.

³⁹ Wuzenzamini kwena mukhetu wuna, amana muna ndinga ya ngolu, wukayikya kikhafuma kina. Muna mbala mosi, kimukatukini, wute-lamini wuyandikini phi kubaheka madya.

⁴⁰ Ha kwayila kuma, boosu bana bakala yi bambefu ba bawu bana bakala yi makhasi ma mutindu yi mutindu, babanati kwena Yesu, yandi weka bathetika moku amana wubabuki.

⁴¹ Amana bitembu bya mbi bilubuki kwena bambefu balawu, mu kukalunga: «Ngeyi wenina Mwana wa Nzambi!» Kaasi Yesu wayandika kukayabya yi kukandikisabya ndangu bizonzaku hika, mukuma byawu phi byazaya ni Yesu, Masiya kakala.

*Malongi ma Yesu mu nzu za kimvuka za Bayuta
(Mlk 1:35-39)*

⁴² Buna kwakhya kuma, Yesu walubuka mu mbanza, wenda hunga mu tseki. Mulumbalumba wa batu wayandika kumusosa; ha bamumona, bazola kazakala yi bawu.

⁴³ Kaasi Yesu kabazimbwala: «Bufwani kwena meni yenda samuna Musamu wa Bukheti wa kipfumu kya Nzambi ku mbanza za hika, kikuma kya bwabuna bathumina.»

⁴⁴ Amana Yesu kakala longa mu nzu za kimvuka za Bayuta za Yuteya.

5

*Balonguki batheti
(Mth 4:18-22; Mlk 1:16-20)*

¹ Kilumbu kimosi, Yesu watelama kuna kabeta ka yanga dya mbuta dya Ngenezaleti amana kibuka kya batu bakala lundakana mu kuwongama kikuma kya kuyuka ndinga ya Nzambi.

² Yesu wamona midimba myodi kuna khungu ya mamba: balobi ba batsema batuluka mu midimba, bekasukula mawanda ma bawu.

³ Yesu wanza muna mudimba wumosi, wuna wakala wa Simoni, wumulombi ni kanunguna koma ku mamba, kakatuka mu tsenga. Yesu wazakala muna mudimba, wayandika kulonga malongi mandi kwena kibuka kya batu.

⁴ Tangwa kamanisa kulonga, wazimbula kwena Simoni: «Phusana kuna dingi dya ndindi amana losenu mawanda menu ndangu lwaloba.»

5 Simoni wumuvutwadini: «Mulongi, tun-yokuki phipha yosu mu kuloba, keti kima tuk-watiku. Kaasi muna ndinga ya ngeyi, yitimbula mawanda.»

6 Buna batimbulama, bakwata mbumba yi mb-witi ya batsema: mawanda mayandika kutheta.

7 Hanga batekudi bakwawu khunda bana bakala mu mudimba wahika ndangu bisa basim-bisa. Ha bisa bawu, bamona amana mu kimosi bawu boosu, babasisa midimba myodi, hanga miyandiki kuziyonda.

8 Simoni Phetelu, ha kamona bwabuna, wafukama kuna mesu ma Yesu, wuzonzi phi: «Haluka, kwena meni, Pfumu, mukuma yenina musumuki!»

9 Amana Simoni yi boosu bana bakala bawu, hanga kitswi kibakwati lawu, kikuma kya mbumba yi mbwiti ya batsema yina bakwata.

10 Phila mosi phi kwena bakwawu khunda ba kisalu bana bakala bawu Simoni, Zyaki yi Yowani bana ba Zebeteya. Bawu phi kitswi kyabakwata lawu. Kaasi Yesu wuzimbudi kwena Simoni: «Yukaku bweya; tuka lelu, ngeyi, batu walobiki.»

11 Bazakudini midimba mya bawu ku tseki, basisi bima bya bawu byosu, bendi landa Yesu.

*Kusema kwa mukwa bwasi
(Mth 8:1-4; Mlk 1:40-45)*

12 Amana Yesu kakala muna hata dimosi, mutu mosi, wakala lutu yi bwasi, wutudini. Yandi ha kamona Yesu, wudilosu kuna mesu mandi, mbunzu mu mafu, wuyandiki kumubokwadila: «Pfumu, yuka ni wuzodibwa, fwani watsemisa.»

¹³ Yesu wálambula koku, wámusimba, wuzonzi phi: «Nzodibwa, sema!» Muna mbala mosi bwasi bumuwaluki.

¹⁴ Yesu wumuheki mulongi wawu: «Wuzimbulaku kwena mutu, mambu mama. Kaasi ndawenda disongila kwena banganga Nzambi amana hana makabu ma kudisemisa bwosu kasilabwa Moyize, kyakala kimbangi kikuma kya bawu.»

¹⁵ Muna tangwa medina, khululuka ya Yesu yáyalangana muma mwosu; milumba-lumba mya batu myakala khokana mu kumuyuka yi kubeluka mu makhasi ma bawu.

¹⁶ Kaasi Yesu kakala hunga mu tseki yi kulombilaka.

*Kubeluka kwa mukwa khonzu
(Mth 9:1-8; Mlk 2:1-12)*

¹⁷ Amana kilumbu kimosi, Yesu kakala longa ha mesu ma Bafwadisi yi balongi ba mitsiku; bakala tuka mu mahata ma lawu ma Ngadidi yi ma Yuteya yi ma Yelusalemi. Ngolu za Pfumu zákala kumosi yi Yesu, zazina kakala bukilaka bambefu.

¹⁸ Batu bisa nata kiphoyu kyákala mukwa khonzu; bakala sanda phila ya kumukotisila mu nzu ndangu bamutulula kuna mesu ma Yesu.

¹⁹ Kaasi bakalaku lenda kikuma kya mulumba-lumba wa batu. Hanga bazanzi yandi ha mudilu wa nzu, batubudi hundu hana kati dya matolu amana bamukulwamini hana kiphoyu kyandi hana kati dya lukutakanu kuna mesu ma Yesu.

²⁰ Buna kámona lukwikilu lwa bawu, Yesu wuzimbudi kwena mbefu: «Yakala, masumu maku makulolukini.»

²¹ Balongi ba mitsiku yi Bafwadisi báyandika kudihyula: «Nati kenina mutu yandu wubati lewula Nzambi? Nani fwani kalolula masumu, yukani ka yandi meni ku Nzambi lwesi!»

²² Kaasi Yesu wázaya mabanza ma bawu, hanga wubazimbwadi phi: «Kikuma kya biki lwenina yi mabanza ma buna mu mbundu zenu?

²³ Biki byakonda phasi mu kuzonza?: "Masumu maku malolukini", ho "Telama, kangala"?

²⁴ Ndangu lwazayabwa ni Mwana wa mutu kenina yi hamu ha tsi haha, dya kulolula masumu.» Hanga wuti ndinga kwena mukwa khonzu: «Yikuzimbwadi, telama, bonga kiphoyu kyaku, vutuka ku nzu yaku!»

²⁵ Muna mbala mosi, mutu wátelema ku mesu ma batu boosu, wázangula kiphoyu kyandi, hana kakala waleka amana wendi ku nzu yandi yi kuzatulaka Nzambi.

²⁶ Boosu bayituka lawu, bámuzatula Nzambi, báyuka bweya bwa lawu, bazonzi phi: «Lelu, tumoni mambu ma kuyituka!»

*Yesu wumutedi Lefi
(Mth 9:9-13; Mlk 2:13-17)*

²⁷ Kunima dya mambu mana, Yesu wálubuka, wámona phi kalaki ka phaku mosi, khumbu yandi Lefi, wasikuka muna nzu ya kisalu ya yandi. Yesu wumuzimbwadi: «Ndanda!»

²⁸ Amana Lefi wátelama, wásisa byosu, wenda mulanda phi.

²⁹ Ku nima, Lefi wámuyidikila lawu dya madya muna nzu yandi; tulaki twa phaku lawu yi batu bahika bakala kuna mesa.

³⁰ Bafwadisi yi balongi ba mitsiku bakala hana, kuna dingumba dya bawu, báyandika kubakumba; bendi zonza kwena balonguki ba Yesu: «Kikuma kya biki lubati dila yi kunwa ha kimosi yi tulaki twa phaku yi batu bahika basumuki?»

³¹ Yesu wubavutwadi: «Batu bana bena mu malutu yi ngolu, bisiku kala yi mupfunu wa munganga; kaasi bambefu bisi kala yi mupfunu wa munganga.

³² Meni yisaku tela batu basungama, kaasi basumuki yisa tela ndangu basoba bikalulu.»

*Yesu yi kuzila madya
(Mth 9:14-17; Mlk 2:18-22)*

³³ Bafwadisi báhyula kwena Yesu: «Balonguki ba Yowani yi bana ba betu bayikana kuzila kudya yi kulombila; Kaasi balonguki ba ngeyi, bawu, bisi dya yi kunwa.»

³⁴ Yesu wubavutwadini: «Pfwani lwabazidisa kudya, banduku ba kikwedi mu tangwa dina kenina kikwedi hakimosi yi bawu? Bwalendaku salama!

³⁵ Kaasi tangwa dyakwisa dina babakatula yandi kikwedi, hahana nana bazila kudya.»

³⁶ Yesu wubatidi kingana kyaki: «Kweku mutu wayata muledi wa pha, kitemba kalondila muledi wa khulu, kondilo, kayata muledi wandi wa khatu, mukuma kitemba kya muledi wa pha kisiku kwelana yi sengi dya khulu.

³⁷ Amana ka mutu ku wulongulula vinu dya pha mu bilungu bya khulu; kondilo, vinu dya pha dyabula bilungu, vinu dityakani amana bilungu bizangani.

³⁸ Kaasi loni! Vinu dya pha, mboti mu bilungu bya pha!

³⁹ Ka mutu ku wátonda kunwa hika vinu dya pha yukani wunwi kedi mulala. Mukuma, bisi zonza: "Mulala wenina wa bukhetai."»

6

Yesu yi sabata

(Mth 12:1-8; Mlk 2:23-28)

¹ Amana kilumbu kimosi kya sabata, Yesu kakala luta mu bilanga bya ngenza zimosi zenina hanga losu. Balonguki bandi bakala hela misambu, báyandika kunika ngenza zandi muna moku yi kudyaka.

² Ndambu ya Bafwadisi bákala hakana hanga bazimbudi: «Kikuma kya biki lubati hangila mambu mafwaniku mu kuhanga, mu kilumbu kya sabata?»

³ Yesu wubavutwadini: «Benu lwátangaku mambu káhanga Tavididi tangwa káyuka nzala yandi yi batu bana bákala yi yandi?

⁴ Kakota mu kikumbu kya Nzambi, wubongi mapha bahana mikhayilu kwena Nzambi, wudima amana wubaheki phi bakwawu bana kákala bawu, mbatanana bizila bizonzi ni, kaka banganga Nzambi batu lwesi bafwani kudya mapha mana bahani kwena Nzambi.»

⁵ Yesu wubazimbwadi hika: «Mwana wa mutu yandi wenina pfumu wa kilumbu kya sabata.»

*Yesu yi mutu wayumuka koku
(Mth 12:9-14; Mlk 3:1-6)*

⁶ Kilumbu kikwawu kya sabata, Yesu wákota mu nzu ya kimvuka ya Bayuta, wáyandika kulonga. Mwakala mwamuna yi mutu mosi wákala koku dya kitata dyayumuka.

⁷ Balongi ba mitsiku yi Bafwadisi bakala mulandila Yesu mu kiswiswiswi, batala ho mutu kakhana belula mu kilumbu kya sabata, mukuma phila bakala sanda ya kumufunda.

⁸ Kaasi Yesu wázaya mabanza ma bawu. Hanga wuzimbudi kwena mutu yandu wákala koku dyayumuka: «Telama, awisa haha, ha mbasi.» Mutu, kahanga wutelami, wendi kwakuna.

⁹ Kunima Yesu wázimbula: «Yiluhyudibwa ni abweti milombi mitsiku myetu, mu kilumbu kya sabata? Kuhanga bukheti ho mbi? Kuhulula moya wa mutu ho kutotisawa?»

¹⁰ Kahanga, batadi boosu, kunima wázimbula kwena mutu wuna: «Yuna koku dyaku.» Mutu wuna wáyuna, koku dimutomini.

¹¹ Kaasi balongi ba mitsiku yi Bafwadisi báfunga khabu, bekatendana bawu yi bawu keti bweti bafwana muhanga Yesu.

*Kusola kwa bathumwa kumi yi bodi
(Mth 10:1-4; Mlk 3:13-19)*

¹² Muna tangwa meni dina, Yesu wátombuka ku mongu wumosi kikuma kya kulombila Nzambi, kásala phipha ya muthu, mu kulombila.

13 Kuma ha kwakhya, wubatedi balonguki bandi amana wusodini kumi yi bodi, wubahekini khumbu ni bathumwa.

14 Simoni wuna kaheka, yandi, khumbu ya Phetelu yi myaki wandi wa yakala Andele, Zyaki yi Yowani, Fidiphu yi Batolomi,

15 Mathayi yi Tomasi, Zyaki mwana Alufwe yi Simoni wuna wakala mu kibuka kya batu bana bakala wila diphanda,

16 Yuta mwana wa Zyaki yi Yutasi Sikadyoti, wuna walambula Yesu.

*Malongi yi kubeluka kwa batu
(Mth 4:23-25)*

17 Yesu kakulumuka ku mongu yi bathumwa bandi, hanga wutelami ha musenzi, hana hakala kibuka kya balonguki bandi yi mulumba-lumba wa batu batuka ku mulambu wa Yuteya dyosu yi ku Yelusalemi yi ku mahata ma Tidi yi Sitoni;

18 Bisa ndangu bamuyuka amana kababuka, bana bakala yi bisambu bya maladi. Batu bana bakala yangisa kwena bitembu bya mbi, bawu phi bakola.

19 Batu boosu bakala sanda tswetswa ya kumusimba kikuma ngolu zimosi zakala lubuka mu lutu lwandi, zakala babuka boosu.

*Byesi yi kyadi
(Mth 5:1-12)*

20 Yesu wubatadini balonguki bandi amana wuzonzi:

«Kyesi, kwena benu baphutu,

mukuma kipfumu kya Nzambi kyenina kwena benu!

²¹ Kyesi kwena benu lubati fwa nzala buthwena, mukuma lwavwa madya ma lawu!

Kyesi kwena benu lubati dila buthwena, mukuma lwaséya!»

²² «Kyesi kwena benu bisi menga, bisi kukwasa, bisi sawula amana bisi kumba khumbu zenu kwena batu kikuma kya Mwana wa mutu!

²³ Sangwalenu mu kilumbu kina malúngila mambu mana amana kinenu makinu ma muzandu mukuma lufutu lwa mbuta lubati luhingila kuna zilu. Mukuma, bwabuna, bakhaka ba bawu, bakala nyokuna bambikudi.»

²⁴ Kaasi kyadi kwena benu bamvwama, kikuma lutambudi kedi mamboti menu, lwahíngilaku hika kima!

²⁵ Kyadi kwena benu ludiyukwatidi kedi, buthwena, kikuma nzala lwayúka!

Kyadi kwena benu lubati seya, buthwena, mukuma mu khondu yi matsanga lwakála!

²⁶ «Kyadi kwena benu bisi zatula kwena batu mukuma bwabuna bakhaka ba bawu bakala zatula bambikudi ba bukamvi!»

Kutya bambeni

(Mth 5:38-48; 7:12)

²⁷ «Kaasi nzimbudi kwena benu lubati ngyuka ni tondenu bambeni benu, hangenu bukheti kwena batu bana bisi lumenga,

²⁸ sambulenu batu bana bisi lusinga amana lombilenu kikuma kya batu bana bisi lunyokuna.

²⁹ Honi mutu kakuta mbata ku tama dimosi, musila hika dikwawu; honi mutu katambula muzaka waku, muyambula katambula hika kikutu kyaku.

³⁰ Wosu wuna wakulomba kima, muheka. Futsaku kima kwena mutu wuna wukubwotudikya.

³¹ Hangenu kwena bakwenu bwosu lwisi tyabenu phi baluhangila.

³² Honi lwatondaka lwesi batu bana bisi lufonda, biki hika lwatanikina kwena Nzambi? Phila mosi yi basumuki bana bisi tonda batu bana bisi batya bawu phi.

³³ Amana yuka ni lwahangaka bukheti lwesi kwena batu bana bisi luhanga mboti, biki hika lwatanikina kwena Nzambi? Phila mosi yi basumuki bana bisibwa hanga!

³⁴ Amana ho ni lwalefisaka lwesi kwena batu bana lwisi sya mbundu ni baluvutwala, biki hika lwatanikina kwena Nzambi? Phila mosi yi basumuki bisi dilefisa bawu yi bawu amana badivutwadi!

³⁵ Kaasi benu, tondenu bambeni benu, bahangilenu bukheti, balefisenu phi konda kusya mbundu ni kima baluvutwala. Amana lufutu lwenu lwakala lwa mbuta, benu lwakala phi bana ba Nzambi wa Phungu, mukuma yandi wamboti kikuma kya bakonda-kabanzi yi bakholwa.

³⁶ Kalenu babasa yi khenda bwosu kabasa tata wenu yi khenda.

*Lufundisaku mutu
(Mth 7:1-5)*

³⁷ «Lufundisaku amana benu phi balúfundisaku; luzengilaku bakwenu ndola amana benu phi balúzengilaku ndola; lolulenu bakwenu, bawu phi balúlolula.

³⁸ Kabilenu bakwenu, amana Nzambi kalúkabila benu phi: kabasisa mawaba menu yi kuvwa kwa lawu. Kasómama, wuningisima ndangu masomama yi hana thandu. Nzambi katésa makabu menu bwosu lwisi tesila benu phi bakwenu.»

³⁹ Yesu wubazonzidi hika mu kingana: «Phofu kafwaniku kusongila mukwawu phofu nzila, Kondilo, babwa mu dibulu babodi. Kabwaku?

⁴⁰ Kweku mulonguki wuluti mulongi wandi; kaasi mulonguki wuna baswaniki bwa bukheti, kafwánana hanga mulongi wandi.

⁴¹ Kikuma kya biki wisi tadila kitswala kyenina mu disu dya phangi waku amana wubatiku mona mudikita miti wenina mu disu dyaku?

⁴² Abweti walenda zimbula kwena phangi waku: "Mukwetu, yambula yikukatula kitswala kyaki kyenina mu disu", ngeyi wusiku mona mudikita miti wenina mu disu dya ngeyi meni? Kavungalosi, katula theti miti wena mu disu dyaku amana wamona wanga mu kukatula kitswala kyenina mu disu dya phangi waku.»

Miti yi bibundu byandi

(Mth 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Miti wamboti wisiku ha bibundu bya mbi, mutindu mosi yi miti wambi, wisiku ha bibundu bya mboti.

⁴⁴ Miti wosu bisiwa zayila ku bibundu byandi: kibundu kya fiki bisiku helakya mu minzumbila amana phi bisiku hela kibundu kya vinu mu miti mya tsaku.

⁴⁵ Mutu wamboti kisi hola mambu mamboti mu kimvwama kya bukheta kina kyenina mu mbundu yandi; mutu wambi phi kisi hola mambu mambi mu kimvwama kya mbi kina kyenina mu mbundu yandi; mukuma mutu wosu kisi lubula mu munwa, mambu moosu mana mabasa muna fuka dya mbundu yandi.»

*Nzu zodi
(Mth 7:24-27)*

⁴⁶ Kikuma kya biki lwisi thedila: «Pfumu, Pfumu, kaasi lwisiku hanga mambu mana yisiluzimbwala?

⁴⁷ Yilúsongila yi nati kafwanani mutu yandu wisi kwena meni, wuyuki ndinga za meni amana wusiza mu bisalu:

⁴⁸ yandi kenina hanga mutu mosi wátunga nzu; kahanga simi lawu mumbulu-mbulu amana wutungu mupfundila hana thandu ya tadi. Ha kisa dinata kizalu, mamba ma nzadi maditi kuna nzu kaasi konda kunikana kikuma kitoku bátungaya.

⁴⁹ Kaasi wosu wuna wuyuki ndinga za meni, kalundizoku phi, fwanani yi mutu wuna mukwawu wátunga nzu yandi ha thandu ya fusyan-
geni, yakonda mupfundila. Ha mísa mamba ma nzadi, maditi kuna nzu, yosu yiwulumukini: yimwangani.»

7

Yesu wubukini musadi wa pfumu wa baphumbulu

(Mth 8:5-13)

¹ Ha kámanisa, Yesu, kuzonza mambu mana kwena batu bakala hana, wénda ku mbanza ya Kaphedinawumi.

² Kwakuna, kwakala yi satudiyoni^a mosi kákala yi musadi wandi wuna kakala tonda lawu. Musadi meni wuna kákala wabela mu kulakana.

³ Mu tangwa kayuka, kaphiteni, khululuka ya Yesu, hanga wutumi ndambu ya bambuta ba Bayuta ndangu benda mubokwadila Yesu, kisa mubuka musadi wandi.

⁴ Ha batula kwena Yesu, báyandika kumubokwadila yi nziki-nziki: «Mutu wuna bulungi wenda musadisa.

⁵ Mukuma kisi tonda kikanda kyetu, yandi phi wátutungila nzu ya kimvuka ya Bayuta.»

⁶ Hanga Yesu wendi bawu nzila mosi. Kakalaku kyana yi nzu, tangwa kámutumina, satudiyoni, banduku bandi ndangu bamuzimbwala: «Pfumu, diyangisaku. Yeku walungila mu kukutambwasa ni wakota mu nzu ya meni;

⁷ hahana khondi kwisilaka meni-meni, mu kimwesa mutu, kwena ngeyi. Kaasi zonza ndinga mosi amana musadi wama kábeluka.

⁸ Mukuma, meni-meni yenina mu sina dya hamu dya bapfumu bama amana yena yi baphumbulu bama bisi ndemvukila. Ho ni yizim-

^a 7:2 7:2Satudiyoni disongidila ni pfumu wuna wakala twadisa baphumbulu khama ba Loma

bula kwena mosi: "Ndawenda!", wendi; ho ni yizimbula kwena mukwawu wa hika: "Nzawisa!" amana wisi; amana kwena musadi wama: "Hanga bwabu!" amana wuhangibwa.»

⁹ Ha kayuka mambu mana, ma Kaphiteni, Yesu wayituka. Kahanga wubaluki kwena kibuka kina kyakala mulanda amana wuzonzi: «Yiluzimbwadibwa ni keti mu Kiseledi, khaku kedi mbona kikumbwala kya mbuta, kya mutindu wawu.»

¹⁰ Ha bisa vutuka bambambala, bana batuma, ku nzu ya Kaphiteni, bisa wana musadi wuna wukodi kedi.

Yesu wufutumuni mwana wa mufwidi

¹¹ Hanga Yesu wendi ku hata dimosi bisi tela Nayini; balonguki bandi yi mulumba-lumba wa batu bakala kwenda nzila mosi.

¹² Tangwa katula ku fula dya hata dina, bekanata mvumbi mosi ku mazyamu: kakala mwana yakala wa mufwidi mosi, yandi hika. Batu balawu ba hata medina bakala yi ngudi wuna.

¹³ Pfumu, ha kamumona mufwidi, kiwayi kimukwati kikuma kya yandi amana wumuzimbwadi: «Wudilaku!»

¹⁴ Kahanga wubwesuki, wusimbi phi mukunzu; batu bana bakalawa nata batelami. Yesu wuzonzi: «Mwana yakala, yikuzimbwadi: tokama!»

¹⁵ Amana mvumbi wasikuka, wayandika phi kuzonza. Yesu wamuhana kwena ngudi wandi.

¹⁶ Batu boosu bweya bwabakwata, bayandika kumuzatula Nzambi mu kuzonza: «Mbikudi

wambuta wulubukini ha kati kya betu!» Amana phi «Nzambi wisi yakidila batu bandi!»

¹⁷ Amana muna tsi ya Yuteya yi binzunga byandi byosu báyuka khululuka ya mambu mana káhanga Yesu.

*Bambambala ba Yowani Mubotiki
(Mth 11:2-19)*

¹⁸ Balonguki ba Yowani bázimbula, kwena mulongi wa bawu, mambu mana moosu buna malutila. Yowani wátela bodi muna kati kya balonguki ba bawu;

¹⁹ amana wábatuma kwena Pfumu benda muhyula: «Ngeyi, yi Masiya wuna wakwisa, ho twahingila mutu wa hika?»

²⁰ Ha bátula kwena Yesu, bamuzimbwadini: «Yowani Mubotiki wututumi twakuhyula: "Ngeyi, Masiya wuna wufwani mu kukwisa, ho twahingila mutu wa hika?»

²¹ Muna tangwa medina, Yesu wábuka batu balawu bákala yi bisambu bya maladi, minyanga, wákukwasa bitembu bya mbi bákala byawu yi kutemuna mesu kwena baphofu ba lawu.

²² Kahanga bavutwadi mvutu, batu babana kátuma Yowani: «Ndalwenda, lwamusamwana, Yowani, mambu mana lumoni yi mana luyuki ni baphofu babati mona hika, bakwa khonzu babati kangala, bakwa bwasi basemi, tuhuwa tuyuki, bamvumbi bafutumuki, Musamu wa Bukheti balongiwa kwena baphutu.

²³ Kyesi kwena mutu wuna wakonda yambula kikumbwala kyandi mwena meni!»

24 Tangwa bávutuka bathumwa ba Yowani, Yesu wáyandika kuzonzila kikuma kya Yowani kwena mulumba-lumba wa batu: «Biki lwendi talaka mu nganga? Koma ka muswangina kana kabati ningana ku muphephi, kabwaku? Loni?

25 Amana biki lwendi talaka? Mutu mosi wuvwatiki miledi mya kitoku? Kaasi batu baba bisi vwata miledi mya kitoku, bisi zinga luzingu lwa lukumu, mu nzu za bathotila bisi kala.

26 Biki lwendi talaka? Mbikudi mosi? Bwana, bwosu yiluzimbwadi, yandi wuluti mbikudi.

27 Kikuma kya yandi básonika mu mukanda wa Nzambi»:

«Yitúma mbambala wama ha thwala ngeyi, mu kukuyidikila nzila.»

28 Yesu yiki hika: «Yiluzimbwadibwa ni heku mutu, ha kati dya baba bábutuka kwena mukhetu, wuluti Yowani; kinga wuna wena wa khunda mu kipfumu kya Nzambi wumuluti.

29 Batu boosu bana bámuuyuka yi tulaki twa phaku, boosu bákwikila ni Nzambi kenina wasingama amana babaludi mbundu, batamb-wasi phi kutambula mbotika kwena Yowani.

30 Kinga Bafwadisi yi balongi ba mitsiku bana bákala hana, hanga babwisi mambu kazola kubahangila Nzambi; bábwisa kutambula mbotika ya Yowani.»

31 Yesu wuzonzi hika: «Yi banani pfwani yifwanikisa batu ba buthwena bwabu? Bafwanani yi banani?

32 Bafwanakani yi bana baba bazakadi hana zandu, babati dizonzila: "Tulusikidi mahongi ma kyesi kaasi lukiniku! Tulusidi biwolu, ludidiku!

³³ Kikuma, Yowani Mubotiki wisi, kisiku dya dipa keti kunwa vinu, amana benu yikuzonzaka: "Kitembu kya mbi kena kyawu!"

³⁴ Ha yisi meni Mwana wa mutu, yibati dya yi kunwaka, amana benu yikuzimbulaka: "Talenu mutu yandu wisi banza lwesi kudya yi kunwaka vinu, yameni nduku wa tulaki twa phaku yi basumuki.

³⁵ Kaasi boosu bana bisi landa mudimu wa Nzambi bisi songila ni zasungama zenina.»

Yesu muna nzu ya Simoni Mufwadisi

³⁶ Mufwadisi mosi wálomba kwena Yesu ndangu kenda dya ku nzu yandi. Yesu wakota muna nzu, wubongi homa phi kuna mesa.

³⁷ Kinga mwákala yi mukhetu mosi muna mbanza meni yayina, musumuki. Ha káyuka ni Yesu ku mesa kena muna nzu ya Mufwadisi, wisi nata nganza yimosi ya kabasi yi mananasi ma tsunga ma thalu ya lawu.

³⁸ Wisi telama kuna kunda dya Yesu, kuna bitambi byandi. Wekadila, kitsanga kyandi kiyandiki kunoka muna bitambi bya Yesu; ku-nima, wuphangusibya yi khambu zandi, wunuk-ibya amana phi wusitibya mananasi.

³⁹ Buna kamona bwabuna, Mufwadisi wuna wámutedisa, wáyandika kudizonzila kuna mbundu: «Wadi mutu yandu kákala mbikudi, kakhani bakula keti nati kenina mukhetu yandu wubati musimba yi buna kenina: musumuki.»

⁴⁰ Amana Yesu wátambula ndinga, wuzimbudi kwena Mufwadisi: «Simoni, dyambu yena dyawu

thondi yikuzimbwala.» Simoni wumuvutwadi: «Zonza Mulongi.»

⁴¹ Hanga Yesu wuzonzi: «Batu bodi bafwana kufuta pfuka za makuta ma lawu kwena mukwa zawu. Mosi kafwana kavutula khama tanu za mafwalanga amana mukwawu makumatanu.

⁴² Babodi, bwosu bakalaku yi kima kya kufuta pfuka zina, hanga mukwa pfuka wabayambwadilaza. Nati, hana kati kya babodi wahita kumutonda?»

⁴³ Simoni wumuvutwadi: «Meni mboni ni wuna kayambwadila yi pfuka ya lawu.» Yesu wumuzimbwadi: «Mboti wuzengi.»

⁴⁴ Yesu kabaluka kwena mukhetu wuna, wuzimbudi phi kwena Simoni: «Wumoni mukhetu yandu? Meni khoti mu nzu yaku, kaasi wuphekiku keti mamba kikuma kya bitambi byama; kaasi yandi wutsukudi bitambi yi mat-sanga mandi kusumunima phi yi khambu zandi.

⁴⁵ Wungyambiku, tangwa khotiki mu nzu yaku; kaasi yandi kabatiku lembwa kunuka bitambi byama, tuka buna khotidiki.

⁴⁶ Wutsitikiku masi ku mutwa wama, kaasi yandi wutsiti mananasi ma tsunga ku bitambi byama.

⁴⁷ Ihana yikuzimbwadi ni masumu mandi ma lawu, mamuloluki kikuma tonda dyandi dya lawu kasongidi. Kaasi mutu wuna baloludi masumu ma khunda, kisi songila phi tonda dya khunda.»

⁴⁸ Amana Yesu wazimbula kwena mukhetu: «Masumu maku malolukini.»

⁴⁹ Bana kakala bawu ku mesa bayandika kudi-

zonzila: «Nati kenina mutu yandu, walenda lolula yi masumu ma batu?»

⁵⁰ Kaasi Yesu wázimbula kwena mukhetu: «Lukwikilu lwaku lukuhuludini: ndawenda mu ngemba.»

8

Bakhetu bana bakala mulanda Yesu

¹ Kunima, Yesu wénda mu mbanza yi mu mahata kikuma kya kulonga, mwamuna, yi kusamunaka Musamu wa Bukheti wa Kipfumu kya Nzambi ha kimosi yi bawu Kumi yi bodi,

² yi ndambu ya bakhetu bahika bana babeluka mu bitembu bya mbi yi mu bisambu bya maladi: hanga Madiya wuna bisi tela: Makatala, mwena yandu mwálubuka bitembu bya mbi tsambwadi;

³ Zyani mukhetu wa Kuza, yandu wákala pfumu wa bakalaki mu nzu ya kisalu ya thotila Eloti; Suzani yi bakhetu bahika balawu, boosu, bakala hana bima bya bawu ndangu byamusadis-aka Yesu yi bathumwa bandi.

Kingana kya mukuni wa bilanga (Mth 13:1-9; Mlk 4:1-9)

⁴ Batu balawu bakala tuka mu mbanza za mutindu yi mutindu, bisi kutakana kuna kakala Yesu, wubatidi kingana kyaki:

⁵ «Mukuni mosi wenda kuna kheni, kuna kilanga kyandi. Ha kakala mwanga kheni, ndambu yahika yenda bwila mu nzila: hanga batu bamaniya dyatikisa, banuni bátuka ku zilu, bisiya dya.

⁶ Ndambu ya hika yenda bwila mu mafu ma matadi: ha yamena, miti myáyumuka kikuma myákalaku mu mafu ma tsimina.

⁷ Ndambu yahika yenda bwila ha kati kya tsaku. Tsaku ziyandiki kukola ha kimosi yi ngwalengi ya bukheti; hanga zikakidikisiya.

⁸ Kaasi kheni yikwawu, yábwila mu mafu ma bukheti, yákola, yihe phi kheni khama ku khama.» Kunima dya kuzonza bwabuna, Yesu yiki hika: «Wuna wenina yi matu ma kuyuka, kayuka!»

Kikuma kya biki kakala zonzila Yesu mu bingana

(Mth 13:10-17; Mlk 4:10-12)

⁹ Balonguki bandi bámuhyula, biki kisongidila kya kingana kyaki.

¹⁰ Yandi wubavutwadi: «Nzambi wáluheka, benu, mbakisilu ya kubakula bitsweki bya Kipfumu kya Nzambi; kaasi kwena bahika, wabazimbwalama mu bingana, ihana»:

"Bafwani kumona kaasi bisiku mona kima, bafwani kuyuka kaasi bisiku bakula."

Yesu wubangumuni kingana kya mukuni

(Mth 13:18-23; Mlk 4:13-20)

¹¹ «Yukenu kisongidila kya kingana kyaki: mbutu, yenina ndinga ya Nzambi.

¹² Yina yábwila mu kabeta ka nzila: yenina batu bana bisi yuka ndinga ya Nzambi, kunima kiphidi-mutu wisi katulaya muna mbundu za bawu ndangu bakwikilaku hanga bahuluka nana.

¹³ Bahika benina hanga mafu ma matadi: bisi yuka ndinga ya Nzambi amana bisiya tambula yi kyesi kyosu. Kaasi yisiku zika misodi, kikumbwala kya bawu kyenina mu tangwa dya khunda, mu tangwa dya phasi, balosikya.

¹⁴ Kheni yina yábwila ha kati kya tsaku, benina babana bisi yuka Ndinga, kaasi kunima mayanu yi kimvwama yi byesi bya luzingu, bisiya kakidikisa ndangu yihaku bibundu byakola.

¹⁵ Kheni yina yábwila mu mafu ma bukheti, benina batu babana bisi yuka Ndinga ya Nzambi, balundiya muna mbundu yafwana yi ya bukheti; amana yibuti kheni yi kusipha kwa mbundu.»

Kingana kya mwinda

(Mlk 4:21-25)

¹⁶ «Ka mutu ku wisi lemisa mwinda amana kendawa fidinga katini kondilo kendawa sweka ku tsi ya thangi. Kaasi bisiwa tudika hana thandu ya muzanga wa mwinda ndangu batu boosu bakóta mu nzu bamona mutemu.

¹⁷ Mukuma kweku kima kyaswamana, kyakonda zayakana, kweku kitsweki kyakonda tunguluka amana byosu byámonika ha kitelengeni.

¹⁸ Kebenu mu mana lwisi yuka, mukuma bakósikila kwena mutu wuna wenina kedi yi kima kyandi kaasi kwena mutu wuna weku yi kima, bamúbwotula keti koma kana kasi sila mbundu.»

Ngudi wa Yesu yi baphangi bandi

(Mth 12:46-50; Mlk 3:31-35)

¹⁹ Ngudi wa Yesu yi baphangi bandi bisa bamu-mona; kaasi bálendaku kutula kuna kákala yandi kikuma kya mulumba-lumba wa batu.

²⁰ Bendi muzibwala Yesu bwabu: «Ngudi waku yi baphangi baku, ha nzila benina, bazodi ni bakumona.»

²¹ Kaasi Yesu wázimbula kwena bawu boosu: «Ngudi wama yi baphangi bama, benina batu bana bisi yuka ndinga ya Nzambi, bisiya sadila phi.»

*Kulembama kwa pfunzi
(Mth 8:23-27; Mlk 4:35-41)*

²² Kilumbu kimosi, Yesu wákota mu mudimba yi balonguki bandi, kahanga wubazimbwadi: «Tulabukenu ku sambwa dina dya yanga.» Amana béndá.

²³ Ha bakala labuka, Yesu wánimba. Muna kithulumukina, kimbongila kyátukula hana mukanda wa mamba; masuwa máyandika kukota mamba, mu kihonza bakala.

²⁴ Balonguki bábwesuka kwena Yesu, bámutokamisa mu ndinga ya ngolu: «Mulongi, mulongi tukuluki betu!» Yesu wátokama, wákayaya pfunzi yi mamba, byádibata. Talala dyávutuka.

²⁵ Yesu wábazimbwala balonguki bandi: «Akwati kyenina kikumbwala kyenú?» Kaasi bweya bwábakwata, báytuka lawu, amana bekazonza: «Nati kenina mutu yandu? Kabati hana muswa kwena pfunzi yi mamba amana byosu, bimuyukidi!»

*Kubeluka kwa mutu mosi wa bitembu bya mbi
(Mth 8:28-34; Mlk 5:1-20)*

²⁶ Yesu yi balonguki bandi bátula mu tsi ya bisi Ngelasoni, yina yenina ku sambwa dyatalana yi Ngadidi.

²⁷ Tangwa kátuluka Yesu ha tsi, mutu mosi wa ku mbanza meni yana, kákala yi bitembu bya mbi wísa kuna thwala ya yandi. Tuka thama kakalaku vwata hika miledi, amana kakalaku nimba hika mu nzu yandi, kaasi muna mazyamu.

²⁸ Tangwa kámona Yesu, wákalunga, wádilosa muna malu mandi, wuzonzi phi yi ngolu zoosu: «Biki wisi kotila mambu ma meni, Yesu Mwana Nzambi wa ku zilu? Yikubokwadidi, ngyangisaku!»

²⁹ Mukuma Yesu kakala kukwasa kitembu kya mbi kwena mutu ndangu kyalubuka mwena yandi, kyamusisa. Kitembu kina tangwa dya lawu kyákala mu kati dya yandi, kyámukotila tuka thama; kakala zingila wakukasa mu miy-ololu yi bisengu kuna malu yi ku moku yi ku-mutanikina, kaasi kakala tabulamyá, amana phi kitembu kyákala mutuma katinaka mu tseki.

³⁰ Hanga Yesu wumuhyudi: «Biki khumbu yaku?» Yandi wuvutudi: «Khumbu yama "Khwingi".» Mukuma bitembu bya mbi lawu byákota mwena yandi.

³¹ Hanga bitembu bimubokwadidi Yesu ndangu kabatumaku mu kalunga.

³² Hakana, hákala yi kibuka kya bangulu bakala sosa madya muna mongu. Bitembu bina byámubokwadila Yesu ni kabatuma benda kota

muna bangulu meni babana. Hanga Yesu wubaheki muswa.

³³ Bitembu bya mbi byalubuka mwena mutu, byakota mu bangulu. Hanga kibuka kya bangulu kyosu kikatuki ku mongu, kyendi kota mu yanga dya thibu, bafwa phi.

³⁴ Batu bana bakala hungula bangulu, buna bamonamambu mana, batina, bendi nata tsangu mu mbanza yi mu mahata.

³⁵ Hanga batu balubuki mu kutala mana mahita. Bisa kuna kakala Yesu, bawana phi mutu wuna balubula bitembu bya mbi: wuzakadiki muna malu ma Yesu, wuvwatiki miledi, mabanza ma kimutu mamuvutwakisi. Hanga batu, bweya bubakwati.

³⁶ Babana bamonamambu moosu mana mahita, bamenika buna kabelukila mutu wuna wakala yi bitembu bya mbi.

³⁷ Bakwa kinzunga kina kya Ngelasoni balomba kwena Yesu ni kakatuka ku mulambu wa bawu, kikuma bweya bwa lawu bakala bwawu. Yesu wakota mu mudimba, wavutuka phi.

³⁸ Mutu wuna balubula bitembu bya mbi wamubokwadila Yesu ndangu kakalaka yi yandi. Kaasi Yesu wamukula, wuzimbudi phi:

³⁹ «Vutuka ku nzu yaku, ndawenda samuna mambu moosu mana kasadi Nzambi kikuma kya ngeyi.» Mutu wuna wenda, wasamuna phi mambu mana moosu kamusadila Yesu.

Mwana wa Zayilusi wa mukhetu yi mukhetu

wuna wasimba mvwela ya Yesu
(Mth 9:18-26; Mlk 5:21-43)

⁴⁰ Tangwa kávwutwakisa, Yesu, ku sambwa dya yanga dya thibu, bámvuyamba kwena mulumba-lumba wa batu, mukuma boosu bakala muhingila.

⁴¹ Mutu mosi, khumbu yandi Zayilusi, wátula. Yandi kákala pfumu wa nzu ya kimvuka ya Bayuta. Hanga wudilosí muna malu ma Yesu, wumubokwadidi ndangu kenda ku nzu yandi,

⁴² kikuma kákala yi mwana wandi yandi mosi wa mukhetu, wekalungisa mvula kumi yi zodi, kakala lakana.

Mu tangwa kakala kwenda, Yesu, mulumba-lumba wa batu wakala mukakidikisa, tselu yi tselu.

⁴³ Kinga hákala hana meni, yi mukhetu mosi wakala noka menga tukila mvula kumi yi zodi. Wámanisa kuvwa kwa luzingu lwandi kwosu kwena bandomvi, kaasi keti mutu kalendaku kumubelula.

⁴⁴ Kahanga wisi bwesuka kuna kunda dya Yesu, amana wusimbi nzenzi ya muledi wa Yesu. Muna mbala mosi, menga mámukangama.

⁴⁵ Hanga Yesu wuhyudi: «Nati wutsimbi?» Boosu bávandika kutuna ni basadibwoku, Phetelu wuzonzi phi: «Mulongi, mulumba-lumba wa batu wawu wukuzyetiki, yi babana babati kufitikisa tselu zoosu.»

⁴⁶ Kaasi Yesu wuvutudini: «Mutu wutsimbi, mukuma ngyuki ni ngolu zimosi zilubuki kwena meni.»

⁴⁷ Mukhetu kádimona ni wutunguluki, hanga wisi yi tsula zoosu, wádilosa kuna bitambi bya Yesu. Wáyandika kuzimbula, hana mesu ma batu boosu, kikuma kina kámusimbila Yesu yi buna kábeluka mu mbala yimosi.

⁴⁸ Yesu wumuzimbwadi: «Mwana wama wa mukhetu, lukwikilu lwaku lukuhuludini. Awenda mu ngemba.»

⁴⁹ Muna tangwa dina kakala zonza Yesu, bwabuna, mutu mosi wátuka ku nzu ya Zayilusi wisa muzimbwala: «Mwana waku wa mukhetu wufini. Wumuyangisaku hika Mulongi.»

⁵⁰ Kaasi Yesu wámuyuka, amana wuzimbudi kwena Zayilusi: «Yukaku bweya! Kwikila lwesi, amana mwana waku wa mukhetu kahúluka.»

⁵¹ Tangwa katula Yesu ku nzu, wabwisa batu bakotaku mu nzu. Hanga kotisi lwesi Phetelu yi Yowani yi Zyaki yi tata yi ngudi wa mwana.

⁵² Batu boosu bakala dila yi kuyanana kikuma kya mwana wa mukhetu. Hanga Yesu wuzimbudi: «Loni, ludilaku. Mwana kafiku, wanimba kenina.»

⁵³ Kaasi batu bayandiki kumuseya mukuma bázáya ni mwana wufiki kedi.

⁵⁴ Kaasi Yesu wumusimbi mu koku, wuzonzi phi mu ndinga ya ngolu: «Tokama kwaku mwana!»

⁵⁵ Moya wandi wuvutuki, wutokami, muna mbala mosi. Yesu wubazimbwadi ni bamuheka bima bya kudya.

⁵⁶ Tata yi ngudi wa mwana wa mukhetu báýituka lawu, kaasi Yesu wábakandisa ni bazimbulaku kwena mutu mambu mana máluta.

9

*Yesu wutumi balonguki kumi yi bodi
(Mth 10:5-15; Mlk 6:7-13)*

¹ Yesu wátela bawu Kumi yi bodi, amana wábaheka ngolu yi hamu hana thandu ya bitembu bya mbi byosu yi mu kubuka bisambu bya kubela.

² Amana wábatuma kusamuna Kipfumu kya Nzambi yi kubuka bambefu.

³ Wubazimbwadi: «Lunataku kima mu nzila: keti koka, keti waba, keti kudya, keti makuta, amana mutu kakalaku yi miledi myodi.

⁴ Amana yosu nzu yina lwakóta, kalenu mwa-muna yi kuna lwalubwakilamwa.

⁵ Amana muma mwosu muna baluyambiku batu, mu kulubuka mu mbanza, khukumunenu fusyangeri dya bitambi byenu: ndangu kyakala kambangu kikuma kya bawu.»

⁶ Amana bwana balubuka; báyandika kuluta hata muna hata; mu kusamuna Musamu wa Bukheti yi kubuka kwa bambefu muma mwosu.

*Mabanza ma Eloti mayangalakani
(Mth 14:1-12; Mlk 6:14-29)*

⁷ Eloti wuna wákala mosi wa bakyamvu baya, wuna wakala yala ku Ngadidi wuyuki mosu mana makala luta, amana mabanza mamuyek-ina yangalakanu, kikuma bahika bakala zonza: «Yowani wufutumuki ku bafwa.»

⁸ Bahika bakala zimbula: «Diya wuna wu-lubukini». Bakwawu phi: «Mosi wa bambikudi bakhulu wufutumuki.»

⁹ Kaasi Eloti kakala zimbula: «Yowani, meni-meni yímubukwasa mutwa. Amana nati kenina, yandu mbati yuka kuzonzila mambu mana?» Amana kakala sanda kumumona.

*Yesu wudisi batu mafunda matanu
(Mth 14:13-21; Mlk 6:30-44; Ywn 6:1-14)*

¹⁰ Amana bathumwa, mu kuvutuka kwa bawu, bámuzimbwala Yesu moosu mana báhanga. Wubabongi amana wendi ku phungamu, ku sambwa dya mbanza yimosi bisi tela ni Beti-sayita.

¹¹ Amana milumba-lumba mya batu ha bábakulabwa, hanga bamulandi. Yandi wubayambi, wuyandiki kubazonzila Kipfumu kya Nzambi, amana wubuki batu, bana bákala yi mupfunu wa kubeluka.

¹² Kaasi kuma kwáyandika kuyila; bawu Kumi yi bodi bisa bwesuka, bámuzimbwala: «Kula mulumba-lumba wa batu, ndangu benda sanda bizika mu mahata yi mafedime ma bela-bela ndangu bamona muma mwa kuleka yi bima bya kudya, mukuma homa thwena ku phungamu, ha kati kya tseki».

¹³ Kaasi wubazimbwadi: «Bahekenu kudya benu-benu!» Bavutudi: «Thweku yi mapha maluti matanu yi batsema bodi. Akolu ni thwenda sumba madya, betu-betu kikuma kya batu baba boosu.»

¹⁴ Mu bwana, hákala kitesu kya mafunda matanu ma bayakala. Yesu wázimbula kwena balonguki bandi: «Bazakadisenu mu bibuka bya batu makumatanu.»

15 Bahangi bwabuna, amana babazakadisa boosu.

16 Yesu wabonga mapha matanu yi batsema bodi, wasekula mesu ku zilu amana wasakumunabya. Kunima, wabukununabya amana wahanabya kwena balonguki ndangu bakabisabya kwena mulumba-lumba wa batu.

17 Boosu badya amana bayukuta. Banata bitunga kumi yi byodi bya bitini bina byasala.

*Phetelu wusamuni ni Yesu kenina Kidisitu
(Mth 16:13-19; Mlk 8:27-29)*

18 Amana kilumbu kimosi, Yesu kakala lombila ku phungamu amana balonguki bakala kumosi yi yandi. Hanga wubahyudi: «Biki misi zonza milumba-lumba mya batu kikuma kya meni?»

19 Bawu bavutudi: «Bahika bisi zonza ni ngeyi wena Yowani Mubotiki, bakwawu hika ni ngeyi, wena Diya, bakwawu bana bahika ni ngeyi, wena mosi hana kati kya bambikudi bana ba khulu, wuna wufutumukini.»

20 Yesu wubahyudi: «Amana kikuma kya benu, nati yenina?» Phetelu wuvutudi: «Ngeyi wena Kidisitu wa Nzambi.»

*Yesu wusamuni lufwa yi lufutumuku lwandi
(Mth 16:20-28; Mlk 8:38; 9:1)*

21 Yesu kabasidingisa ni bazimbulabwoku kwena mutu;

22 wuyiki: «Bulungi, Mwana wa mutu kanyokuka lawu; bamulosila kwena bambuta ba Bayuta, bambuta ba banganga Nzambi yi balongi ba mitsiku; bamuhonda amana kilumbu kya tatu, kafutumuka.»

²³ Amana kakala zimbula kwena boosu: «Yuka ni mutu wuzodini kandanda, kadizimbakana yandi meni, katikula kitakani kyandi kosu kilumbu amana kandanda.

²⁴ Mukuma wuna watonda kuhulula moya wandi, mu kyedika katótisawa; kaasi wuna watótisa moya wandi kikuma kya meni, yandi kahululawa.

²⁵ Amana khi mupfunu kwena mutu kavwa tsi yosu, ho kaditotisa kwandi yandi wosu, kondilo kadizanga?

²⁶ Mukuma wuna wanguka tsoni yi ndinga zama, Mwana wa mutu tsoni kamuýuka, tangwa kakwisa vutuka muna khembu yandi yi mu khembu ya Tata yi yina ya banzyo ba Nzambi.

²⁷ Amana, mu kyedika yiluzimbwadi, ndambu ya batu, mu kati dya babana benina haha, bad-ifwilaku, konda kumona Kipfumu kya Nzambi.»

Khembu ya Mwana wa Nzambi

(Mth 17:1-8; Mlk 9:2-8)

²⁸ Amana bilumbu keti nana byáluta, kunima ndinga zina, Yesu wábonga Phetelu, Yowani yi Zyaki, amana wátombuka yi bawu ku mongu kikuma kya kulombila.

²⁹ Amana tangwa kakala lombila, mbunzu yandi yásoba, amana miledi myandi myekina mya phembi yimosi yakala kedyamina.

³⁰ Amana, kutala, batu bodi bakala hahana, yi kuyambilaka yandi: bakala Moyize yi Diya,

³¹ bakala monika mu kati dya khembu yi kuzonzilaka kwenda kwa yandi, kuna kwafwana kusalama ku Yelusalemi.

³² Phetelu yi bakwawu khunda ku kilu kya ngolu bákala; kaasi ha bátokama, bámona khembu ya yandi yi batu bodi bana bákala yi yandi.

³³ Tangwa bakala hambwasana batu bana yi Yesu, Phetelu wumuzimbwadi: «Mulongi, bwena mboti ni twakalenu kwetu haka. Tutungenu masombolu matatu, dimosi dya ngeyi, dimosi dya Moyize yi dimosi dya Diya.» Kakalaku zaya mana kakala zonza.

³⁴ Buna kakala zonza bwana, tuti dimosi dyisi bafidinga ku kininga kyandi. Hanga balonguki bweya bubakwati, tangwa dyábafidinga tuti.

³⁵ Amana ndinga yimosi yalubuka muna tuti: «Yandu-yandu kenina Mwana wa meni, wuna yisola. Muyukilenu!»

³⁶ Tangwa yáyukalakana ndinga, Yesu yandi hika kakala. Balonguki badibati, amana konda kuzimbula kwena mutu mosi, mu bilumbu meni byabina, mu mana bamona.

Yesu wubuki mwana mosi wakala yi kitembu kya mbi

(Mth 17:14-21; Mlk 9:14-29)

³⁷ Kilumbu kyalanda, tangwa bakulumuka ku mongu, mulumba-lumba wa batu wisa mutundakana.

³⁸ Hana kati dya mulumba-lumba wa batu, mutu mosi wákalunga: «Mulongi, yikubokwadidi, mutala mwana wama wa yakala, mukuma mwana wama yandi mosi lwesi.

³⁹ Kosu tangwa kitembu kimosi kisi mukwata, mu mbala mosi, wáyandika kukalunga,

kyámuningisa ngolu yi kumulubwasa mafulu-fulu, amana kisi mukatuka mu phasi, kunima dya kumuzokisa yandi wosu.

⁴⁰ Yíbabokwadila balonguki baku ndangu bakukwasakya kaasi balendaku.»

⁴¹ Yesu wahumwakina: «Mbandu yakonda luk-wikilu yi yavwalangana! Yi kuna khi tangwa yikwata kadiki yi benu yi kulutambwasaka? Mut-wala mwana waku kwaku.»

⁴² Bwana kakala bwesuka, kitembu kya mbi kyámubwisa ha tsi amana kyáyandika kumuningisa hika lawu. Kaasi Yesu, wakayakya kitembu kyambi, wámubelula mwana, wámuvutula phi kwena tata wandi.

⁴³ Amana boosu báyituka kikuma kya kineni kya Nzambi.

*Yesu wusamuni hika lufwa lwandi
(Mth 17:22-23; Mlk 9:30-32)*

Bwosu bakala yituka boosu mu mana kakala hanga, wázimbula kwena balonguki bandi:

⁴⁴ «Kwena benu, tekikenu mboti matu ku ndinga zazi: Mwana wa mutu sanda bamulam-bula ku moku ma batu.»

⁴⁵ Kaasi balonguki babakisayoku ndinga yina: yákala yakububika kikuma kya bawu, ndangu babakulaku ntendula yandi, amana bweya bakala bwawu mu kumuyufula kikuma kya dyambu medina.

*Nati wena mbuta?
(Mth 17:22-23; Mlk 9:33-37)*

⁴⁶ Balonguki bekatendana bawu yi bawu ndangu bazaya keti nati mbuta mu kati dya bawu.

⁴⁷ Amana Yesu bu kázaya kutendana kwákala mu mbundu za bawu, wátambula mwana, wámusya bela-bela yi yandi,

⁴⁸ amana wábazimbwala: «Wuna wamúyamba mwana yandu, mu khumbu ya meni, meni-meni kayambini; amana wuna wangyámba meni, wumuyambi wuna wáthuma. Mukuma, wuna wenina wakhunda kuluta benu boosu, yandi wuna phi wenina mbuta.»

*Wuna wisiku lumenga, ha kimosi lwena yandi
(Mlk 9:38-40)*

⁴⁹ Kaasi Yowani wuzimbudi: «Mulongi, betu tumoniki mutu mosi wukakukwasaka bitumbu bya mbi mu khumbu ya ngeyi, amana tusosiki mukandisa, kikuma kisiku landa ngeyi ha kimosi yi betu.»

⁵⁰ Kaasi Yesu wumuvutwadi: «Lumukandisabwoku, mukuma wuna kisiku lumenga, ha kimosi lwena yandi.»

Hata dimosi dya ku Samadiya dibusi kumuyamba Yesu

⁵¹ Bwosu byákala kwisalungila bilumbu bina kakala zanguka ku zilu, Yesu wábonga lukanu lwa ngolu lwa kukwenda ku Yelusalemi.

⁵² Amana wátuma bambambala ku thwala yandi. Baba babwa mu nzila amana bakota ku hata dimosi dya bisi Samadiya ndangu bamuyidikila kutula kwandi.

53 Kaasi bámu'yambaku, kikuma ku Yelusalemi kakala kwenda.

54 Buna bámona bwana, balonguki bandi, Zyaki yi Yowani, bazonzi: «Pfumu, wuzodi ni twalomba kwena mbawu yatuka ku zilu ndangu yabazinisa?»

55 Yesu wábaluka kwena bawu amana wabakaya.

56 Amana benda ku hata dya hika.

*Bana batondi kulanda Yesu
(Mth 8:19-22)*

57 Buna bákala muna nzila, mutu mosi wázimbula kwena Yesu: «Yikúlanda kwosu kuma kuna wakwenda.»

58 Yesu wáwutula: «Mikengi myena yi binzenzi, banuni, ku zilu, bena phi yi mazamba, kaasi Mwana wa mutu, keku yi homa kazenza mutwa wandi.»

59 Amana wázimbula kwena mutu wa hika: «Ndanda.» Mutu yandu wáwutula: «Pfumu, pheka muswa yenda zika theti tata wama.»

60 Kaasi Yesu kámuzimbwala: «Yambula bamvumbi badizika bawu yi bawu, kaasi ngeyi ndawenda samuna Kipfumu kya Nzambi.»

61 Mukwawu kázimbula: «Pfumu, yikúlanda meni; kaasi pheka muswa yenda bonga theti ndenga kwena biwutu bya mu nzu yama.»

62 Yesu wámuvutwala: «Wuna wusimbi tsengu mu kubundula, amana katala ku manima, kafwaniku mu Kipfumu kya Nzambi.»

10

Yesu wutumi balonguki makumi tsambwadi yi bodi

¹ Kunima dya bwabuna, Pfumu wásola balonguki makumi tsambwadi yi boodi bahika, amana kabatuma bodi-bodi, ku thwala yandi, muna kosu mbanza yi kosu homa hana kafwana kenda yandi meni.

² Kakala bazimbwala: «Mbutu ya lawu yenina, kaasi basadi, bakhunda. Mulombenu pfumu wa mbutu kahitika basadi mu mbutu yandi.

³ Ndalwenda! Yilutumi hanga bana ba mikoku hana kati dya bambwa-ngongu.

⁴ Lunataku keti dikuta, keti waba, keti tsabatu; luhekaku mutu mboti mu nzila.

⁵ Muna nzu yosu yina lwakota, samunenu theti: "Ngemba yakala mu nzu yayi."

⁶ Amana yukani mwakala mutu mosi wa ngemba, ngemba ya benu yakala yi yandi; kondilo, yalúvutwakila.

⁷ Nangenu muna nzu meni yayina, dyenu, nweni phi bina balúheka; kikuma bulungi musadi katambula lufutu lwandi. Lwendaku nzu muna nzu.

⁸ Muna mbanza yosu yina lwakóta yi muna balúyamba, dyakenu bina balúheka;

⁹ bukeni bambefu bana bakala muna, amana bazimbwalenu: "Kipfumu kya Nzambi kibwesukini kwena benu."

¹⁰ Kaasi muna kosu mbanza yina lwakóta, yuka baluyambiku, ndalwenda muna mabalabala, zimbulenu:

11 "Keti fusyangeri dya mbanza yenu dina dinamiki ku bitambi byetu, tukhukumunidya ndangu twaluvutwaladya. Zayenu phi ni Kipfumu kya Nzambi kibwesuki."

12 Yiluzimbwadi ni mu kilumbu kina, phasi za Sotomu, za khunda zakala kuluta mbanza meni yina.»

*Mbanza zina zibusi kukwikila Yesu
(Mth 11:20-24)*

13 «Khi kyadi kwena ngeyi, Kolazini! Khi kyadi kwena ngeyi, Betisayita! Mukuma wadi biphadi bina byasalama theti kwena benu wadi ni byasalama ku Tidi yi ku Sitoni, tuka thama, wadi batu ba bawu, bakala babalula bifu bya bawu, baywata tsaki amana badifuba mu mbombi!

14 Ihana ni mu kilumbu kya pfundusu, phasi za Tidi yi Sitoni za khunda zakala kuluta benu.

15 Amana ngeyi Kaphedinawuma, wadithumba yi kuna zilu? Loni! Wakulumuka yi kuna kalunga.»

16 Yesu wuzimbudi hika kwena balonguki: «Wuna wuluyukidi benu, wungyukidi meni, wuna wulubusi benu, wumbusi phi meni; amana wuna wumbusi meni, wumubusi phi wuna wathuma.»

Kuvutuka kwa balonguki makumi tsambwadi yi bodi

17 Balonguki bana makumi tsambwadi yi boodi bavutuka yi kyesi, amana bazimbula: «Pfumu, keti bitembu bya mbi bitulemvwakidiki mu khumbu ya ngeyi!»

¹⁸ Yesu wábvutwala: «Yíkala mumona Satana kubwa ku zilu hanga mutsyenzya.

¹⁹ Talenu: yíluheka hamu dya kudyatikisa banyoka yi bikhala-khala yi ha thandu ya ngolu zoosu za mbeni, amana ka kima ku kyáfwana kuluhanga mbi.

²⁰ Ihana ni lusangwalaku kikuma kya bitembu bya mbi bilulemvwakidi; kaasi sangwalenu kikuma khumbu zenu zisonami mu mazilu.»

Yesu sangwadi

(Mth 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Muna tangwa meni dina, Yesu wázakama yi kyesi, mu lusadisu lwa Kitembu kyatoma, amana wázimbula: «Yikukumisi, Tata, Pfumu wa zilu yi tsi, kikuma wásweka mambu mama kwena batu badimuka yi batu ba ngangu, amana wásongilama kwena bana bakhunda. Yibwabuna Tata, kikuma bwabuna wátya mu tonda dyaku.»

²² «Byosu Tata wama wáphekabya. Amana ka mutu ku wuzayi nani kenina Mwana ho ka Tata ku, ka mutu ku phi wuzayi nati kenina Tata ho ka Mwana ku yi kwena mutu wuna kazodi, Mwana, kumusengwamina.»

²³ Wubaluki kwena balonguki, wábazimbwala mu kingenga: «Kyesi kwena mesu mana misi mona mambu mana lubati mona!

²⁴ Mukuma yiluzimbwadi ni bambikudi lawu yi bakyamvu bázola kumona mana lubati tala benu, kaasi bámonamoku, bázola kuyuka phi mana lubati yuka, kaasi báyükamoku.»

Kingana kya Musamadiya mosi wa mboti

²⁵ Mulongi mosi wa mitsiku wátelama amana wámuhyula, ndangu kamumeka: «Mulongi, biki pfwani yihanga mu kutambula luzingu lwa mvula yi mvula?»

²⁶ Yesu kámuzimbwala: «Biki básonika mu mitsiku? Abweti wisi tanga?»

²⁷ Yandi wuvutudi: «"Watóna Pfumu Nzambi waku, yi mbundu yaku yosu, yi moya waku wosu, yi ngolu zaku zoosu, yi ngangu zaku zoosu". Amana khunda waku hanga ngeyi meni.»

²⁸ Amana Yesu wámuzimbwala: «Byabuna wuvutudi. Hanga bwabuna, amana wazinga.»

²⁹ Kaasi yandi kázola kadinungisa, hanga wuhyudi kwena Yesu: «Amana nani wenina khunda wama?»

³⁰ Yesu wavutwakila: «Mutu mosi wátuka ku Yelusalemi, wakulumuka ku Yediko; wabwa ha moku ma bandwandwa, bámutambula bima byosu, bámubeta amana béndá, bámusisa mu kulakana.

³¹ Nganga Nzambi mosi wakala kulumuka, bwana lwesi, muna nzila meni yina; wámumona, amana wutembi ku kyana.

³² Amana mutindu mosi, mulefi mosi wátula hakana, wámumona amana wátamba ku kyana.

³³ Kaasi Musamadiya mosi wákala mu kitambu, wátula bela-bela yi yandi amana wámuyukila kiwayi kya lawu, buna kámumona.

³⁴ Wábwesuka, wámuzunzila masi yi vinu muna phuta amana wámukasaza. Kunima, wámuzanzisa hana thandu ya Phunda wa yandi

meni, wámunata ku nzu ya banzenza amana wámusadisa.

³⁵ Amana kilumbu kyálanda, wálubula mafwalanga modi, wáhanabya kwena mukwa nzu ya banzenza, amana wámuzimbwala: "Musadisa mutu yandu; amana byosu bina walutikisa, yíkuvutwalabya ha yikwisa vutwakisa."»

³⁶ «Khi mutu, mu kati dya bawu batatu, fwani kakala khunda wa mutu wuna babeta kwena bandwandwa?»

³⁷ Mulongi wa mitsiku wuvutudi: «Wuna wámuyukila kyadi.» Yesu wámuzimbwala: «Ndawenda, amana ngeyi phi, sala bwabuna.»

Yesu ku nzu ya Malata yi Madiya

³⁸ Amana tangwa bakala muna nzila, Yesu yi balonguki bandi, wákota mu hata dimosi, amana mukhetu mosi, khumbu yandi Malata, wámuyamba kuna nzu yandi.

³⁹ Myaki wandi wa mukhetu, bakala tela Madiya, kakala wasikuka ha kabeta muna malu ma Pfumu, yi kuhinikinaka phi ndinga yandi.

⁴⁰ Malata yandi wudisakikiki mu bisalu bya lawu. Wisa kota amana wázimbwala: «Pfumu, wu-batiku mona kyadi bwana katsudikidiki, myaki wama wa mukhetu, kisalu meni hika? Muzimbwala ni katsadisa.»

⁴¹ Pfumu wámuvutwala: «Malata, Malata, wu-bati nyengalakana yi kudiyangisa kikuma kya bima bya lawu,

⁴² kaasi dyambu dimosi lwesi diluti mup-funu. Madiya wusodi dyambu dya bukheti dina bafwaniku bamubwotula.»

11

Mutindu wa kulombila (Mth 6:9-13; 7:7-11)

¹ Kilumbu kimosi, Yesu kakala lombila homa ha mosi. Tangwa kámanisa, mosi wa balonguki bandi wamuzimbwala: «Pfumu, tulonga kulombila, bwosu kálongabwa Yowani kwena balonguki bandi.»

² Yandi wabazimbwala: «Tangwa lubati lombila, zimbulakenu bwabu»:

"Tata,

khumbu yaku batomisaya;

Kipfumu kyaku kyisa.

³ Tuheka, lelu, madya metu ma kosu kilumbu.

⁴ Tulolula mitsoki myetu,

mukuma betu phi, tuloludi kwena batu boosu bana bisi tukota mitsoki.

Amana tusadisa ndangu tubwaku mu phukumu."

⁵ Kabazimbwala hika bwabu: «Nati muna kati dya benu, wakala yi nduku wandi, amana kamuyendila muna kati dya kisuku, mu kumuzimbwala: "Nduku, ndefisa khwanga tatu;

⁶ mukuma mosi wa banduku bama wutuki mu kitambu, wuthudidi kuna nzu, amana yeku yi kima yimuheka."

⁷ Amana yuka ni, muna kati, mukwawu kamuvutwala: "Yambula kutsya malokosi! Mwelu

wakubindika wenina, bana bama yi meni-meni ha thangi thwenina; pfwaniku yivumbuka kikuma kya kukuheka khwanga."

⁸ Yiluzimbwadibwa ni, yuka kavumbukiku mu kumuhekama, kikuma nduku wandi kenina, kavumbuka kikuma kya nziki-nziki yina kasikhokwatila amana kamuheka kyosu kina kavi mupfunu.

⁹ Amana meni, yiluzimbwadi ni lombenu, amana baluheka, sandenu amana lwasengumuna, khokwatilenu amana baluyafwadila.

¹⁰ Mukuma mutu wosu wuna wisi lomba, bisi muheka; wuna wisi sanda, kisi sengumuna; amana phi kwena wuna wisi khokwatila, bayafulula.

¹¹ Khi tata mu kati dya benu, yukani mwana wandi kamulomba tsema, amana kamuheka nyoka ha kifulu kya tsema?

¹² Kondilo, yuka kalomba dyaki, kamuheka kikhala-khala?

¹³ Yukani benu bakholwa, lwazayaka kuheka bima bya bukheti kwena bana benu, Tata wenina kuna zilu, kahana phi Kitembu Kyatoma kwena bana bisikya mulomba!»

*Mvutu ya Yesu kwena bambeni bandi
(Mth 12:22-30; Mlk 3:22-27)*

¹⁴ Yesu kakala kukwasa kitembu kya mbi kyahonda mutu kamama. Ha kyalubuka kitembu kya mbi, mukwa kamama wazonza. Amana mulumba-lumba wa batu wayituka.

15 Kaasi batu bahika bázimbula bwabu: «Mu hamu dya Belezebula, pfumu wa biphidi-mutu, kabati kukwasila biphidi-mutu.»

16 Amana bahika, mu kumuleya, hanga bamulombi kiphadi kyatuka ku zilu.

17 Amana bwosu kázaya mabanza ma bawu, wábazimbwala: «Kipfumu kyosu kina kyadíkabisa kyawu meni, kyazíluka, nzu zawulumuka zimosi ha thandu ya zikwawu.

18 Honi Satana kakala wadikabisa yandi meni, abweti kipfumu kyandi kyazyamina? Kikuma lubati zonza ni mu hamu dya Belezebula mbati kukwasila biphidi-mutu.

19 Amana yukani meni, mu hamu dya Belezebula mbati kukwasila biphidi-mutu, bana benu, mu hamu dya nati bisi kukwasilabya? Ihana bakádila bawu meni bazusi benu!

20 Kaasi yukani mu mulembu wa Nzambi yisi kukwasila biphidi-mutu, kisongidila ni Kipfumu kya Nzambi kyisa kedi yi kuna kwa benu.

21 «Yukani mutu wa ngolu, wenina yi binwaninu, muna kati dya nzu yandi, bima byandi byosu byenina bya kusweka mboti-mboti.

22 Kaasi yukani mosi wahika wumuluti yandi mu ngolu kisa tula, amana kamubeta, kamúbotula binwaninu byosu bina kakala sila mbundu, fwani phi kabisibya bima bina kamubongi.»

23 «Wuna weku yi meni, yandi mutendi wama; amana wuna kisiku khoka yi meni, kisi mwanga.»

Kuvutuka kwa kitembu kya mbi
(Mth 12:43-45)

²⁴ «Tangwa kilubuki kitembu kya mbi mu kati dya mutu, kisi luta mu kati dya tseki, kyasanda homa ha kulembwila. Amana bwosu kimoni-hoku, kidizimbwadini: "Yikwenda vutuka, muna nzu yama, muna yilubuka."»

²⁵ Amana ha kyatula, kiwani nzu ya kukombula bukheta yi yakunenga.

²⁶ Hanga, kyendi amana kitambudi bitembu bikwawu tsambwadi bya mbi kuluta kyawu. Bikoti mwamuna amana bisikidi. Tsuka-tsuka, khadidi ya mutu wuna yekina hika ya mbi lawu, kuluta yina yatheti.»

Kyesi kya kyedika

²⁷ Buna kakala zonza bwana, mukhetu mosi wathuta ndinga hana kati dya mulumba-lumba wa batu amana wamuzimbwala: «Kyesi kwena kundu dina dyakuyimita yi mayeni mana makuyemika!»

²⁸ Kaasi yandi wavutula: «Kyesi, kaasi kyesi kya lawu kwena bana bisi yuka ndinga ya Nzambi amana bisiya sadila.»

Kulomba kwa kidimbu
(Mth 12:38-42)

²⁹ Bwosu wakala basa mulumba-lumba wa batu, yandi wayandika kuzimbula: «Mbandu yayi, ya mbi yenina! Yibati lombamba kidimbu. Batambulaku kidimbu kya hika, kaka kyakina kya Yonasi.

³⁰ Mukuma, bwosu kakala, Yonasi, kidimbu kikuma kya bisi Ninive, phila mosi Mwana wa mutu kakala kidimbu kikuma kya mbandu yayi.

³¹ Pfumu wa mukhetu wa ku banda katélama, mu kilumbu kya pfundusu, ha kimosi yi batu ba mbandu yayi, amana kabáfunda, kikuma yandi, mu binzunga bya kyana bya tsi kátuka kikuma kya kuyuka mudimu wa Solumoni. Kinga yandi wenina haha, wuluti Solumoni.

³² Batu ba ku Ninive batélama, kilumbu kya pfundusu, ha kimosi yi mbandu yayi, amana bafúndaya, kikuma bawu básoba bikalulu, mu malongi ma Yonasi. Kinga yandu wenina haha, wuluti Yonasi.»

Mwinda wa lutu
(Mth 5:15; 6:22-23)

³³ «Ka mutu ku walemisa mwinda kikuma kya kuswekawa holo kusyawa ku tsi ya nzungu ya tuma; kaasi bisiwa sya hana muzanga; ndangu bana bakóta bamona kyesesi.

³⁴ Disu dyaku dyena mwinda wa lutu; yukani disu dyaku dyakala bukheti, lutu lwaku lwosu lwakuyinika lwenina; kaasi yukani dyakukala dyafwa, lutu lwaku phi mu phipha lwenina.

³⁵ Ihana ni zaya kulunda kyesesi kina kyenina mwena ngeyi ndangu kikalaku phipha.

³⁶ Honi lutu lwaku lwosu lwena lwa kuyinika, konda kukala keti kitini kimosi mu phipha, lwakala lwosu mu mwini, hanga mwinda wukulemini mu mitsyenzya myandi.»

*Yesu bafundi Bafwadisi yi Balongi ba mitsiku
(Mth 23:1-36; Mlk 12:38-40)*

³⁷ Buna kakala zonza, mufwadisi mosi mutedisi kenda dya ku nzu yandi. Yesu wakota, wenda hana mesa.

³⁸ Mufwadisi wayituka mu kumona ni Yesu kadisukudiku, bwosu buna myakala lomb mit-siku mya bawu, ku thwala kudya.

³⁹ Kaasi Pfumu kamuzimbwala: «Benu, Bafwadisi, lwisi semisa phenza ya kopha yi ya longa, kaasi ku tsya mbundu, lwabasa yi nzala bwifi yi khu.

⁴⁰ Batu bakonda ngangu! Wuna wahanga phenza, ka yandi ku phi wahanga kati?

⁴¹ Kaasi hanakenu hanga makabu ma khenda, bina byena mu kati, amana byosu byakala bya kasemi kikuma kya benu.

⁴² «Kaasi khi kyadi kwena benu, Bafwadisi, kikuma lwisi futa kimosi kya kumi kya khaya za tsudi ya kitoku yi zina za mu musitu yi ndunda zoosu za khunda-khunda. Kaasi lwisi lenza masonga yi lungongu lwa Nzambi. Mamana mambu mafwani kusalaka, konda kuzimbakana mana masadini.

⁴³ «Khi kyadi kwena benu, Bafwadisi, kikuma lwisi tonda kuzakala ha kiti kya theti, mu nzu ya kimvuka ya Bayuta yi kubongaka mboti mu mazandu.

⁴⁴ Khi kyadi kwena benu! Kikuma lwena hanga mazyamu malamba amana batu bisi dyatama hana thandu konda kuzaya.»

⁴⁵ Mosi wa balongi ba mitsiku wamuzimbwala: «Mulongi, mu kuzonza bwabuna, wututukwani

betu phi!»

⁴⁶ Amana yandi wáʋutula: «Khi kyadi kwena benu phi balongi ba mitsiku! Mukuma lwisi longidila, kwena batu, bizitu bya phasi mu kunata, amana lwisibyoku simba, benu-benu, keti ku mulembu wumosi.

⁴⁷ Khi kyadi kwena benu! Lwisi tunga mazyamu ma bambikudi, kinga batata benu babahonda!

⁴⁸ Ihana lubati ta kimbangi, amana lubati siku-nuna mihangu mya batata benu, mukuma bawu báhonda bambikudi, amana ihana benu lwisima batungila!

⁴⁹ Ihana ni mudimu wa Nzambi wuzimbudi: "Mbati hitika bambikudi yi bathumwa; amana bahika hana kati dya bawu, babáhonda, babányokuna phi."

⁵⁰ Ndangu bafutisa, kwena mbandu yayi, menga ma bambikudi boosu, mana mátyakana tuka ku luyanduku lwa tsi,

⁵¹ tuka ku menga ma Abelu tii yikuna menga ma Zakadiya, wuna báhonda ha kati dya mesa ma kimenga yi nzu ya Nzambi. Kyedika, yiluzimbwadibwa, bafútisama kwena mbandu yayi.

⁵² «Khi kyadi kwena benu balongi ba mitsiku! Kikuma lwákatula tsabi ya mazaya; benu-benu lukotiku, amana bana bazola kukota, lwábakandikisa.»

⁵³ Tangwa kálubuka kwakuna, balongi ba mitsiku yi Bafwadisi báyandika kumulundika yi kumuhyula mambu ma phila yi phila;

⁵⁴ bāmuleya ndangu bamukwata mu dyambu dimosi dyalubuka mu munwa wandi.

12

Bana bisi disamuna ni bakwa Yesu
(Mth 10:26-27)

¹ Muna tangwa meni dina, mulumba-lumba wa batu wāwongama mu mafunda kumi-kumi, hanga batu bekadidyatikisa bawu yi bawu. Yesu wāyandika kuzimbula, theti, kwena balonguki bandi: «Dikengenu yi muvimbu wa Bafwadisi, wuna wa disu ku tsi ya lukaya.

² Amana heku kima kyāswamana, kyakonda sengumuka; ka kima ku kya kitsweki kyakonda zayakana.

³ Yi hakana ni mambu moosu lwazónza mu kisuku, mayúkalakana mu kati dya mwini; amana mana lwafwéta mu matu, mu masuku ma kuphata, mayúkalakana mu ndinga ya ngolu, mu midilu mya nzu.»

Wuna bafwani kubanga
(Mth 10:28-31)

⁴ «Yiluzimbwadibwa, kwena benu banduku bama ni lubangaku bana bisi honda lutu kaasi kunima dya bwana, bafwaniku kusala kima kiluti.

⁵ Yilúsongila nani lufwani kubanga: Bangenu mutu wuna wena ti kunima dya kuhonda, kena yi hamu dya kululosa ku bilungi. Yi bwabuna, yiluzimbwadibwa ni yandi lufwani kubanga!»

⁶ «Luzayibwoku ni makyokya matanu balen-dama tekisa mu mafwalanga modi? Kinga keti

mosi hana kati dya mawu, kazimbakaniku ku thwala ya Nzambi.

⁷ Keti tsuki za mutwa myenu, zoosu za kutanga zenina. Lubangaku, lweni mupfunu, kuluta lawu dya banuni ba khunda!»

*Kutambwasa ho kubwisa Yesu
(Mth 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ «Yiluzimbwadibwa ni wuna wathámbwasa ku thwala ya batu, Mwana wa mutu kamutambwasa phi ku thwala ya banzyo ba Nzambi.

⁹ Kaasi wuna wathúna ku thwala ya batu, bamútuna ku thwala banzyo ba Nzambi.

¹⁰ Wosu wuna wazónza mbi kikuma kya Mwana wa mutu, kalóluka; kaasi kwena wuna wasáwula Kitembu Kyatoma, kalólukaku.»

¹¹ «Amana tangwa balúnata mu nzu za kimvuka za Bayuta, keti ku thwala ya bapfumu yi bambuta, mu kulusambisa, ludiyangisaku kikuma kya phila yina lwadíthatumuna, keti buna lwazímbula,

¹² mukuma, Kitembu Kyatoma kalúlonga, muna tangwa medina, mana mafwani kuzimbula.»

Kingana kya mvwama wa konda mayedi

¹³ Mutu mosi, muna kati dya mulumba-lumba, wámuzimbwala: «Mulongi, muzimbwala phangi wama twakabana yi meni kuvwa kwetu.»

¹⁴ Yesu wumuvutwadi: «Mukwetu, nati wungyadi meni zusi dya benu holo mukabudi wa kuvwa kwenu?»

¹⁵ Hanga wubazimbwadi: «Dikengenu mu lukusu lwa mbongu, mukuma keti mu kuvwa kwa lawu, luzingu lwa mutu lweku mu bima byandi.»

¹⁶ Kahanga wubatidi kingana kimosi: «Mafu ma mutu mosi wa mvwama hanga malubudi mbutu ya lawu.

¹⁷ Kakala yindula amana wudizonzidi: "Biki yihanga? Mukuma yeku yi homa hafwani mu kulumbika mbutu yama."

¹⁸ Hanga wuzonzi hika: "Tala buna yihanga: Yimwanga khila zama, amana thungi za hika za mbuta; ndangu yilumbika ngenza zama zoosu yi bima byama bya hika.

¹⁹ Amana yidizonzidi: Moya wama, bima bya lawu wenina byawu bya kusweka kikuma kya mvula za lawu; lembwa kwaku, dya, nwa amana ta muginzi."

²⁰ Kaasi Nzambi wumuzimbwadi: "Zoba dya mutu! Mu phipha meni yayi bakulombalwa luzingu lwaku. Amana bima byabi wulumbiki, byana byakala?»

²¹ «Phila mosi bwena kwena mutu wuna wisi lumbika kimvwama kikuma kya yandi meni; kaasi keku mvwama kikuma kya Nzambi.»

*Kusya mbundu mwena Nzambi
(Mth 6:25-34)*

²² Kunima Yesu wázimbula kwena balonguki bandi: «Ihana yibati luzimbwala: Ludiyangisakaku kikuma kya luzingu lwenu ni biki lwadya, keti kikuma kya lutu lwenu, ni biki lwavwata.

²³ Mukuma, luzingu luluti kudya, amana lutu luluti muledi.

²⁴ Simbululenu Bangandwanganga: bisiku kuna, bisiku hela; beku keti fuka, keti khila, amana Nzambi kisi badisa! Kinga benu, lwenina yi mupfunu wa lawu, kuhyoka banuni!

²⁵ Nati muna kati dya benu, mu nyengi dyandi, fwani kaleyisa keti koma ka luzingu lwandi?

²⁶ Yuka ni lubatiku lenda keti dyambu dya khunda, kikuma kya biki lubati diyangisila mu mambu mana masadini?

²⁷ Simbululenu bithundu buna bisi lubuka: byawu byisiku sala, bisiku tunga muledi; kaasi yiluzimbwadibwa ni keti Solumoni, muna khembu yandi yosu, kávwataku hanga bithundu bina.

²⁸ Yukani Nzambi kavwatisaka bwana mwangu wenina lelu mu bilanga amana mbasi balosiwa ku mbawu, mukyedika, kahángabwa kikuma kya benu phi, batu ba lukwikilu lwakhunda!

²⁹ Amana benu, lusandaku bina lwadya keti bina lwanwa, lukalaku phi yi kiwayi.

³⁰ Kikuma yibyana bima bisi sanda, konda kulembwa, batu ba tsi yosu bana bakondi zaya Nzambi. Kaasi benu, Tata wenu wuzayi ni mupfunu biluyenina.

³¹ Sandenu benu theti Kipfumu kya Nzambi, amana balúkosikila bikwawu.»

*Kuswekila bimvwama ku zilu
(Mth 6:19-21)*

³² «Bangaku, koma ka kibuka kya mikoku! Mukuma busephidisi kwena Tata wenu mu kulheka Kipfumu kya Nzambi.

³³ Tekisenu kuvwa kwenu amana hanenukwa mu makabu ma khenda. Diyidikilenu benu-benu tsaki za makuta mana misiku zangana, kimvwama kina kisiku mana mu mazilu, kuna keti mwifi mosi kisiku tula, amana keti tseledi mosi kadyakyoku.

³⁴ Mukuma, hana henina kimvwama kyenu, hahana hakala mbundu yenu.»

Batsinzidi ba kitsungila

³⁵ «Kalakeni bayilama, mukaba muna luketu amana mwinda myenu mya kulemisa.

³⁶ Amana kalenu hanga batu babati hingila ni pfumu wa bawu, kavutuka ku mukinzi wa longu; ndangu bamukangwala ha kakwisa khokwatila.

³⁷ Kyesi kwena basadi bana kawana pfumu, mu kutula kwandi, bakala batokama! Mu kyedika, yiluzimbwadibwa ni kavwata yameni miledi mya kisalu, kabaheka kifulu ha mesa, amana kakwisa basila bima.

³⁸ Kisa mu kisuku holo mu khoku watheti, yukani kabawana bwabuna, khi kyesi kwena bawu!»

³⁹ «zayenubwoku mboti ni wadi mukwa nzu kazayaka khi tangwa kakwisa mwifi, kakhanaku yambwadila bakota mu nzu yandi.

⁴⁰ Benu phi, kalenu bayilama, mukuma Mwana wa mutu kakwisa mu tangwa dina lukondi yindula.»

*Musadi wa bukheti yi wa mbi
(Mth 24:45-51)*

⁴¹ Hanga Phetelu wáhyula: «Pfumu, wuti kingana kina kikuma kya betu lwesi ho kikuma kya batu boosu?»

⁴² Amana Pfumu wáwutula: «Nati kalema wa ngangu yi wuna bisi sila mbundu? Wuna kenda sanda pfumu wandi amana wámuheka kiyeka kya kutadikilaka nzu yi basadi bahika mukusya ni kabahekaka ndambu ya bawu ya madya mu tangwa dina difwani.

⁴³ Kyesi kwena musadi wuna yukani pfumu, mu kutula kwandi, kisa muwana muna kisalu meni kina!

⁴⁴ Mu kyedika, yiluzimbwadi: kamúswanika kalenga talaka bima byandi byosu.

⁴⁵ Kaasi ho musadi wuna kadizonzila: "Pfumu wama zingididi mu kukwisa", kayandika kuba-betaka basadi ba bayakala yi basadi ba bakhetu; kadyaka, kanwaka amana kazelaka malafu,

⁴⁶ pfumu wa musadi meni yayina kakwisa kilumbu kimosi kina kamuhingidiku yandi yi mu tangwa dina kazayiku; amana pfumu kamuheka ndola yiluti kitesu kunima, kamuśya mu kanga dya bana bisiku lemvuka.

⁴⁷ Musadi wuna wisi dizayila luzolu lwa pfumu wandi, kaasi konda kuyidika kima holo konda kusala luzolu lwa pfumu wandi, bamuzyatwasa mafimbu ma lawu.

⁴⁸ Kaasi, musadi wuna wukondibwa zaya amana kisi hanga mambu mana mafwani bamuzyatwasa, katámbula mafimbu ma khunda. Kwena wuna báheka lawu, bámulomba phi lawu; kwena wuna báswekisa lawu, bamúlomba hika

kuluta.»

Yesu, kisina kya ngyengu
(Mth 10:34-36)

⁴⁹ «Yisa sya mbawu ha tsi; bwosu thondibwa ni yatekila lema!

⁵⁰ Yena yi mbotika yimosi mu kutambula amana mbundu ha thandu yingyena tii yi kuna bwalungila!

⁵¹ Benu lubanzi ni ngemba yisa nata ha tsi? Loni, kaasi yiluzimbwadibwa ni ngyengu.

⁵² Mukuma tuka buthwena, batu batanu, muna nzu yimosi bahambana, batatu mu kimbeni yi bodi amana bodi mu kimbeni yi batatu.

⁵³ Bakala badihambula: tata mu kimbeni yi mwana wa yakala, amana mwana wa yakala mu kimbeni yi tata, ngudi mu kimbeni yi mwana wandi wa mukhetu amana mwana wa mukhetu mu kimbeni yi ngudi, buko bwa mukhetu mu kimbeni yi mukhetu wa mwana wandi amana mukhetu wa mwana mu kimbeni yi buko bwandi bwa mukhetu.»

Kubakula bidimbu bya matangwa
(Mth 16:2-3)

⁵⁴ Yesu kazonza hika kwena mulumba-lumba wa batu: «Tangwa lwisi mona tuti dimosi tungamu kuna mazyokidi ma tangwa, lwisi zonza: "Mvula wisi," amana bwana bulungidi.

⁵⁵ Amana tangwa yisi fula pfunzi ya ku banda, lwisi zonza: "Mwini lawu kwakala", amana bwana bulungidi.

⁵⁶ Bakavungalosi! Luzayi kubanguna mitindu mya tsi yi mya zilu; amana abweti lwisiku lenda kubakula mutindu wa tangwa dyadi?»

Kuyukana yi mbeni waku
(Mth 5:25-26)

⁵⁷ «Amana kikuma kya biki lwisiku zengila mwena benu-benu mambu mana mena masungama?

⁵⁸ Tangwa lwendi mu kibangi yi mbanda waku ku nganda, dikasikisa lwayukana yandi buna lwenina mu nzila. Sandaku ni mbanda waku kakunata ku thwala banganzi, amana nganzi wukulambudi kwena baphumbulu, baphumbulu ndangu bakutimbula mu luzumu.

⁵⁹ Yikuzimbwadibwa ni mwamuna walubukamwoku yuka ni khaku kedi wufuta pfuka yina yi kuna dikuta dya tsuka.»

13

Kubalula mbundu ho kufwa

¹ Muna tangwa medina, ndambu ya batu bamenika kwena Yesu buna katuma mbala yimosi Philatu batu mu kuhonda bisi Ngadidi bamosi bana bakala yoka mikhayilu.

² Yandi wubavutwadi: «Benu lubanzi ni bakwa Ngadidi meni babana, basumuki bakala kuluta bisi Ngadidi bahika, kikuma kya buna banyokuki mu mutindu wuna?

³ Loni, yiluzimbwadibwa; kaasi ho ni lubaludiku bikalulu byenu, lwaziluka benu boosu hanga bawu.

⁴ Ho phi lo, batu bana kumi yi nana bábwila kibaka kya kaleyi kya Silowe kina kyábahonda phi, lubanzi basumuki bakala kuluta batu boosu bahika ba ku Yelusalemi?

⁵ Loni, yiluzimbwadibwa; kaasi ho ni lubaludiku bikalulu byenu, phila mosi lwafwa benu boosu.»

Kingana kya mufiki wákonda ha

⁶ Yesu wábatila kingana kyaki: «Mutu mosi kákala yi miti, wafwanana yi mumanga, bisi tela ni mufiki kákuna muna kilanga kyandi kya vinu. Wisa sanda kibundu kya fiki kwakuna, kaasi káwanakyoku.

⁷ Hanga wuzonzi kwena musadi wa vinu: "Tala, mvula tatu kedi yisi kwisa sanda kibundu kya fiki ku mufiki wawu, amana yisikyoku wana. Kisongidila, kwangawa! Kikuma kya biki wisa tambula mafu ma khatu konda kikuma?

⁸ Musadi wa vinu wumuvutwadi: "Pfumu, yambwadilawa hika mvula yayi; tangwa yisíma hika mu kabeta amana yimana sya mvumvu.

⁹ Mbanzi, walenda ha bibundu mvula yakwísa; holo, wakwángawa.»

Yesu wubeludi mukhetu mu kilumbu kimosi kya sabata

¹⁰ Kilumbu kimosi kya sabata, Yesu kakala longa muna mosi ya nzu ya kimvuka ya Bayuta.

¹¹ Kinga mukhetu mosi wa mbefu wákala hana, báloka mulumba kwena kitembu kya mbi, tuka mvula kumi yi nana; wavwembama

kákala amana kakalaku lenda kuvumbuka buna bufwani.

¹² Tangwa kámumona Yesu, wámutela amana wázimbula: «Mukhetu, wukutumuki mu kimbefu kyaku.»

¹³ Amana wámuṭhetika moku. Muna mbala mosi mukhetu wasungama amana wuyandiki kuzatula Nzambi.

¹⁴ Kaasi pfumu wa nzu ya kimvuka ya Bayuta, kásephilaku kikuma Yesu wálungisa kubelula kuna, mu kilumbu kya sabata. Wuzimbudi kwena kibuka kya batu kina kyákala hakana: «Hena yi bilumbu bisambanu bya kisalu, alwisa dibukisaka muna bilumbu meni byabina, kaasi lwisaku mu kilumbu kya sabata.»

¹⁵ Pfumu wumuvutwadini: «Ha lwenina benu bakavungalosi, kosu mutu wa benu kisiku kutu-muna ngombi kondilo ane^a wandi muna dinda, mu kilumbu kya sabata, mu kumunata ndangu benda munwisa mamba?

¹⁶ Amana mukhetu yandu, mwana kena muna butuka dya Bulahami, amana Satana wámukasa tuka mvula kumi yi nana, kisongidila bulungiku ni bamukutumuna misinga myandi, mu kilumbu kya sabata?»

¹⁷ Buna kakala zonza bwabuna, bana bakala mutendisa tsoni zábakwata; amana kibuka kyosu basephidi kikuma kya mambu moosu ma khembu kakala hanga.

^a **13:15 13:15** Muna bikalulu bya bikanda byahika, mbisi wuna ane bakala musadila hanga mbisi wuna wisi tikula mazitu. Kenina wakhunda kuluta baphunda bana bakodini. Bisi muzayila muna matu mandi ma kaleyi. Ane kenina kidimbu kya kudikulu-muna kwa Masiya.

*Kingana kya ngenza za mutadi**(Mth 13:31-32; Mlk 4:30-32)*

¹⁸ Yesu kakala zimbula: «Yi biki kifwanakani Kipfumu kya Nzambi? Yi biki pfwani yifwanikisakya?

¹⁹ Kifwanakani yi ngenza ya tidi kabonga mutu mosi amana watimbulaya muna masamba mandi; yimeni, yakituka miti, amana banuni ba ku zilu bisa tunga mazamba ma bawu muna mihandi myandi.»

*Kingana kya muvimbu**(Mth 13:33)*

²⁰ Yesu wuzimbudi hika: «Yi biki pfwani yifwanikisa Kipfumu kya Nzambi?

²¹ Kifwanakani yi muvimbu kabonga, mukhetu mosi, amana wakotisa muna ndambu ya pfuba tii yi kuna kyathutumuka kithoba kyosu.»

*Mwelu wafitakana**(Mth 7:13-14; 7:21-23)*

²² Yesu kakala luta mavula yi mahata yi kwen-dalongaka musamu wa Nzambi kinzila-nzila mu kukwenda ku Yelusalemi.

²³ Mutu mosi wamuhya: «Pfumu, batu ba khunda lwesi bahuluka?» Yesu wabavutwala:

²⁴ Syenu khwakasu lwakotila ku mwelu wafitakana; mukuma, yiluzimbwadi ni, balawu basanda mu kukota amana balendabwoku.

²⁵ «Buna katelama mukwa nzu amana kayafikila mwelu, kuna benu, lwasala ku nzila, lwayandika kukhokwatila kuna mwelu yi kuzonzaka: "Pfumu, tuyafwadila!" Kaluvutwala: "Benu, nzayiku keti ku biki lutuki!"

²⁶ Hanga luyandiki kuzimbula: "Twakala dya yi kunwa ku thwala ngeyi, amana ngeyi wakala longa muna nzila za mbuta za mavula ma betu."

²⁷ Amana kalúvutwala: "Nzayiku keti ku biki lutuki. Halukenu yi meni, benu boosu lwisi hanga mbi!"

²⁸ Hahana kwakála bidilu yi makwenzi, tangwa lwamóna Bulahami, Kizaki, Yakobi yi bambikudi boosu muna Kipfumu kya Nzambi, amana balúkukwasa ku nzila!

²⁹ Batuka ku tsosu yi ku ndamba, ku londi yi ku banda mu kutambula kifulu ku mesa mu Kipfumu kya Nzambi.

³⁰ Amana, hakála yi batu batsuka batékila, amana batu batheti, basúkinina.»

Yesu yi Yelusalemi
(Mth 23:37-39)

³¹ Muna tangwa medina, ndambu ya Bafwadi si bisa muzimbwala: «Ndawenda, katuka haha, mukuma Eloti kabati tonda kukuhonda.»

³² Wubavutwadi: «Ndenu lwenda zimbula kwena mukengi wuna wa nduka za mbi: "Yikúkwasa biphidi-mutu amana mbeludi lelu yi mbasi; kilumbu kya tatu mbanisibya."

³³ Kaasi bufwani yilanda nzila yama lelu, mbasi yi kilumbu kyalanda; mukuma bufwaniku ni mbikudi bamuhondila kuma kwahika ho ka ku Yelusalemi ku.»

³⁴ «Yelusalemi, Yesulusalemi, ngeyi wisi honda bambikudi yi kuhondila ku matadi bana bisi kuhitika! Mbala kwa nzodi kedi kukutikisa bana baku bwosu kisi kutikisa, ngudi wa khoku,

bana bandi ku tsi ya mahela mandi, kaasi lwázolabwoku!

³⁵ Yi bwabuna, nzu yenu yikituki yamba. Yiluz-imbwadibwa ni lwambónaku kedi tii yi kuna dyakwísila tangwa dina lwazímbula: Kasakumuka wuna wukwisa mu khumbu ya Pfumu!»

14

Yesu buki mutu

¹ Kilumbu kimosi kya sabata, Yesu wisa dya ku nzu ya mosi wa bapfumu ba Bafwadisi, amana bawu bakala musimbulula yi tsikiningi.

² Mukwa maladi ma zatu mosi wakala kuna thwala yandi.

³ Yesu wuhyudi kwena Bafwadisi yi balongi ba mitsiku: «Mitsiku mibati hana muswa ho lo, wa kubuka mutu mu kilumbu kya sabata?»

⁴ Kaasi báhwena talala. Hanga wumubongi mbefu, wámubuka amana wámusula kenda.

⁵ Kunima, wábazimbwala: «Nati ha kati dya benu, yukani mwana wandi ho lo ngombi wandi kabwa mu buku dimosi, kakonda mulubula yi tswatsu, mu kilumbu kya sabata?»

⁶ Kaasi bálendaku kuvutula ku kyufu kina.

Phila ya kusola kifulu yi phila kutedisa

⁷ Yesu wáta kingana kwena batu bana bátedisa, kikuma kámona buna bakala sola bifulu bya theti. Kábazimbwala:

⁸ «Yukani bakutela, kwena mutu, ku mikinzi mya longu, wendaku dizakadisa ha kifulu kya

theti. Hakala nana ni mutu mosi kuhyoki ngeyi mu lukumu kátedisiki;

⁹ amana, wuna wulutedisiki benu boodi, kisa kuzimbwala: "Sisila yandi kifulu." Tsoni wayúka mu kwenda dizakadisa ku kifulu kya tsuka.

¹⁰ Kaasi tangwa bákutedisi, ndawenda sikuka ku kifulu kya tsuka, ndangu mu tangwa dina kakwisa wuna kutedisiki, kakuzimbwala: "Nduku wama, tombuka ku thwala." Amana bwakála kikuma kya ngeyi lukumu ku thwala batu boosu bana bakála ku mesa ha kimosi yi ngeyi.

¹¹ Kikuma, "wuna wadítombula bamukulumuna; amana wuna wadíkulumuna, bamútombola.»

¹² Yesu wázimbula phi kwena wuna wámutedisa: «Tangwa wisi hana madya ma mu suka keti ma mu masikidika, wutedisaku banduku baku, keti baphangi baku, keti bakwa kikanda kyaku, keti bamvwama babana lwabandakana bawu; bakuvutwala nana, kilumbu kina kyakála kya bawu, hanga bakuvutwadi ngeyi phi buna wubasadidi.

¹³ Kaasi yuka ni wuzodi kuta mukinzi, tedisa baphutu yi bakwa bifu bya mutindu yi mutindu yi bifwa malu yi moku phi yi baphofu.

¹⁴ Wakála yi kyesi, kikuma beku yi kima bakuvutwala. Mukuma, wafútama tangwa bafútumuka batu basungama.»

*Kingana kya mukinzi wa mbuta
(Mth 22:1-10)*

15 Buna káyuka bwabuna, mosi wa batu bana bakala ku mesa wázimbula kwena Yesu: «Kyesi kwena mutu wuna wadya mu Kipfumu kya Nzambi!»

16 Yandi wámuvutwala: «Mutu mosi wáta muk-inzi wa mbuta, amana watedisa lawu dya batu.

17 Mu tangwa dya kudya, wátuma musadi wandi kenda bazimbwala batu bana kátedisa yandi: "Alwisenu! Bima byosu bya kuyidika kedi byena."

18 Kaasi bawu boosu, mutu yi mutu, kakala lomba ndoluka. Watheti kámuzimbwala: "Kilanga kimosi thuki mu kusumba, buluti mboti, yenda talakya; ndolula."

19 Mukwawu kámuzimbwala: "Bangombi kumi thuki mu kusumba, yendi bameka phi; Yikulombibwa, wandolula."

20 Wahika wuzimbudi: "Buthwena khwediki, pfwaniku kwisa."

21 Musadi, mu kuvutuka, wázimbula mambu mana kwena pfumu wandi. Hanga pfumu wa nzu, mu khabu, wuzimbudi kwena musadi wandi: "Awenda tswatsu muna mabala-bala ma mbuta keti mana ma khunda, ma mbanza, amana nata kwaku baphutu yi batu bana bena yi bifu bya lutu, mutindu yi mutindu yi bifwa mesu yi bana bisi tinguna."

22 Hanga kunima, musadi wisa zimbula: "Pfumu, buna wulombiki busalami, kaasi bizika bisadi hika bya khatu."

23 Hanga pfumu wuzimbudi kwena musadi: "Awenda muna nzila yi mu mikinda mya bilanga, balundika batu mu kukota ndangu nzu yama

yabasa.

²⁴ Mukuma, yiluzimbwadibwa: ka mosi ku, wa batu bana batedisa wayédika madya ma meni."»

*Abweti kukituka mulonguki wa Yesu
(Mth 10:37-38)*

²⁵ Milumba-lumba mya batu myakala kangala yi Yandi. Yandi wubaluki amana wubazimbwadi:

²⁶ «Yuka mutu wisi kwena meni amana konda kabwisa tata wandi yi ngudi wandi yi mukhetu wandi yi bana bandi yi baphangi bandi ba bayakala yi baphangi ba bakhetu, keti luzingu lwa yandi meni, kafwaniku kukala mulonguki wa meni.

²⁷ Wuna wukondi nata kitakani kyandi amana kandanda, kafwaniku kukala mulonguki wa meni.

²⁸ Amana nati hana kati dya benu, wázola katunga nzu ya musyetebengi, wakonda zakala theti kikuma kya kutala ho mbongu zafwana kena zawu mu kumanisina kisalu.

²⁹ Kondilo, kunima dya kusikula mupfundila, konda kalenda kumanisaya, amana bana boosu bakwisa mumona bakonda museya

³⁰ mu kuzimbula: "Mutu yandu wáyandika kutunga kaasi kálendaku mu kumanisa!"

³¹ Holo, khi pfumu, yuka ni kendanwana yi pfumu wahika, kazakalaku theti mu kudihyula yuka wufwani, yi bayakala mafunda kumi, kunwanisa wuna wubati kwisa ku thwala yandi yi mafunda makumodi?

³² Yuka loni, buna kenina hika wuna kyana, kamútumina mbambala mu kulomba ngemba.

³³ Yi bwabuna ni, ha kati dya benu, wuna wukondi kudibwisa yi hima byandi byosu kapfwaniku kala mulonguki wa meni.»

Mungwa wakonda mupfunu

(Mth 5:13; Mlk 9:50)

³⁴ «Mungwa kima kya mboti. Kaasi honi munzenu wukondi, yi biki bavútwalawa?

³⁵ Weku hika mboti keti kikuma kya mafu, keti kikuma kya mvumvu; bisiwa losa ku nzila. Wuna wena yi matu ma kuyuka, kayuka!»

15

Kingana kya mukoku watota, wumoniki phi

(Mth 18:12-14)

¹ Bakalaki ba phaku yi basumuki boosu, babwesuka kwena Yesu ndangu bamuyuka.

² Bafwadisi yi balongi ba mitsiku bázimbula mu kumukumba: «Kisi yamba basumuki, kisi dya ha kimosi yi bawu!»

³ Hanga Yesu wábatila kingana kyaki:

⁴ «Khi mutu ha kati dya benu, yuka kákala yi mikoku khama, amana katotisa wumosi, kasísaku makumi vwa yi vwa mahika muna nganga ndangu kenda sanda wuna wutotiki, tii yi kuna kaséngumunawa?

⁵ Amana buna kaséngumunawa, kasyáwa ha mahembu mandi yi kyesi kyosu.

⁶ Amana mu kuvutuka ku nzu yandi, kátela banduku yi bana kábandakana bawu mu kubazimbwala: "Sangwalenu yi meni, mukuma tsengumuniwa mukoku wama wuna wátota!"

⁷ Yiluzimbwadi: "Phila mosi, kyesi kya lawu kyakála mu zilu, kikuma kya musumuki mosi wubaludi mbundu, kuluta batu bana basungama makumi vwa yi vwa bana beku yi mupfunu wa kubalula mbundu.»

Kibendi kya makuta kyátota, kimoniki

⁸ «Holo, khi mukhetu, yuka kakala yi bibendi kumi amana katotisa kibendi kimosi, kakwikaku yi mwinda, kakombulaku nzu amana wusandi bukhete-bukheti, yi kuna kamónikya?

⁹ Buna kamónakya, katédisa kuna nzu yandi, banduku yi bakhetu bana kábandakana bawu, amana mu kabázimbwala: "Sangwalenu yi meni kikuma tsengumunikya kibendi kya makuta kina yítotisa!"

¹⁰ Phila mosi, yiluzimbwadibwa, kyesi bwena ku thwala banzyo ba Nzambi kikuma kya musumuki mosi wubaludi mbundu.»

Mwana wátota amana wumoniki

¹¹ Yesu kázimbula hika: «Mutu mosi wákala yi bana bodi ba bayakala.

¹² Amana wuna wa muleki kuluta wázimbula kwena tata wandi: "Tata, pheka ndambu ya kimvwama yina pfwani yibonga." Hanga tata wukabisi kuvwa kwandi kwena bawu.

¹³ Amana kunima koma ka bilumbu, mwana wuna wa muleki, wábalula mu makuta bima byosu bina kakala byawu, amana wénda ku tsi yimosi ya kyana. Kwakuna, wázanga kimvwama kyandi mu luzingu lwa kisaka-saka.

¹⁴ Buna kámanisa byosu, nzala ya lawu yákota muna tsi meni yana, amana wáyandika kukonda mu byosu.

¹⁵ Wádikotisa ku kisalu kya mutu mosi, wa ku tsi meni yayina, wámutuma muna bilanga byandi mu kuhungula bangulu.

¹⁶ Amana kázola bwabuna ndangu kayukutaka mu bibundu bina bakala dya bangulu, kaasi keti mutu kámuhekabyoku.

¹⁷ Muna kati dya yandi meni, kádizimbwala: "Bakwa, basadi ba tata wama, benina yi mapha malutuki, amana meni, haha, mbati fwa ku nzala?"

¹⁸ Yitélama, yikwénda kwena tata wama amana yimúzimbwala: Tata, yísumuka ku thwala Nzambi yi ku thwala ngeyi.

¹⁹ Pfwaniku hika mu kuthela mwana waku. Mbongila hanga mosi wa basadi baku."

²⁰ Amana wátelama mu kukwenda kwena tata wandi.

«Buna kakala kuna kyana, tata wandi mumoni amana wuyuki kiwayi kya lawu: wénda thinu, wámubumbakana amana wámuyamba phi.

²¹ Mwana kámuzimbwala: "Tata, yísumuka ku thwala Nzambi yi ku thwala ngeyi. Pfwaniku hika kukala hanga mwana waku wa kubuta."

²² Kaasi tata wázimbula kwena basadi bandi: "Natenu tswatsu mvwela yina yiluti bukheti amana muvwatisenuya; musyenu ndamba yi-mosi kuna mulembu yi tsabatu kuna malu.

²³ Natenu mwana ngombi wa senga, muhon-denu phi; tudyenu, twata mukinzi,

²⁴ mukuma, mwana wama yandu kadikini wafwa, amana wuvutwakidi luzingu; kákadiki wátota, amana wusengumuki." Amana báyandika kuta mकिनzi.

²⁵ «Kinga, mwana wa tsomi, ku bilanga kákala. Buna kávituka, amana wátula bela-bela yi nzu, wáyuka kizamba yi makinu.

²⁶ Wátela mosi wa basadi mu kumuhyula mambu mana mákala luṭa.

²⁷ Amana yandu wámuzimbwala: "Myaki waku wuvutuki, amana tata waku wumuhondisidi mwana ngombi wa mafuta, kikuma kamu-vutwakidi yi lutu lwa ngolu."

²⁸ Kaasi mbuta wáfunga khabu; kázolaku kukota. Tata wandi wálubuka mu kumubok-wadila.

²⁹ Hanga wuvutudi kwena tata wandi: "Mvula za lawu kedi tsadi kikuma kya ngeyi hanga musadi, yisalaku kolama ku mitsiku myaku. Amana wasalaku pheka keti mwana phunda ndangu yita mकिनzi yi banduku bama.

³⁰ Kaasi tangwa kisi vutuka, mwana waku yandu wénda fwsa kuvwa kwaku yi bakhetu ba bandumba; kikuma kya yandi wumuhondisidi mwana ngombi wa mafuta!"

³¹ Tata wámuzimbwala: "Ngeyi, mwana wama, wenina bilumbu byosu yi meni, amana kyosu kyenina kya meni, kyenina phi kya ngeyi.

³² Kaasi bulungiki twata bukheti mकिनzi yi kusangwala, mukuma myaki waku yandu wumoni, kákadiki wafwa, amana wuvutwakidi luzingu; kákadiki watota amana wusengumuki!"»

16

Kalema wa bikwaki yi wadimuka

¹ Yesu kakala zimbula hika kwena balonguki: «Mutu mosi wa mvwama wakala yi kalema mosi; wuna batungulula, wakala fwasa bima byandi.

² Hanga mvwama wumutedi amana wumuzimbwadi: "Biki mbati yuka kuzonzila kikuma kya ngeyi? Tsongila phila yina wukasadilaka kisalu kyaku; mukuma wufwaniku hika kukala kalema ka meni."

³ Kaphita wudizonzidi yandi meni: "Biki yihanga, kikuma pfumu wama mbotudikya kisalu kya kalema? Kusala bilanga? Yeku yi ngolu za kudima. Kulomba-lomba? Yiyuka tsoni."

⁴ Nzayi buna yihanga, ndangu kwakala batu bana bangyamba, kwena bawu, tangwa bakhátula mu kisalu kyama kya kalema!"

⁵ Hanga wutedisi kosu mutu wuna wakala yi pfuka ya pfumu wandi. Wuhyudi kwena watheti: "Thalu kwa wufwani kufuta kwena pfumu wama?"

⁶ Yandi wáwutula: "Mindungu khama mya masi." Amana Kalema wámuzimbwala: "Bonga mukanda waku wa pfuka; zakala tswasu, sonika: makumatanu."

⁷ Kunima wáhyula kwena mukwawu wahika: "Amana ngeyi thalu kwa wufwani kufuta?" Yandi wáwutula: "Tsaki khama za bule." Kalema wamuzimbwala: "Bonga mukanda waku wa pfuka sonika: makumi nana."

⁸ Amana pfumu wámuzatula kalema wuna wa bikwaki kikuma kásala mambu hanga mutu wadimuka mukuma batu ba tangwa dyadi, benina badimuka lawu mu mambu ma batu bana bafwanana bawu, kuluta bana benina mu mwini.»

⁹ Yesu wáyika: «Amana meni yiluzimbwadi: lakamenu kikhunda yi bimvwama bya mbi bya tsi yayi, ndangu tangwa byafwa, baluyamba mu bifulu bya luzingu lwakonda tsuka.

¹⁰ Wuna wena mwani mu bima bya khunda, kakala phi mwani mu bima bya mbuta. Amana wuna wukondi masonga mu bima bya khunda, keku phi yi masonga mu bima bya mbuta.

¹¹ Yuka ni lwakálaku masonga mu kimvwama kya mwani kya tsi yayi, nati walúheka bimvwama bya kyedika?

¹² Amana yukani lweku yi mwani ku kima kya mukwenu, nati walúheka kima kya benu-benu?

¹³ «Ka musadi mosi ku wufwani kakala muhika wa bapfumu bodi: holo kamenga mosi amana katóna mukwawu; kondilo kadínama yi mosi amana wumumengi mukwawu. Lufwaniku kusadila Nzambi yi mbongu.»

Mutsiku yi kipfumu kya Nzambi

(Mth 11:12-13; 5:31-32; Mlk 10:11-12)

¹⁴ Bafwadisi, bázoluka mbongu, bakala yuka mambu mana mosu amana bayandika kuseya Yesu.

¹⁵ Yesu wábazimbwala: «Benu lwisi dimonikisa batu ba bukheti, ku thwala batu, kaasi Nzambi wuzayi mbundu zenu. Mukuma, mambu mana

menina ma mbuta ku mesu ma batu, mena nzanzi ku mesu ma Nzambi.

¹⁶ «Yi kuna tangwa dya Yowani, mitsiku yi Bambikudi kwákala. Tuka buna, Kipfumu kya Nzambi básamunakya hanga Musamu wa Bukheti; amana kosu mutu kisi sya ngolu mu kukotamwa.

¹⁷ Kinga bweku phasi kikuma kya zilu yi tsi mu kuhyoka, kuluta kwa kisona kimosi kya mitsiku mu kubwa.

¹⁸ «Wosu wuna wukatudi mukhetu wandi, amana kakwela wahika, mbongi kati. Amana wuna wukwedi mukhetu wuna bákatula ku longu kwena yakala dyandi, mbongi kati.»

Kingana kya Mvwama yi Lasalu

¹⁹ «Hákala yi mutu mosi wa mvwama; wakala vwata miledi mya bukheti yi mya thalu kuluta; amana wakala ta kizamba yi kunata luzingu lwa khembu.

²⁰ Phutu mosi wákala lutu yi bitoni-bitoni, khumbu yandi Lasalu, kákala wanimba muna mwelu wa yandi.

²¹ Kakala zola kuyukuta bizotu bina byákala bwa mu tsi ya mesa ma mvwama. Bambwa bakala henda bitoni byandi.

²² Phutu wáfwa amana bámunata kwena banzyo bela-bela yi Bulahami. Mvwama phi wáfwa amana bámuzika.

²³ Muna kalunga, kávumbula mesu, yi minyanga myandi, wámona kuna kyana Bulahami yi Lasalu hana kabeta ka yandi.

²⁴ Hanga wubekitidi: "Tata Bulahami, ngyukila kyadi! Mutuma Lasalu kavundika tsongi ya

mulembu wandi muna mamba, ndangu kandokisina ha lulaka mukuma mbati nyokuka mu mbawu yayi."

²⁵ Kaasi Bulahami wámuvutwala: "Mwana wama, bambuketi ni ngeyi watambula mboti yaku mu luzingu lwaku, kaasi Lasalu, yandi, munyanga kávwá. Buthwena bwabu, kwaku, yandi kena walembwa, kaasi ngeyi wubati nyokuka.

²⁶ Amana mu byana byosu, mbenga mosi ya mbuta basya ha kati dya betu yi benu, ndangu bana bazóla kuluta tuka kwaku yi kuna lwena benu, balendaku salabwa; amana ni balábukaku phi tuka kuna lwena benu yi kwena betu."

²⁷ Mvwama wázimbula: "Yikubokwadidi ngeyi tata mu kutuma Lasalu muna nzu ya tata wama;

²⁸ mukuma yena yi baphangi batanu. Kenda banatina kimbangi kyandi ndangu bisaku, bawu phi, kuma kwaku kwena yi minyanga."

²⁹ Kaasi Bulahami kázimbula: "Bena yi Moyize yi Bambikudi: babayukila!"

³⁰ Mvwama wulanduludini: "Loni, tata Bulahami. Kaasi yuka ni mutu mosi wa ku bafwa kenda kwena bawu, babálumuna mbundu."

³¹ Kaasi Bulahami wámuzimbwala: "Yukani bayukidiku Moyize yi Bambikudi, bakwikilaku, keti mwena mutu wafútumuka ha kati dya bafwa."»

17

Disumu yi mulemvu

(Mth 18:6-7; 18:21-22; Mlk 9:42)

¹ Yesu wázimbula kwena balonguki bandi: «Bwalendaku salama ni kukalaku mambu mana misi hukumuna; kaasi kyadi kwena mutu wuna mabwidi!

² Bulungi kwena yandi bamuzitikila, muna tsingu, kalunga tadi amana bamudibula muna yanga dya mbuta, ndangu kahukumuna nana mosi wa baleki baba.

³ Dikengenu!

«Yuka ni phangi waku kasumuki, musongila mbi yandi. Honi kabalula mbundu, mulolula.

⁴ Yukani kasumuki, kwena ngeyi, mbala tsambwadi muna kilumbu, amana ni mbala tsambwadi wisi vutuka kwena ngeyi, mu kuzimbula: "Yibálula mbundu", wamulolula.»

Kikumbwala

⁵ Bathumwa bázimbula kwena Pfumu: «Tuyika lukwikilu lwa lawu.»

⁶ Pfumu wavutula: «Wadi lwakala yi lukwikilu hanga ngenza ya tidi, lukhani zonga kwena kalamba ka miti wawu: "Divusa, awenda dikuna muna yanga dya mbuta", amana wulemvukidi.»

Kisalu kya musadi

⁷ «Nati ha kati dya benu, yukani kakala yi musadi wisi bundula holo wisi hungula kibuka kya mikoku, tangwa kisi vutukisa ku bilanga, kamúzimbwala: "Awisa tswatsu wasikuka ha mesa"?

⁸ Kaasi kamúzimbwalaku bwabu: "Ndambila kudya kwa meni, vwata miledi mya kisalu kikuma kya kungidikila mesa, yi kuna yidya

amana ndwi, kunima, ngeyi phi wafwana dya, wanwa phi"?

⁹ Yandi, keku yi mupfunu wa kumuvutwala matondu musadi wuna tangwa kamuhangidi bwosu kámulomba?

¹⁰ Phila mosi yi benu phi tangwa lwasála mosu mana kalúlomba, zimbulenu: "Betu, basadi kwetu thwenina; twásala lwesi mana twáfwana kusala."»

Yesu wubuki bakwa bwasi kumi

¹¹ Bwosu kakala kwenda ku Yelusalemi, kakala hyokila hana kati dya Samadiya yi Ngadidi.

¹² Amana mu kukota kwandi mu hata dimosi, bakwa bwasi kumi bisa mutundakana. Bâtelama kuna kyana,

¹³ bâthuta ndinga amana bázimbula: «Yesu, Mulongi, tuyukila kyadi!»

¹⁴ Amana tangwa kábamona, wábazimbwala: «Ndeni lwenda disongila kwena banganga Nzambi.» Buna bakala kwenda kwakuna, bāsema.

¹⁵ Mosi wa bawu, buna kádimona ni wusemi, wisa vutukisa, mu kuzatula Nzambi mu ndinga ya ngolu.

¹⁶ Wabwa mbunzu mu mafu muna bitambi bya Yesu amana wamuvutwala matondu. Mwisi Samadiya kákala.

¹⁷ Amana Yesu wáhyula: «Ka boosu ku bawu kumi basemi? Amana vwa dyahika, ku biki dyenina?

¹⁸ Kaka munzenza meni yandu lwesi wudi-monikisi mu kwisa vutuka kuhana khembu kwena Nzambi?»

19 Kunima, wámuzimbwala: «Telama, ndawenda. Lukwikilu lwaku lukuhuludini.»

*Kukwisa kwa kipfumu kya Nzambi
(Mth 24:23; 24:37-41)*

20 Bamuhyudi kwena Bafwadisi ndangu bazaya ho mu khi tangwa kyakwisa Kipfumu kya Nzambi. Yandi wabavutwala: «Kipfumu kya Nzambi kisiku kwisa mu phila yina bafwani bamoninakya.

21 Bazíbulaku ni "Talenu, haka kyenina!" Holo "Kuna kyenina!" Mukuma Kipfumu kya Nzambi, hana kati dya benu kyenina.»

22 Amana wázimbula hika kwena balonguki: «Bilumbu byakwisa bina lwasánda ndangu lwamóna keti kimosi kya bilumbu bya Mwana wa mutu, kaasi lwamónakyoku.

23 Balúzimbwala: "Kuna kenina!" Holo, "Kwaku kenina!" Kaasi lwendakwoku, lutsyakulakwoku.

24 Mukuma, bwosu wisi kenya munyenya, tselu yi tselu ya zilu, yibwana buna kakála Mwana wa mutu mu kilumbu kyandi.

25 Kaasi buluti theti, kanyokwama lawu; amana bamulosila kwena mbandu yayi.

26 Mana máluta mu bilumbu bya Nowa; phila mosi malúta mu bilumbu bya Mwana wa mutu.

27 Batu bakala dya, bakala nwa, bayakala yi bakhetu bakala kwela yi ku dikwela tii yi kuna kakótila Nowa mu nzasa: hanga kithombu kisi zaluka, kibatotisi boosu.

28 Bwana, bwabuna bwákala phi hanga mu bilumbu bya Loti: batu bakala dya, bakala nwa,

bakala sumba, bakala sumbisa, bakala kuna amana bakala tunga phi;

²⁹ kaasi kilumbu kina kalubuka Loti mu Sotomu, mvula mosi wanoka wa mbawu yi bup-fundu bwakala lema ku zilu, amana wábatotisa boosu.

³⁰ Phila mosi malúta kilumbu kina kakwisa sengumuka Mwana wa mutu.

³¹ «Muna kilumbu kina, wuna wakála ku nzila hana mudilu, wakála yi bima byandi mu nzu, kat-ulukaku kikuma kya kubongabya; amana wuna wakála phi ku bilanga, kavutukaku mu manima.

³² Bambukenu mukhetu wa Loti!

³³ Wuna wasanda kusweka luzingu lwandi, katótisalwa, kaasi wuna watótisalwa, kahululalwa.

³⁴ "Yiluzimbwadibwa ni, muna phipha meni yina, ha kati dya batu bodi bakála ha thangi yimosi, mosi bamútambula amana mukwawu kasála.

³⁵ Mu kati dya bakhetu bodi bakwata toka mu kindundu, mosi bamúnata, mukwawu kasála.

³⁶ Bayakala bodi bakála mu kilanga kimosi, mosi bamúnata, mukwawu kasála.»

³⁷ Balonguki bámuzimbwala: «Ku biki, Pfumu?» Amana yandi wávutula: «Kuna kwakála mvumbi, yi kwakuna phi bakútakanina bangandwanganga.»

18

Kingana kya mufwidi yi zusi

¹ Yesu kakala batila kingana kyaki mu ku-songila ni bulungi, kulombila bilumbu byosu amana konda kulembwa.

² Kazimbula bwabu: «Kwákala, ku mbanza mosi, yi zusi mosi, wákalaku banga Nzambi amana kákala lewula mutu woosu.

³ Mwakala phi, muna mbanza meni yana, yi mukhetu mosi wa mufwidi wuna wakala kwisa mu kumuzimbwala: "Nzengila mukanu wawu, kikuma baphangi mbi."

⁴ Tuka thama, zusi kázolaku; kaasi kunima, wádizimbwala: "Ketibwe yisiku banga Nzambi amana yisi lewula batu,

⁵ kaasi kikuma mufwidi yandu kabati ngyangisa, yimúzengila mukanu ndangu kisaku ngyata mutwa."»

⁶ Pfumu wáyika: «Yukenu buna kazimbudi zusi wa mbi.

⁷ Amana Nzambi, kakonda zengila, batu bandi kásola, mukanu, tangwa babati mutela phipha yi mwini? Kabáhingidisa?

⁸ Yiluzimbwadibwa, kabázengila mukanu yi tswatsu. Kaasi tangwa kakwisa Mwana wa mutu, lukwikilu kakwisa wana ha tsi?»

Kingana kya Mufwadisi yi kalaki ka phaku

⁹ Yesu wáta hika kingana kyaki, kikuma kya batu bahika bisi dibanzila ni basungama kaasi bisi lewula bakwawu:

¹⁰ «Bayakala bodi bakala kwenda ku nzu ya Nzambi mu kulombila; mosi kákala mufwadisi, mukwawu, kalaki ka phaku.

¹¹ Mufwadisi wátelama, wálombila bwabu yandi meni: "Ah! Nzambi, yikuvutwadi matondu kikuma yeku hanga bayakala bahika, bena befi yi batu bakonda sungama, bita-mbongi; holo hanga kalaki ka phaku yandi.

¹² Yisi zila kudya, mbala zodi muna phosa, yisi futa kimosi kya kumi kya bima byama byosu."

¹³ Kalaki ka phaku, yandi, kákala watelama kuna kyana; kálendaku kuvumbula mesu ku zilu, kaasi kákala bunda hana thulu yi kuzonzaka: "Ah! Nzambi, nggyukila kyadi, musumuki yena."

¹⁴ Kyedika yiluzimbwadibwa, yandu-yandu wákulumuka hika ku nzu yandi, mu ndonga yi Nzambi; kaasi ka wuna ku mukwawu. Mukuma wuna wadítonbula, kakulumuka; kaasi wuna wadíkulumuna, katómbuka.»

*Yesu yi bana bakhunda
(Mth 19:13-15; Mlk 10:13-16)*

¹⁵ Batu bakala nata kwena Yesu keti bana bakhunda ba lubutu, ndangu kabasimba yi koku. Balonguki, mu kumona bwabuna, báyandika kubakaya.

¹⁶ Kaasi Yesu wáhana muswa ni bamunatina bawu amana wazimbula: «Yambulenu bana bisa kwena meni. Lubakandisaku, mukuma Kipfumu kya Nzambi kyenina kikuma kya bana bena hanga bawu.

¹⁷ Mu kyedika yiluzimbwadi: wuna wakonda yamba Kipfumu kya Nzambi hanga mwana wa khunda, kakótamwoku, swa!»

*Yesu yi mvwama
(Mth 19:16-30; Mlk 10:17-31)*

¹⁸ Pfumu mosi wáhyula kwena Yesu: «Mulongi wa bukheti, biki pfwani yihanga mu kubonga luzingu lwakonda tsuka?»

¹⁹ Yesu wámuzimbwala: «Kikuma kya biki wuthedidi wa bukheti? Heku mutu wenina wa bukheti ho ka Nzambi lwesi ku.

²⁰ Wuzayi mitsiku: "Taku mbongi, hondaku, yibaku; taku kimbangi kya luvunu, zitisa tata waku yi ngudi waku.»

²¹ Mutu wuna wávutula: «Yisi lemvukilamya myana myosu tukidila kileki kyama.»

²² Yesu buna kámuyuka bwabuna, wázimbula: «Kima kimosi hika kikukondi; tekisa byosu bina wena byawu, kabisabya kwena baphutu amana watámbula kimvwama mu mazilu. Kunima, nzawisa ndanda.»

²³ Kaasi buna káyuka bwabuna, wekina mu kiwayi kya lawu, mukuma mvwama wambuta kákala.

²⁴ Yesu buna kámumona bwabuna mu kiwayi, wázimbula: «Phasi bwena kwena bana benina yi kimvwama mu kukota mu Kipfumu kya Nzambi.

²⁵ Mukuma bweku phasi kwena Kamela mu kulobuka ha hundu dya ndongu, kuluta mvwama mu kukota mu Kipfumu kya Nzambi.»

²⁶ Bana bakala muyuka bázimbula: «Amana nati wufwani kahuluka?»

²⁷ Yesu wávutula: «Mambu, mana maléndakanaku kwena batu, malendakana kwena Nzambi.»

28 Phetelu wázimbula: «Talandi, betu twásisa bima byákala bya betu, mu kukulanda ngeyi.»

29 Yesu wábazimbwala: «Mu kyedika yiluzimb-wadibwa, heku mutu wásisa, kikuma kya Kip-fumu kya Nzambi, nzu yi mukhetu yi baphangi, yi tata yi ngudi wandi, holo bana,

30 kakonda tambula, bya lawu kuluta mu tangwa dyadi yi muna tsi yina yisi kwisa, luzingu lwakonda tsuka.»

Yesu samuni mu mbala ya tatu lufwa lwandi yi lufutumuku lwandi

(Mth 20:17-19; Mlk 10:32-34)

31 Yesu wábonga bawu Kumi yi bodi amana wábazimbwala bwabu «Tubati tombuka ku Yelusalemi. Mambu moosu mana masonama mu nzila ya bambikudi kikuma kya Mwana wa mutu, malúngila.

32 Mukuma bamúlambula ku moku ma baphani, bamuseya, bamutukwana, bamúlokwała metya.

33 Bamúzyatula, kunima bamúhonda. Amana kilumbu kya tatu, kafútumuka.»

34 Kaasi bawu babákisaku keti kima mu moosu mana; thendula ya ndinga yina yabakadila yakufidinga, bázáyaku keti biki bwazola kuzonza.

Yesu wubuki phofu mosi

(Mth 20:29-34; Mlk 10:46-52)

35 Bwosu kakala phusana bela-bela yi Yediko, phofu mosi kakala wasikuka kuna kabeta ka nzila yi kulombaka.

³⁶ Wáyuka mulumba-lumba wa batu wákala hyoka amana wáhyula keti biki byabina.

³⁷ Bámuvutwala: «Yesu mwisi Nazaleti wubati luta.»

³⁸ Kahanga wukalungi: «Yesu, Mwana Tavidí, ngyukila kyadi!»

³⁹ Bana bákala ku thwala, báyandika kumukaya ndangu kadibata. Kaasi wákalunga hika ngolu: «Mwana wa Tavidí ngyukila kyadi!»

⁴⁰ Yesu wátelama, amana wásenda ni bamunatina yandi. Tangwa kábwesuka, Yesu wámuhyula:

⁴¹ «Biki wuzodi yihanga kikuma kya ngeyi?» Yandi wávutula: «Pfumu, nzodi yimona hika.»

⁴² Hanga Yesu wumuzimbwadi: «Mona hika. Lukwikilu lwaku lukuhuludini.»

⁴³ Muna tangwa meni dina, wáyandika kumona amana wámulanda mu kuzatula Nzambi. Batu boosu, mu kumona bwabuna, bayandika mu kukumisa Nzambi.

19

Yesu yi Zakhayi

¹ Yesu wákota mu Yediko amana wáhyokila muna mbanza.

² Kwákala kwakuna yi mutu mosi, khumbu yandi Zakhayi; wákala pfumu wa bakalaki ka phaku, mvwama phi kákala.

³ Kakala sanda mu kumona keti nati kákala Yesu, kaasi kikuma kya mulumba-lumba wa batu, kálendaku kumumona, mukuma wakhufi kákala.

⁴ Hanga wénda thinu kuna thwala amana wázanza muna miti mosi ndangu kamumona, kikuma mwamuna kafwana kulutula.

⁵ Amana buna katula Yesu homa meni yayina, wáthuta mesu ku zilu amana wámuzimbwala: «Zakhayi, tuluka tswatsu, bulungi, yikala lelu ku nzu yaku.»

⁶ Zakhayi wátuluka tswasu mu kumuyamba yi kyesi kyosu.

⁷ Amana mu kumona bwabuna, boosu bányengalakana: «Wendi kala ku nzu ya musumuki.»

⁸ Kaasi Zakhayi, wamutendendi, wuzimbudi kwena Pfumu: «Pfumu, yihána kwena batsukami kati-kati dya kuvwa kwama, amana yukani yihuna mu kulutula thalu ya kosu kima kina kwena mutu, yimúvutwala mbala ya.»

⁹ Yesu kámuzimbwala: «Lelu luhulusu lwisi kikuma kya nzu yayi, mukuma yandi phi kenina mwana mosi wa Bulahami.

¹⁰ Mukuma, Mwana wa mutu kisa sanda yi kuhulula kina kyátota.»

*Kingana kya makuta ma wolu
(Mth 25:14-30)*

¹¹ Bwosu bakala yuka bima bina, Yesu wáyika hika kingana kimosi kikuma bela-bela yi Yelusalemi kakala, amana bakala banza ni Kipfumu kya Nzambi fwani kyamonika muna tangwa meni dina.

¹² Hanga wuzimbudi bwabu: «Mutu mosi wa kikanda kya lukumu wénda ku tsi ya kyana, mu

kumuyadika kipfumu kya hata dyandi; ku nima dya kuvutuka.

¹³ Amana kahanga wutedi kumi dya basadi bandi, wubaheki mafwalanga kumi ma wolu. Amana wábazimbwala: "Sadilenuzoku bikhita tii yi kuna yikwisa vutwakila."

¹⁴ Kaasi bakwa, mulambu wandi bakala munga, amana batuma kibuka kimosi kya bambambala ku manima ma yandi, ndangu benda zimbula kuna mbanza yina kenda: "Betu tudodiku: mutu yandu katuyala."

¹⁵ "Buna kávutuka, kunima dya kumuyadika kipfumu, hanga wutedisi basadi bana káheka makuta, ndangu kazaya keti bweti básadilama.

¹⁶ Watheti wísa amana wázimbula: "Pfumu, fwalanga dyaku dya wolu dilumbudi makwawu kumi."

¹⁷ Pfumu wámuzimbwala: "Bwa bukheti, wena musadi mosi wa bukheti kikuma wuhwidi mwani mu mambu ma khunda; watambula kipfumu ha thandu ya mbanza kumi."

¹⁸ Wazodi wísa amana wázimbula: "Pfumu, fwalanga dyaku dya wolu dilumbudi matanu makwawu."

¹⁹ Pfumu wámuvutwala: "Ngeyi, phila mosi, wakála pfumu wa mbanza tanu."

²⁰ Wahika wísa, amana wázimbula: "Pfumu, tala di, fwalanga dyaku dya wolu dina yízindika ha kitemba.

²¹ Mukuma ngeyi mbangiki, kikuma ngeyi wena mutu wa mathata. Wisi bonga bima bina wusikudiku amana wisi hela bina wukuniku."

²² Pfumu wámuzimbwala: "Muna ndinga zaku

meni zina yi mwana yikufundisila, musadi wa mbi! Wázaya ni meni mukwa mathata. Yisi bonga bima bina tsikudiku; yisi hela phi bina khuniku.

²³ Amana kikuma kya biki wakonda sila mbongu zama mu nzu yina bisi vudisila mbongu? Mu kuvutuka kwama yikakwenda bongaza yi muluta."

²⁴ Kunima wázimbula kwena batu bana bakala hana: "Mubotulenudyoku fwalanga dya wolu amana hekenudya kwena wuna wena yi mafwalanga kumi."

²⁵ Bamuzimbwala: "Pfumu, yandi mafwalanga ma wolu kumi kenina mawu kedi!"

²⁶ Yandi wavutula: "Yiluzimbwadibwa: bayíka kwena wuna wena yi bima; kaasi wuna kondi kima, bamúbwotula keti kina kena kyawu.

²⁷ Kaasi kwena bambeni bama, bana bazodikiku ni yibayala, banatenu kwaku amana bazengenu tsingu ha mesu mama."»

Yesu wukoti mu Yelusalemi
(Mth 21:1-11; Mlk 11:1-11; Ywn 12:12-19)

²⁸ Kunima dya kuzimbula bwabuna, Yesu wénda ku thwala bawu amana wátombuka ku Yelusalemi.

²⁹ Tangwa kátula bela-bela yi mahata mama: Betifasi yi Betaniya, bela-bela yi mongu wa Olive, wátuma bodi ba balonguki bandi,

³⁰ wubazimbwadi: «Alwenda kuna hata dīna dyenina kuna sambwa; ha lwakota, lwamona mwana wa ane mosi wuna bisi zanza batu, wakuzitikila; wuna bakonda zanza kedi keti

mbala mosi kwena mutu. Mukutumunenu amana munatenu.

³¹ Yukani mutu kaluhyula: "kikuma kya biki lubati mukutwamina?", lwamúzimbwala bwabu: "Pfumu mupfunu kamuvi."

³² Bana kátuma benda amana báwana mambu bwosu kabazimbwala.

³³ Tangwa bakala kutumuna mwana ane^a, bakwa yandi bábazimbwala: «Kikuma kya biki lubati kutwamina mwana wa ane?»

³⁴ Bavutula: «Pfumu mupfunu kamuvi.»

³⁵ Amana bámunata mwana wa ane kwena Yesu, kunima batimbula miledi mya bawu hana kunda dya mwana wa ane, amana bámuzanzisa Yesu.

³⁶ Tangwa kakala kwenda, batu bakala yala mizaka mya bawu muna nzila.

³⁷ Amana kakala bwesuka ku khulumuka ya mongu wa ba Olive tangwa bakala sangwala kibuka kya balonguki, bakala zatula Nzambi mu ndinga ya ngolu, kikuma kya biphadi byosu bina bámona.

³⁸ Bakala zimbula: «Kasakumuka wuna wisi kwisila mu khumbu ya Pfumu! Ngemba mu zilu yi khembu muna bisoka!»

³⁹ Amana ndambu ya Bafwadisi, muna mulumba-lumba wa batu, bámuzimbwala: «Mulongi, bakaya balonguki baku.»

^a **19:33 19:33** Muna bikalulu bya bikanda byahika, mbisi wuna ane bakala musadila hanga mbisi wuna wisi tikula mazitu. Kenina wakhunda kuluta baphunda bana bakodini. Bisi muzayila muna matu mandi ma kaleyi. Ane kenina kidimbu kya kudikulu-muna kwa Masiya.

⁴⁰ Yandi wábvutwala: «Yiluzimbwadibwa, yukani bawu badibata, matadi makálunga!»

Yesu wudidi kikuma kya Yelusalemi

⁴¹ Amana mu kubwesuka, Yesu wámona mbanza amana wádila kikuma kya yawu,

⁴² mu kuzimbula: «Wadi ngeyi phi wázaya, mu kilumbu kyaki, abweti kutambula ngemba! Kaasi buthwená moosu makusweka mena ku mesu maku.

⁴³ Mukuma bilumbu byakwisa, kwena ngeyi, bina bakúzyeta buna bufwani kwena bambeni baku amana bakúzinga yi kukufitikisa muma mwosu.

⁴⁴ Bakúbula, ngeyi yi bana baku mu kati dya ngeyi, amana basísaku mu kati dya ngeyi keti tadi ha thandu ya tadi, kikuma wázayidilaku tangwa dina kisi kutala Nzambi!»

Yesu muna nzu ya Nzambi

(Mth 21:12-17; Mlk 11:15-19; Ywn 2:13-22)

⁴⁵ Amana buna kákota mu nzu ya Nzambi, wáyandika kukula batu bana bakala tekisa bima.

⁴⁶ Mu kubazimbwala: «Básonika bwabu: "Nzu yama, yakala nzu yimosi ya bisambu." Kaasi benu, lukitudiya saka dya bandwandwa.»

⁴⁷ Yesu kakala longa bilumbu byosu muna nzu ya Nzambi. Amana bambuta ba banganga Nzambi yi balongi ba mitsiku yi bapfumu ba bikanda bakala sanda phila ya kumuhondila.

⁴⁸ Kaasi bázáyaku ketibwe bahanga, mukuma batu boosu bákangama yi yandi mu kumuyuka.

20

Nati wumuheki Yesu kipfumu?

(Mth 21:23-27; Mlk 11:27-33)

¹ Mosi kya bilumbu meni byabina, bwosu kakala longa batu mu nzu ya Nzambi yi kusamuna Musamu wa Bukheti, bambuta ba banganga Nzambi yi balongi ba mitsiku yi bambuta bátula hakana

² amana bamuzimbwala: «Tuzimbwala, mu hamu dya nati wubati sadila bwana; nati kena wuna kuheki hamu meni wuna?»

³ Yesu wabavutwala: «Meni phi, yiluyufula kyufu kimosi. Nzimbwalenu:

⁴ Mbotika ya Yowani, ku zilu yátuka ho kwena batu?»

⁵ Kaasi bawu báyandika kudiwinina bawu yi bawu bazimbudi: «Yuka twavutula ni "Ya ku zilu", kazimbula bwabu: "Biki lwakonda muk-wikidila?"

⁶ Yuka phi twazimbula: "Ya batu", batu boosu batuhonda ku matadi, mukuma bwa kyedika ni Yowani mbikudi kakala.»

⁷ Hanga bavutudi: «Tuzayiku keti nati wámutuma.»

⁸ Hanga Yesu wubazimbwadi: «Meni phi yilúzimbwaku keti mu hamu dya nati yisi sadila bwabuna.»

Kingana kya basadi bambi ba kilanga kya vinu

(Mth 21:33-46; Mlk 12:1-12)

⁹ Kunima, Yesu wáyandika kuta kingana kyaki kwena batu: «Yakala mosi wákuna kilanga kya vinu, wáluwisakya kwena batu, amana yandi wénda kuma kwa kyana, wázingidila kwakuna.

¹⁰ Tangwa ha dyalungila, wátuma musadi mosi kwená batu bana bakala tala kilanga kya vinu, ndangu bawu bahitika ndambu yandi ya vinu. Kaasi batu bana bakala tala kilanga bámuβeta musadi wuna amana bámuβutula moku ma khatu.

¹¹ Wátuma hika musadi mukwawu, kaasi bámuβeta, bámutukwana, kunima bámuβukwasa moku ma khatu.

¹² Wátuma hika musadi wa tatu; yana phi bámulweka amana bámuβukwasa.

¹³ Hanga mukwa kilanga kya vinu wuzimbudi: "Bweti yihanga? Yitúma mwana wama wazolwa; ngatu bamuzitisa."

¹⁴ Kaasi tangwa bámuβona, batu babana bákala futila mu kilanga, bádzonzila: "Tala yandu swana! Tumuhondenu ndangu kuvwa kwakituka kwa betu."

¹⁵ Hanga bamulosi ku manima ma kilanga kya vinu amana bámuβonda.

«Amana bweti kakwisa bahanga mukwa kilanga kya vinu?

¹⁶ Kakwísa, hanga bahondi batu bana bisi futila mu kilanga kya vinu amana kilanga kahanakya kwená batu bahika.» Buna báyuka ndinga zazina, batu bázimbula: «Mambu mama fwaniku masalama!»

¹⁷ Kaasi Yesu wábatála, wubazimbwadi: «Biki disongidila dya ndinga yayi básonika»:

"Tadi dina bálosa batungi ba nzu

dikituki tadi dya mupfundila wa nzu."

18 «Wosu wuna wabwa hana tadi medina, dya-mana mutolula; amana wuna dyabwila tadi dina, dyamufukumuna.»

Phaku ya pfumu wa Loma
(Mth 22:15-22; Mlk 12:13-17)

19 Muna tangwa medina, balongi ba mitsiku yi Bambuta ba banganga Nzambi, bakala sanda ni bamukwata Yesu, kaasi bayuka bweya bwa batu. Babakula ni bawu kátila kingana kina.

20 Bayandika kumukengidila. Batuma batu bana bakala disongila hanga batu basungama. Batu bana bazodi bamuleya Yesu mu kyufu ki-mosi, ndangu bamulambula kwena bayadi ba kinzunga.

21 Bamuhyula: «Mulongi, tuzayi ni wisi zonza, wisi longa phi yi singu. Wisiku hambula mbunzu, kaasi wisi songila mu kyedika nzila ya Nzambi.

22 Tufwani kufuta phaku ya Khayisala ho loni?»

23 Amana bwosu kabakula mabanza ma bawu ma mbi, wabavutwala:

24 «Tsongilenu fwalanga dimosi. Mbunzu yi khumbu yayi basonika haka, bya nati?» Bawu bavutula: «Bya Khayisala.»

25 Amana Yesu wabazimbwala: «Ho yi bwabuna, hanenu kwena Khayisala bina byena bya yandi amana kwena Nzambi bina byena bya Nzambi.»

26 Balendaku kumukwata keti mu ndinga yandi mosi ku thwala batu. Kaasi mvutu yandi yabayitwakisa amana badibata.

*Kyufu kikuma kya lufutumuku
(Mth 22:23-33; Mlk 12:18-27)*

²⁷ Ndambu ya Basadise bana bisi kwikila ni kweku lufutumuku, hanga bisi muhyula:

²⁸ Bazonzi: «Mulongi, Moyize kátuheka mutsiku wawu básonika: "Yukani yakala mosi, wena yi myaki wandi honi kafwa amana kasisa mukhetu kaasi konda kubuta mwana yi yandi, bulungi kakwela mufwidi wuna ndangu kabuta bana ba thayi wandi."

²⁹ Kinga, kwákala yi baphangi ba bayakala tsambwadi. Watheti wákwela mukhetu, wáfwa konda mwana.

³⁰ Wazodi,

³¹ kunima, wuna wa tatu wákwela mukhetu; bwásalama phila mosi kwena bawu tsambwadi, báfwa konda kusisa bana.

³² Kunima, mukhetu phi wáfwa.

³³ Kilumbu kya lufutumuku, mukhetu wuna wa nati kakála? Mukuma boosu tsambwadi, bámukwela hanga mukhetu wa bawu!»

³⁴ Yesu wábavutwala: «Mu bulunda bwabu, bakhetu yi bayakala bisi dikwela;

³⁵ kaasi bana bázengila ni bafwana kukota mu bulunda buna yi ku lufutumuku lwa bafwa, bawu, badíkwelaku hika.

³⁶ Bafwánaku hika mu kufwa, kikuma bafwanani yi banzyo amana bekina bana ba Nzambi, hanga bana ba lufutumuku.

³⁷ Bafwa bafútumuka, bwosu katekila zimbula Moyize kikuma kya zanga dya mbawu dyakala mu miti, tangwa kámutela Pfumu: "Nzambi

wa Bulahami, Nzambi wa Kizaki yi Nzambi wa Yakobi."

³⁸ Kinga keku Nzambi wa batu bafwa, kaasi wa batu bana bena mu luzingu, mukuma boosu bisi zinga kikuma kya yandi.»

³⁹ Ndambu ya balongi ba mitsiku bahika bávutula: «Mulongi, mboti wuzonzi.»

⁴⁰ Amana bámekaku hika kumuhyula keti kyufu kimosi.

Masiya yi Tavidi

(Mth 22:41-46; Mlk 12:35-37)

⁴¹ Yesu wábazimbwala: «Abweti bafwani kuzimbula ni Kidisitu kenina mwana wa Tavidi?

⁴² Mukuma yandi meni Tavidi, bwabu kasonika muna mukanda wa mikunga»:

"Pfumu kázimbula kwena Pfumu wama:

"Sikuka ku kitata kyama;

⁴³ Yikuna yikítwala bambeni baku, kidyatilu kyaku."

⁴⁴ «Amana Tavidi kisi mutela ni "Pfumu"; amana abweti kafwani kukala hika mwana wandi?»

Kulwengisa kikuma kya balongi ba mitsiku

(Mth 23:1-36; Mlk 12:38-40)

⁴⁵ Buna bakala muyuka batu boosu, Yesu wázimbula kwena Balonguki bandi:

⁴⁶ «Kebenu yi balongi ba mitsiku. Bazodi kukangala yi malophu ma kaleyi. Bisi zola ni batu babahekaka mboti mu mazandu. Bisi zola kuzakala ha bifulu bya theti mu nzu za kimvuka za Bayuta, bazodi phi bifulu bya lukumu mu mafeti.

⁴⁷ Bisi botula bima mu nzu za bafwidi, bisi samba malombilu ma kaleyi kikuma kya kudi-monikisa. Bawu batám-bula pfundusu yina yalúta kitesu.»

21

*Kabu dya mufwidi mosi wa phutu
(Mlk 12:41-44)*

¹ Yesu wáthuta mesu; wumoni bamvwama bana bakala sya kuvwa kwa bawu mu mukunzu wa nzu ya Nzambi,

² wumoni phi mufwidi mosi wa phutu, wásyamwa ndisu zodi.

³ Amana wuzimbudi: «Mu kyedika, yiluzimb-wadibwa: mufwidi yandu wa phutu kasini kuluta boosu.

⁴ Mukuma, boosu bana báhani muna kulutuka kwa kuvwa kwa bawu; kaasi yandi, kahani muna kiphutu kyandi, kyosu kina kafwaniki mu kuzingila.»

*Yesu wusamuni kubwa kwa nzu ya Nzambi
(Mth 24:1-2; Mlk 13:1-2)*

⁵ Bwosu bakala zonzila ndambu ya batu kikuma kya nzu ya Nzambi yi buna bátungilaya mu matadi ma kitoku yi makabu mana bánenginaya. Hanga Yesu wuzimbudi:

⁶ «Bilumbu byakwísa, mu byosu byabi lubati mona, kwasálaku keti tadi ha thandu ya dik-wawu, dina bakonda wulumuna.»

*Phasi yi minyanga
(Mth 24:3-14; Mlk 13:3-13)*

7 Amana bámuhyula: «Mulongi, khi tangwa malúta mambu mana? Khi kidimbu kyatékidila mu kusongila mambu meni mana?»

8 Yandi wávutula: «Kebenu, luhunakanaku. Mukuma balawu bakwisa mu khumbu ya meni, bazónza: "Meni yenina Kidisitu!" bathétika hika: "Tangwa dibwesuki!" Kaasi lubalandaku.

9 Tangwa lwayúka: kuzonzila mvita yi mvwalangani, lubangaku; mukuma bulungi mambu mana maluta theti, kaasi tsuka yeku kikuma kya tangwa dyadi.»

10 Yesu kakala zimbula hika: «Kanda dimosi dyanwanisa kanda dikwawu amana kipfumu yi kipfumu kikwawu;

11 kwakála yi kunikana kwa lawu kwa mafu amana mu binzunga bya lawu, nzala yi kiphuphu byakóta. Mambu ma lawu ma bweya makála yi bidimbu bya mbuta byatúka ku zilu.

12 Kaasi ku thwala bina byosu, balúkwata, balúnyokuna, balúlambula mu nzu za kimvuka za Bayuta, amana balúsya mu boloku; balúnata ku thwala bakyamvu^a ba tsi yi bapfumu ba binzunga kikuma kya khumbu ya meni.

13 Yakála nzila kikuma kya benu ndangu lwata kimbangi kya khumbu ya meni.

14 Zayenu mboti ni lufwaniku kudiyangisa kikuma kya phila yina lwakwenda sambila.

15 Mukuma meni-meni, yilúheka ndinga mosi

^a 21:12 21:12 Hana babati zonzila "bathotila" mu mikanda mya kisina, yi hakana tubati zonzila betu "bakyamvu" kikuma ndinga ya betu bayalayoku kwena bathotila. Tala muna Mth 10:17-22.

yi mudimu wumosi wuna balendaku kunanama kwena hambeni benu keti kubalumuna.

¹⁶ Balulambula kwena batata benu yi bangudi benu, baphangi benu, biwutu byenu yi banduku benu phi; amana balawu babáhondisa ha kati kya benu.

¹⁷ Balúmenga kwena batu boosu kikuma kya khumbu ya meni.

¹⁸ Kaasi keti lusuki lumosi lwa mutwa wenu lwatotaku.

¹⁹ Muna kikwamina kyenu, lwatámbula luzingu.»

*Yesu wuzonzidi kuzangana kwa Yelusalemi
(Mth 24:15-21; Mlk 13:14-19)*

²⁰ «Tangwa lwamóna basuta bazingidya Yelusalemi, zayenu ni kuzangana kwandi kubwesuki.

²¹ Amana bana bakála ku Yuteya, batína mu malondi; bana bakála ha kati dya mbanza, balúbuka; amana bana bakála mu bilanga, bako-taku mu mbanza.

²² Mukuma byakála bilumbu bya ndola, ndangu malungila moosu mana menina ma kusonika.

²³ Khi kyadi kwena bakhetu bana bakála ku mavumu, yi bana bakala yemika muna bilumbu meni byabina! Phasi lawu zakála mu tsi, khabu zamónika kwena batu ba tsi meni yana.

²⁴ Babwa ku mbedi ya phoku, babánata hanga bakwa boloku mu tsi zoosu, amana Yelusalemi badyátadya kwena tsi zoosu za baphani, yi kuna byamánisina bilumbu bina bábaheka.»

*Kukwisa kwa Mwana mutu
(Mth 24:29-31; Mlk 13:24-27)*

²⁵ «Bikhwidimba byamónika kuna tangwa yi kuna ngondi yi muna bambweteti. Ha tsi, batu bawókumuka yi tsula ya lawu kikuma kya mal-okosi ma pfunzi ya yanga dya mbuta yi kim-bongila.

²⁶ Batu balawu badímina ku bweya bwa mambu mana mabwíla tsi, mukuma ngolu za mazilu, zaníkana lawu.

²⁷ Amana bamóna Mwana wa mutu kabati kwisa hana thandu ya dituti, yi ngolu za lawu yi khembu.

²⁸ Tangwa mayandiki kusalama mambu mana, vumbukenu, thutenu mutwa kuna zilu, kikuma luhulusu lwenu lubwesukini.»

*Kingana kya miti mosi bisi tela wufiki
(Mth 24:32-35; Mlk 13:28-31)*

²⁹ Kunima, Yesu wábatila kingana kyaki: «Talenу mufiki yi miti myosu:

³⁰ Buna misi yandika kulubula khaya, muna kutala kwa khatu, lwisi bakula ni tsungi ya bukheti yibwesuki.

³¹ Phila mosi yi benu phi, tangwa lwamóna mambu mana kuluta, zayenu ni Kipfumu kya Nzambi kibwesuki.

³² Mu kyedika yiluzimbwadibwa: mbandu ya batu baba yahítaku kedi yi kuna masálamina mana moosu.

³³ Zilu yi tsi byátota, kaasi ndinga zama zalen-daku tota.»

Mupfunu wa kukala kosu tangwa watemuna

³⁴ «Dikebisenu! Mbundu yenu yikalaku mu tsumbi ya mikinzi yi kuzela kwa malafu, yi mu kikuma kya luzingu, ndangu kilumbu kina kiluwanaku mu kithulumukina,

³⁵ hanga wanda; mukuma kyakwisa hana thandu ya boosu bana bisi zinga ha tsi yosu.

³⁶ Kalenu batemuna amana lombilakenu kosu tangwa, ndangu lwakala yi ngolu za kutinina mambu moosu mana malúta, lwalenda telama phi ku thwala Mwana wa mutu.»

³⁷ Amana kosu kilumbu, mu mwini, Yesu kakala longa muna nzu ya Nzambi, amana kakala lubuka ndangu kenda nimba, mu phipha, ku mongu wuna bisi tela ni wa ba Olive.

³⁸ Amana muna suka batu boosu bakala kwisa kwena yandi, muna nzu ya Nzambi, ndangu bamuyuka.

22

Bamukasidi fwongu Yesu

(Mth 26:1-5; Mlk 14:1-2; Ywn 11:45-53)

¹ Mukinzi wa mapha makonda muvimbu, wuna bisi tela ni Phaki, hanga wákuma belabela.

² Bambuta ba banganga Nzambi yi balongi ba mitsiku beka sanda phila ndangu bamuhondisa, mukuma bweya bwa batu bakala bwawu.

Yutasi wuyilami mu kumulambula Yesu kwena bapfumu

(Mth 26:14-16; Mlk 14:10-11)

³ Hanga Satana wukoti mwena Yutasi wuna bakala tela ni Sikadyoti, wákala phi ha kati dya bawu Kumi yi bodi.

⁴ Hanga yandi, wendi yukana yi bambuta ba banganga Nzambi yi bapfumu ba batsinzidi ba nzu ya Nzambi mu phila yina káfwana kubalambwala yandi.

⁵ Básangwala lawu, báyükana phi ni bamuheka mbongu.

⁶ Yutasi wátambwasa, wáyandika phi kusanda tangwa dya bukheti ndangu kabalambwala yandi, mu kitsweki, konda bazayabwa kwena mulumba-lumba wa batu.

Yesu yidikisi madya ma Phaki

(Mth 26:17-25; Mlk 14:12-21; Ywn 13:21-30)

⁷ Kilumbu kya mukinzi wa mapha makonda muvimbu, wuna bafwana kutambika kimenga kya Phaki, wálungila.

⁸ Hanga Yesu wutumi Phetelu yi Yowani, wubazimbwadi: «Alwenda tuyidikila Phaki ndangu twenda dyaya.»

⁹ Bawu bamuzimbwadini: «Ku biki wuzodi thwenda yidikilaya?»

¹⁰ Yandi wubavutwadi: «Tangwa lwakóta mu mbanza, mutu mosi lwatúndakana yi kalondu kandi ka mamba; mulandenu yi muna nzu muna kakóta,

¹¹ amana lwazímbula kwena mukwa nzu: "Mulongi kabati kuhyula ni khi mwanza pfwani yidila Phaki, meni yi balonguki bama?"

¹² Kalúsongila mwanza wumosi wena wa mbuta kuna zilu, wena wakuyidika kedi. Yi mwamuna lwayídikila mambu.»

13 Hanga bendi, bawani phi mambu bwosu kabazimbwala, bayidika phi mukinzi wa Phaki.

Madya ma Pfumu

(Mth 26:26-30; Mlk 14:22-26; 1Ko 11:23-25)

14 Amana tangwa ha dyalungila, Yesu kakala kuna mesa, amana bathumwa bakala kumosi yi yandi.

15 Wubazimbwadi: «Yi mbundu yama yosu thondikini kudya mukinzi wawu wa Phaki kumosi yi benu, ku thwala kunyokuka,

16 mukuma yiluzimbwadibwa ni yidya woku hika tii yi kuna bwalungila mu Kipfumu kya Nzambi.»

17 Hanga wubongi mbungu yimosi, kunima kuvutwala Nzambi matondu wuzimbudi hika: «Bongenu yayi, kabulenuyoku muna kati dya benu;

18 mukuma, yiluzimbwadibwa: tukila lelu, yinwaku hika malafu ma vinu, tii yikuna kyakwisila Kipfumu kya Nzambi.»

19 Kunima, wubongi dipha; kunima kuvutula matondu, wubukunidya amana wubahekidya mu kuzimbula: «Lwena lutu lwama, luna lulambuki kikuma kya benu. Salakenu bwabuna mu kumbambukaka meni.»

20 Wahanga bwabuna phi kima kya mbungu, kunima dya kudya, wuzimbudi: «Mbungu yayi yena kuyukana kwa pha kwa Nzambi, mu nzila menga ma meni, mana matyakani kikuma kya benu.

21 Kaasi talenu: wuna wuzodi kathekisa haha kena, ha mesa yi meni!

22 Mukuma, Mwana wa mutu kabati kwenda, bwosu buna bwáyilama; kaasi kyadi kwena mutu wuna wamulambula!»

23 Amana bayandika kudihyula bawu yi bawu keti nati wufwani kasala dyambu dya buna.

Nati wenina mbuta?

24 Hanga balonguki bayandiki kutendana hana kati dya bawu ndangu bazaya keti nati wufwani batela mbuta.

25 Yesu wubazimbwadi: «Bakyamvu ba tsi za baphani bisi bayala mu kingolu-ngolu amana batu bana bena phi yi kiyeka kya kudyatisa tsi bisi zola: batu bahika babatelaka basadi basadi ba mamboti.

26 Kaasi benu, kabunaku. Wuna wena mbuta ha kati dya benu, kakala hanga muleki wa benu, amana wuna wisi yidika ndonga kakala hanga wuna wubati sadila.

27 Amana, nati wena mbuta? Wuna wena ha mesa ho wuna wubati musadila? Ka wuna ku wena ha mesa? Amana meni yena ha kati dya benu hanga wuna wisi sadila!

28 Benu lwena batu bana bakwamini yi meni, mu bimeka byama;

29 amana meni yiluheki Kipfumu kya Nzambi, bwosu káhanakya tata kwena meni,

30 ndangu lwadya, lwanwa phi ha mesa mama muna Kipfumu kyama, ndangu lwazakala mu biti bya kipfumu mu kusambisa bikanda kumi yi byodi bya Kiseledi.»

*Yesu wuzimbudi ni Phetelu kamutuna
(Mth 26:31-35; Mlk 14:27-31; Ywn 13:36-38)*

³¹ «Simoni, Simoni! Tala: Satana wululombidi nzila mu kuluhenga bwosu bisi hengula losu yi tswala.

³² Kaasi meni ndombidiki kikuma kya ngeyi, ndangu lukwikilu lwaku lumanisaku. Amana ngeyi, tangwa wavútukisa, basyamisa baphangi baku.»

³³ Phetelu wumuzimbwadi: «Pfumu, yena wayilama mu kukwenda kumosi yi ngeyi yi mu boloku, yi ku lufwa.»

³⁴ Yesu wumuvutwadi: «Yikuzimbwadibwa, Phetelu, khoku kakókulaku kedi, lelu, ngeyi wathúna mbala tatu ni wunzayiku.»

Mbongu, waba yi mbedi ya phoku

³⁵ Hanga Yesu wubazimbwadi hika: «Tangwa yílutuma konda makuta keti waba, keti tsabatu, Kima kyahika kyalukonda?» Bawu bavutudi: «loni, ka kima ku.»

³⁶ Hanga yandi wubazimbwadi: «Kaasi buth-wena, wuna wena yi makuta, kanata, wuna wena phi yi waba, kanata, phila mosi yi wuna wukondi mbedi ya phoku, katekisa muzaka wandi ndangu kasumba mbedi ya phoku.

³⁷ Mukuma yiluzimbwadibwa ni bulungi ni buna básonika, bwalungila mwena meni: "bamu-kotisi mu ndonga ya bandwandwa." Mukuma, mana mathadi meni malungila.»

³⁸ Balonguki bazimbudi: «Ah Pfumu, tala zazi mbedi zodi.» Amana yandi wubavutwadi: «Zazina zifwani.»

*Yesu wusambidi ku mongu wa ba Olive
(Mth 26:36-46; Mlk 14:32-42)*

³⁹ Bwosu kalubuka, hanga wenda ku mongu wa ba Olive, bwosu buna kayikana. Balonguki bandi bamulandi.

⁴⁰ Buna katula homa meni hana, wubazimbwadi: «Lombilenu, ndangu lubwaku mu phukumunu.»

⁴¹ Kunima, wadihambula kwena bawu kitesu kya thambi makumatatu. Amana bwosu kafukama, wayandika phi kulombila,

⁴² mu kuzimbula: «Tata, yuka ni wuzodi, thinisina kyana mbungu yayi. Kaasi ka luzolu ku lwa meni, yambula luzolu lwaku lwahangama.»

⁴³ Hanga wanzo mosi watuka ku zilu, wumubwaki, ndangu kamuheka kikesa.

⁴⁴ Yesu wuyuki kiwayi kya lawu, kahanga wusi hika ngolu mu kulombila. Kyusa kyandi kiyandiki kuhoma muna mafu hanga matonzi ma menga.

⁴⁵ Buna katelama mu lombilu, wavutukisa kuna bakala balonguki, wubawani baleka kikuma kya kyadi kina bakala kyawu.

⁴⁶ Hanga Yesu wubazimbwadi: «Abweti lubati leka buna? Tokamenu, lombilenu phi ndangu lubwaku mu phukumunu.»

Bamukwati Yesu

(Mth 26:47-56; Mlk 14:43-50; Ywn 18:3-11)

⁴⁷ Buna kakala zonga bwana, kibuka kya batu kitudi. Yutasi wuna wakala ha kati dya bawu Kumi yi bodi, yandi wakala natisakya. Wabwesuka kwena Yesu mu kumuyamba.

⁴⁸ Kaasi Yesu wumuzimbwadini: «Yutasi, mu kuyamba wuzodi wamutekisila Mwana wa mutu?»

49 Buna bámona mana mázola kubwa, bana bakala yi yandi bamuhyudini: «Pfumu, tufwani mu kubeta yi mbedi?»

50 Amana, mosi wa bawu, wubeti musadi mosi wa bambuta ba banganga Nzambi amana wámuhuta kutu dya kitata.

51 Kaasi Yesu wuzimbudi: «Yambulenu, bwana bufwani.» Kunima wusimbi kutu dya mutu wuna, wumubeludi phi.

52 Kunima, hanga Yesu wuzimbudi kwena bambuta ba banganga Nzambi yi kwena pfumu wa batsinzidi ba nzu ya Nzambi yi bambuta ba dibundu bana bisa mukwata: «Lwisi ndatina mbedi yi miti hanga mbedi yena ndwandwa.

53 Bilumbu byosu khadiki yi benu mu nzu ya Nzambi, amana lwásandaku ni lwakhwata. Kaasi tangwa dyadi dyena dya benu yi ngolu za phipha.»

Phetelu wumutuni Yesu
(*Mth 26:57-58; 26:69-75; Mlk 14:53-54; 14:66-72; Ywn 18:12-18; 18:25-27*)

54 Kunima dya kumukwata, bamunati, bamukotisi phi mu nzu ya mbuta wa banganga Nzambi. Phetelu kakala landa muna kyana.

55 Hanga balemisi mbawu mu kati dya kyanzala amana bazakadi. Phetelu wendi zakala hana kati dya bawu.

56 Musadi mosi wa mukhetu wumumoni kuna kyesezi kya mbawu, wumusimbuludi yi kiswiswiswi, wuzimbudi: «Yandu phi kákadiki yi yandi.»

57 Kaasi Phetelu wutuni, wuzonzi phi: «Mukhetu, yimuzayiku!»

⁵⁸ Kunima dya koma ka tangwa, mutu wahika wumumoni amana wuzimbudi hika: «Ngeyi phi wena mosi hana kati dya bawu!» Kaasi Phetelu wumuvutwadi: «Loni, ka meni ku!»

⁵⁹ Ku nima dya tangwa dimosi, mutu mosi wahika wumuzimbwadi yi singu dyosu: «Mu kyedika, mutu yandu phi kákadiki yi yandi mukuma mwisi Ngadidi kenina yandi phi.»

⁶⁰ Kaasi Phetelu wuvutudi: «Buna wubati zola kuzonza, nzayibwoku meni.» Muna tangwa meni dina kákala zonza, khoku wákokula.

⁶¹ Hanga Pfumu wábaluka amana wámutala Phetelu, hana Phetelu wuyubuki ndinga yina kámuzimbwala Pfumu: «Khoku kakókulaku kedi, lelu, ngeyi wathúna mbala tatu.»

⁶² Hanga Phetelu wálubuka, amana wádihonda kudila.

*Yesu bamutukwani, bamubeti phi
(Mth 26:67-68; Mlk 14:65)*

⁶³ Bayakala bana bakala mutadikila Yesu, bakala museya yi kumubetaka.

⁶⁴ Bakala mufidinga mbunzu, mu kumuhyula: «Bikuleti, nati wukubeti?»

⁶⁵ Amana bákala mutukwana yi kumutangaka mambu ma mbi ma mutindu yi mutindu.

*Yesu ku thwala kibuka kya mbuta
(Mth 26:59-66; Mlk 14:55-64; Ywn 18:19-24)*

⁶⁶ Buna kwakhyela kuma, bambuta ba Bayuta, bambuta ba banganga Nzambi yi balongi ba mitsiku bákutakana. Bamunatisi Yesu ku thwala kimvuka kya mbuta kya Bayuta

⁶⁷ amana bazimbudi: «Yukani ngeyi wena Masiya, tuzimbwalabwa.» Yandi wubavutwadi: «Yukani yiluzimbwalabwa, lwakumbwalabwoku.

⁶⁸ Amana yukani yiluhyula kyufu, lwamvútwalaku.

⁶⁹ Kaasi tuka buthwena, Mwana wa mutu kasíkuka kuna kitata dya ngolu za Nzambi wa Phungu.»

⁷⁰ Boosu bazimbudi: «Kisongidila, ngeyi Mwana wa Nzambi wena?» Yandi wubavutwadi: «Benu-benu luzimbudibwa ni yeninabwa.»

⁷¹ Hanga bawu bazimbudi: «Ni mupfunu wa bimbangi hika thwena wawu betu? Tumuyuki betu-betu muna munwa wandi.»

23

Yesu ku thwala Philatu

(Mth 27:1-2; 27:11-14; Mlk 15:1-5; Ywn 18:28-38)

¹ Bâtelama boosu ha kimosi amana bâmunata ku thwala Philatu.

² Bayandika kumufunda mu kuzimbula: «Tumuwani mutu yandu, kabati hukumuna batu ba betu; kabati bazimbwala ni bafutaku phaku kwena pfumu wa mbuta Khayisala, wudikitudi yandi meni Masiya, thotila.»

³ Philatu wumuyufudi: «Ngeyi, pfumu wa Bayuta wenina?» Yesu wumuvutwadi: «Ngeyi meni wuzimbudibwa.»

⁴ Hanga Philatu wuzimbudi kwena bambuta ba banganga Nzambi yi milumba-lumba mya batu: «Mboniku kima kya muzengila ndola mutu yandu.»

⁵ Kaasi bawu balaphikisi ndinga, bazimbudi phi: «Khabu kabati heka batu mu kulonga mu Yuteya dyosu, tuka ku Ngadidi, kuna káyandikila, yi kwaku.»

Yesu ku thwala Eloti

⁶ Tangwa káyuka Philatu mambu mana, wuhyudi: «Mutu yandu, mwisi Ngadidi kenina?»

⁷ Buna káyuka ni Yesu ku kinzunga kina kakala yala Eloti kátuka, kahanga wumuhitiki kwena yandi, mukuma ku Yelusalemi kákala muna bilumbu meni bina.

⁸ Amana Eloti buna kámona Yesu hanga kyesi kimukwati lawu. Kikuma, kakala sanda ni kamumona tuka thama; mukuma kázola kamumona kikuma kya mambu mana kakala yuka kuzonzila kikuma kya yandi, amana kákala yi kivuvu kya kumumona kusala ndambu ya biphadi.

⁹ Kahanga wumuhyudi byufu bya lawu kaasi Yesu kámuvutwalaku keti kima.

¹⁰ Bambuta ba banganga Nzambi yi balongi ba mitsiku hana bákala amana bakala mufunda ngolu.

¹¹ Hanga Eloti yi batsinzidi bandi, wuyandiki kumulewula. Amana kunima kumuseya yi kumuvwatisa muledi wumosi wa kitoku, hanga wumuhitiki hika kwena Philatu.

¹² Muna kilumbu meni kina, Eloti yi Philatu bakítuka banduku, bawu batekila kala bambeni.

Bamuzengidi lufwa Yesu

(Mth 27:15-26; Mlk 15:6-15; Ywn 18:39; 19:16)

¹³ Philatu wákhokisa bambuta ba banganga Nzambi, bathwadisi yi batu bahika,

¹⁴ Hanga wubazimbwadi: «Benu lwisi ndatina mutu yandu, mu kuzonza ni batu kabati huku-muna. Kinga meni yimuhyudi ku thwala benu boosu kaasi mboniku kima mwena yandi kifwani muzengila ndola, ka kikuma ku muna mamana lubati mufundila.

¹⁵ Eloti phi, lo kwandi, mukuma wutulambwadi yandi hika. Kahangiku kima kifwani bamuhondila.

¹⁶ Yimusula, kunima dya kumubetisa fimbu.»

¹⁷ [Kosu mukinzi wa Phaki, Philatu kafwana kubalubwala mutu mosi mu boloku.]

¹⁸ Kaasi báyandika kukalunga boosu: «Muhonda mutu yandu, tulubwala Balabasi!»

¹⁹ Balabasi, bamusila mu boloku kikuma kya mvwalangani yina bábusila bisi Loma, yina yáluta mu mbanza yi buna káhonda mutu.

²⁰ Hanga Philatu wázonza hika mbala yikwawu, mukuma kázola kalubula Yesu.

²¹ Kaasi bawu bakala kalunga: «Mukhoka ha kitakani! Mukhoka ha kitakani!»

²² Philatu wubazimbwadi mu mbala ya tatu: «Khi mbi kasadi mutu yandu? Mboniku kima mwena yandi kilungi kumunatina lufwa. Yimusula, ku nima dya kumubetisa fimbu.»

²³ Kaasi bakalungi hika ngolu, mu kulomba ni Yesu kakhokama ha kitakani. Hanga malokosi ma bawu mábanungisa.

²⁴ Philatu wubongi lukanu lwa kubasadila bwosu buna bakala lomba.

²⁵ Wuyambwadidi wuna bákwata mu boloku kikuma kya mvwalangani yi buna káhonda mutu, wuna bakala lomba. Wubalambwadi Yesu

ndangu bamuhanga buna bázola.

*Bamukhoki ha kitakani Yesu
(Mth 27:32-44; Mlk 15:21-32; Ywn 19:17-27)*

²⁶ Bwosu bakala munata Yesu, bakwati mutu mosi zina dyandi Simoni, mwisi Sileni, wátuka ku bilanga. Hanga bamukwati ndangu kamunatisa Yesu kitakani kuna manima.

²⁷ Mulumba-lumba wa batu wakala mulanda yi bakhetu mu bidilu yi miyananu mya lawu kikuma kya yandi.

²⁸ Hanga Yesu wubaluki kwena bakhetu wubazimbwadi: «Bakhetu ba ku Yelusalemi, ludilaku kikuma kya meni! Kaasi dilenu kikuma kya benu-benu yi kikuma kya bana benu!

²⁹ Mukuma bilumbu byakwisa, bina bazimbula: "Kyesi kwena bakhobu, kyesi kwena makundu mana mábutaku yi mayeni mana máyemikaku!"

³⁰ Hanga batu báyandika kuzimbula kwena mongu mya mbuta: "Tubwilenu" yi kwena mina mya khunda: "Tufidingenu!"

³¹ Mukuma, yukani bahanga bwabu kwena miti, wa tsi amana miti waloka abweti bahangawa?»

³² Bakala nata muna tangwa medina bayakala bodi bahika bakala bandwandwa ndangu baba-honda ha kimosi yi yandi.

³³ Buna bátula homa hana bisi tela: «Kibelen-genzi kya mutwa», bamukhoki Yesu ha kitakani; phila mosi yi bandwandwa bana, mosi ku koku dya kitata, mukwawu, ku koku dya kimama.

³⁴ [Yesu kakala zimbula: «Tata, balolula mukuma bazayimoku mana babati sala.»] Basanzani miledi myandi mu kubetilamya phi zeki.

³⁵ Batu batelamiki hakana yi kutalaka mambu buna makala luta. Bapfumu ba Bayuta bayandika kumuseya, mu kuzimbula: «Batu bahika kakala hulula, kadihulula phi yandi meni yuka yandi kena Masiya wa Nzambi, wuna kasola!»

³⁶ Basuta phi bakala museya; babwesuki, bamunwisi phi vinu dya ngani,

³⁷ yi kuzimbulaka: «Yukani ngeyi pfumu wa Bayuta wena, dihulula ngeyi meni!»

³⁸ Ha thandu ya mutwa wandi hakala yi bisona byabi: «Yandu kenina pfumu wa Bayuta.»

³⁹ Mosi wa bandwandwa bana bakala ha kitakani, hanga wumutukwani mu kuzimbula: «Ka ngeyi ku Masiya? Dihulula ngeyi meni, amana watuhulula betu!»

⁴⁰ Kaasi mukwawu, wumusongisi, mu kuzimbula: «Weku yi bweya bwa Nzambi? Ngeyi wubongi ndola mosi yi yandi?»

⁴¹ Betu, ndola yayi yifwanani yi mbi yina twasadi kaasi yandu kasadiku kima kya mbi.»

⁴² Amana kakala zimbula: «Yesu, ngyubuka bawu tangwa wakwisa mu Kipfumu kyaku.»

⁴³ Yesu wumuvutwadi: «Yikuzimbwadibwa, mu kyedika: lelu dyadi, wakala yi meni muna Phaladisu.»

Lufwa lwa Yesu

(Mth 27:45-56; Mlk 15:33-41; Ywn 19:28-30)

⁴⁴ Amana tangwa ha kátula ha kisosi, kuma kwabwa phipha mu mulambu wosu yi kuna tangwa dya tatu dya masikidika.

⁴⁵ Tangwa wátota. Muledi wa kikumbu kya nzu ya Nzambi wáyatuka ha kati.

⁴⁶ Yesu wákalunga: «Tata, mvutudi moya wama mu moku maku.» Kunima kuzonza bwabuna, wutabudi.

⁴⁷ Mu kumona mana maluta, hanga satudiyoni wázatula Nzambi mu kuzimbula: «Mu kyedika, mutu yandu kakadiki mutu wasungama!»

⁴⁸ Amana milumba-lumba mya batu bakala hana, bisa tala mambu buna máhitila, ku nima kumona mana máhita, bávutuka yi kudibundaka thulu kikuma kya kiwayi.

⁴⁹ Boosu bana bámuzaya, yi bakhetu bana bisa musindikila tuka ku Ngadidi, bátelama muna kyana ndangu bamona mambu buna makala luta.

Yesu bamukulumuni mu mazyamu

(Mth 27:57-61; Mlk 15:42-47; Ywn 19:38-42)

⁵⁰ Hákala yi mutu mosi wa kimvuka kya bukheti, khumbu yandi Yozefu, mutu wa mboti yi wasungama.

⁵¹ Yandi kátambwasalwoku lukanu luna bátambula mu kimvuka yi bakwawu, kakala mwisi Adimate mbanza ya Bayuta, amana kakala hingila Kipfumu kya Nzambi.

⁵² Kahanga wenda kwena Philatu amana wálomba lutu lwa Yesu.

⁵³ Wutuludilwa ha kitakani, wuvungilwa ha muledi, wusikudilwa phi mu mazyamu ma kitadi mana bakonda zika kedi mutu.

⁵⁴ Kyakala kilumbu kya kuyilama, amana sabata dyázola kuyandika.

⁵⁵ Bakhetu bana meni bámusindikila tuka ku Ngadidi, bakala landila, bámona mazyamu yi phila yina básikula lutu lwa Yesu.

⁵⁶ Amana kunima, bávutuka mu kuyidika masi yi mananasi kikuma kya mvumbi. Amana mu kilumbu kya Sabata, bálembwa bwosu buna wakala lomba mutsiku.

24

Lufutumuku lwa Yesu

(Mth 28:1-10; Mlk 16:1-8; Ywn 20:1-10)

¹ Kilumbu kya theti kya phosa, bakhetu benda ku mazyamu muna suka-suka, mu kunata mananasi mana bayidika.

² Bawani ditadi dyakubundumuna ku thwala mazyamu;

³ bakota, kaasi bawanalwoku lutu lwa Pfumu Yesu.

⁴ Bwosu bakala mu kitswi kikuma kya mambu meni mana; batu bodi bamonika hakana, bavwatiki miledi myakala kedyamina.

⁵ Bwosu bakala yi bweya, bazenzika mbunzu muna mafu; kaasi batu bana babazimbwadi: «Kikuma kya biki lwisi sosila mutu wena mu luzingu mu kati dya bafwa?

⁶ Keku haka, kaasi wufutumuki. Banzenu buna kázimbula kwena benu ha kákala hika ku Ngadidi:

⁷ Bulungi, Mwana wa mutu bamulambula kwena basumuki amana kakhokama ha kitakani, amana kafútumuka mu kilumbu kya tatu.»

⁸ Amana báyubuka ndinga meni zina.

⁹ Bakhetu bákatuka ku mazyamu, kikuma kya kuyadingisa mana mosu kwena Bawu kumi yi mosi yi kwena bakwawu.

¹⁰ Hákala yi Madiya mwisi Makatala yi Zyani yi Madiya ngudi wa Zyaki. Bakhetu bahika phi bákala hakana, bazimbudibwa kwena bathumwa.

¹¹ Kaasi ndinga zina bámonaza hanga zina za bilawu bakwikilaku kwena bakheṭu.

¹² Kaasi Phetelu watelama, wenda thinu ku mazyamu; amana buna kazenzama, wumoni lwesi bitemba bya miledi bya khatu. Amana wáwutuka ku nzu yandi, wuyituki lawu kikuma kya mambu mana maluta.

*Mu nzila Emawusu
(Mlk 16:12-13)*

¹³ Kinga, muna kilumbu mekyana, boodi hana kati dya balonguki, bakala kwenda ku hata dimosi khumbu ya dyawu: Emawusu; tuka Yelusalemi yi kuna, bafwana kusala tangwa zodi.

¹⁴ Muna nzila, bekazonzila mambu mana moosu buna malutula.

¹⁵ Tangwa bakala zonga yi kuyambilaka bwabuna, yameni Yesu wábawana, wenda nzila mosi yi bawu.

¹⁶ Kaasi mesu ma bawu máfwanaku mu kusengumuna.

¹⁷ Hanga wubahyudi: «Biki lubati zonzila mu nzila?» Hanga batelami yi kyadi kyosu.

¹⁸ Mosi hana kati dya bawu, khumbu yandi Kolofasi, wumuvutwadi: «Ngeyi lwesi wunangi bilumbu ku Yelusalemi, wukondi zaya mambu mana malutiki mu bilumbu byabi?»

¹⁹ Yandi wahyula: «Khi dyambu?» Hanga bamuvutwadini: «Mambu mana matadidi Yesu mwisi Nazaleti, wuna wakadi mbikudi wa ngolu mu bisalu yi ndinga zandi ku mesu ma Nzambi yi ku mesu ma batu boosu.

²⁰ Bambuta ba banganga Nzambi yi bapfumu betu bamulambudi ndangu kafwa amana bamukhoki ha kitakani.

²¹ Twakadi yi kivuvu ni yandi walubula mu kihika Kiseledi. Kaasi bilumbu byekina bitatu, tuka buna mabwidiki mambu mana.

²² Mu kyedika, bakhetu bahika hana kati dya betu batuyitwakisi. Lelu, bendiki muna suka ku mazyamu

²³ kaasi bwosu bamoniyoku mvumbi yandi, bisi zimbula ni banzyo babalubwakidi, amana babaheki tsikiningi ni mu luzingu kenina.

²⁴ Batu bahika ha kati dya betu bendiki ku mazyamu, bamoni mambu bwosu buna bazimbudiki bakhetu, kaasi yandi bamumonikiku.»

²⁵ Hanga Yesu wubazimbwadini: «Batu bakonda ngangu, mbundu zenu zisiku lenga kwikila mambu mana basamuna bambikudi!

²⁶ Bwafwanaku ni Masiya kanyokuka bwabuna ku thwala kukota mu khembu yandi?»

²⁷ Wábatendwala mambu moosu mana mamu-tadidi muna masonuku moosu, tuka ku mikanda mya Moyize yi kuna mikanda mya bambikudi boosu.

²⁸ Buna bátula ku hata dina bakala kwenda, Yesu wuhangi hanga mutu wuzodi kuluta.

²⁹ Kaasi bawu bamubokwadidi mu kuzimbula: «Zakala yi betu; kuma kuyidini, phipa yekina bwa.» Hanga yandi wendi zakala yi bawu muna nzu yina bakota.

³⁰ Yesu wázakala^a kuna mesa ha kimosi yi bawu; wátambula dipha, wusambudidya; kumima, wábukunadya amana wábahekadya.

³¹ Hanga mesu ma bawu makanguki, bawu bamutunguludi kaasi yandi wátota hana kati dya bawu.

³² Amana báyandika kudizimbwala bawu yi bawu: «Abweti yikondi tuphumwakina mbundu hanga mbawu, tangwa kakatuzonzisaka mu nzila yi kututendwala masonuku?»

³³ Hanga bátelama muna tangwa meni dina, bávutuka phi ku Yelusalemi. Bawani bawu kumi yi mosi mu kimvuka yi banduku ba bawu,

³⁴ beka zimbula: «Mukyedika Pfumu wufutumu! Mukuma kadimonikisi kwena Simoni!»

³⁵ Hanga balonguki bana bawu bodi babatendwadi mana mábalutila mu nzila mu tangwa bakala kwenda yi buna kadisengumuna Yesu kwena bawu mu tangwa dya kubukuna dipha.

^a **24:30 24:30** Disongidila ni wazenzama kakala.

*Yesu wudisengumuni kwena balonguki bandi
(Mth 28:16-20; Mlk 16:14-18; Ywn 20:19-23;
Mhb 1:6-8)*

³⁶ Buna bakala zimbula bwabuna, hanga yandi meni Yesu wubalubwakidi, wátelama hana kati dya bawu amana wubazimbwadi: «Ngemba yakala yi benu!»

³⁷ Bweya bubakwati balonguki, bayandiki phi kubanga lawu, kikuma bámona hanga kiphedikisa.

³⁸ Kaasi yandi wubazimbwadi: «Bweya bwa biki lwena bwawu? Biki lubati findila phaka muna mbundu zenu?

³⁹ Talenu moku yi malu mama: mu kyedika, meni yandu; babatenu lutu lwama, talenu phi; kiphedikisa kisiku kala yi musuni keti mufufwa; bwosu lubati mona yenina byawu.»

⁴⁰ Buna kázimbula bwabuna, hanga wuba-songidi moku mandib yi malu mandi.

⁴¹ Bwosu kyábalutila kyesi, bafwanaku kedi kukwikila, mu kuyituka bakala. Hanga Yesu wubazimbwadi hika: «Kima kya kudya lwena kyawu haka?»

⁴² Bámuheka kitini kya tsema wa kukadinga.

⁴³ Wutambudikya amana wudikya phi muna mesu ma bawu.

⁴⁴ Hanga wubazimbwadi hika: «Tagwa yikala theti ha kimosi yi benu, yikala luzimbwala ni mana básonika kikuma kya meni, mu mitsiku mya Moyize, mu mikanda mya bambikudi yi mu mikunga, mafwana masalama.»

b 24:40 24:40 Kabasongilama ndangu bakwikila ni yandi kyedika.

⁴⁵ Hanga yandi wubakangudi mabanza ndangu babakisa masonuku,

⁴⁶ amana wubazimwadi: «Básonika bwabu ni Masiya kanyokuka, amana kafutumuka ku tsi ya bafwa mu kilumbu kya tatu,

⁴⁷ bufwani bayandikila ku Yelusalemi, mu ku-longa malongi mu khumbu ya yandi; kusamuna kwena batu ba tsi ni basoba bikalulu ndangu babonga ndoluka ya masumu.

⁴⁸ Benu lwenina bambangi ba mambu mana.

⁴⁹ Amana meni phitiki kwena benu, kina kásila Tata wama. Benu, zakalenu mu mbanza tii yikuna lwavwátíla ngolu za ku zilu.»

Yesu wendi ku zilu

(Mlk 16:19-20; Mhb 1:9-11)

⁵⁰ Amana, Yesu wábalubula mu mbanza, wábanata tii yi kuna bela-bela yi hata dya Betaniya, Hanga wátombula moku ku zilu, wubasambudi.

⁵¹ Buna kakala basambula, wudihambudi yi bawu amana bámutombula ku zilu.

⁵² Bawu kunima dya kufukama ku thwala yandi, bávutuka phi ku Yelusalemi yi kyesi kya lawu.

⁵³ Bilumbu byosu bakala kutakana mu nzu ya Nzambi yi kukumisaka Nzambi.

Yaka NT

The New Testament in the Yaka language of the Democratic Republic of the Congo

copyright © 2022 The Seed Company in coordination with Forum Communautaire des Traducteurs de la Bible et Alphabétisation

Language: (Yaka)

Contributor: Coordination Inter-Eglises pour l'Alphabétisation et Traduction en Langues Gabonaises

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Dec 2025 from source files dated 10 Jul 2025

bbfa98c9-db25-5a12-b9aa-d16c7103581d